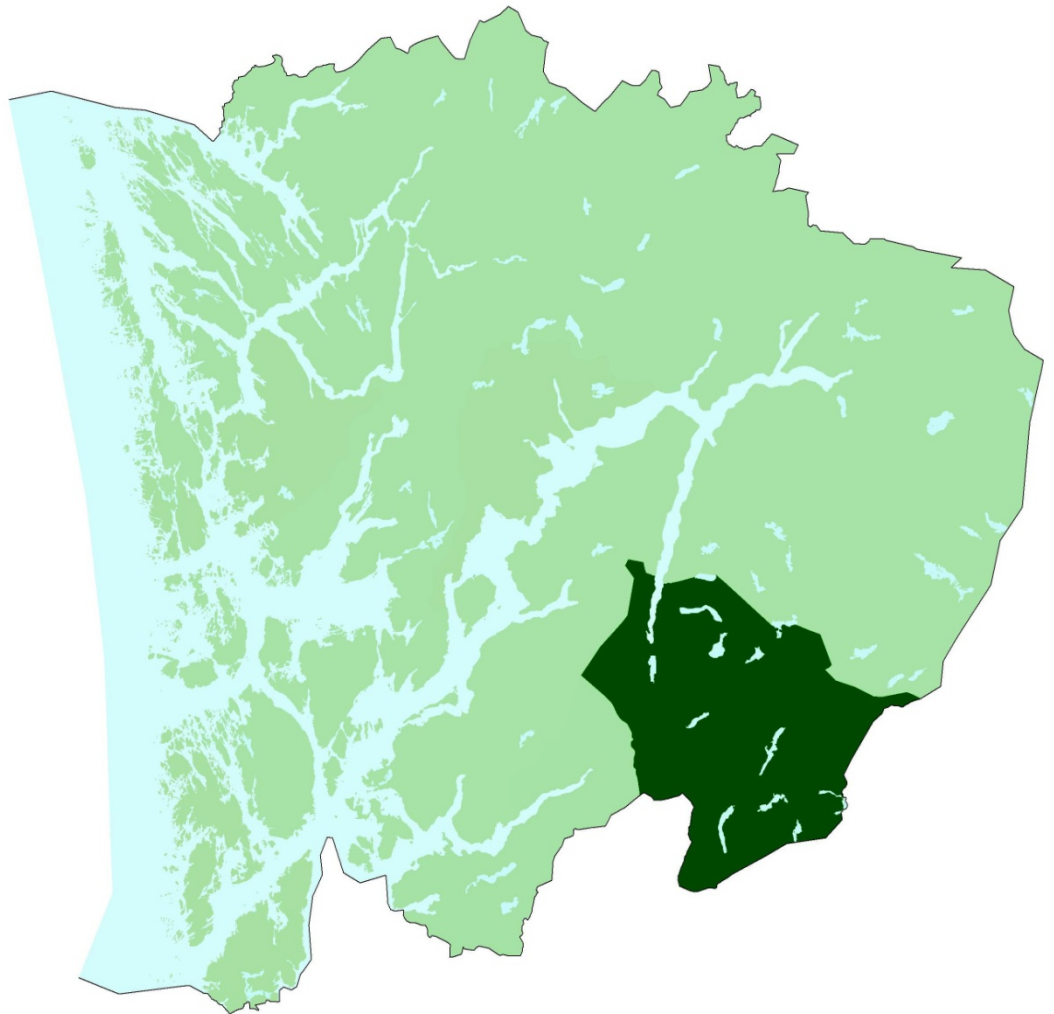

Viltet i Odda

Kartlegging av viktige viltområder
og status for viltartene

Odda kommune og
Fylkesmannen i Hordaland
2011

Viltet i Odda

Kartlegging av viktige viltområder
og status for viltartene

Odda kommune og
Fylkesmannen i Hordaland
2011

MVA-rapport 1/2011

Utgitt av: Odda kommune og Fylkesmannen i Hordaland, Miljøvern- og klimaavdelinga	Rapport nr: MVA-rapport 1/2011
Tittel: Viltet i Odda. Kartlegging av viktige viltområder og status for viltartene	ISBN: 978-82-8060-077-6 ISSN: 0804-6387
Forfattere: Rune Voie og Olav Overvoll	Tal sider: 67
Kommunalt prosjektansvarlig: Siv Marislett Sekse, jordbrukssjef	Dato: 10.11.2011
<p>Sammendrag:</p> <p>Etter initiativ fra Fylkesmannens miljøvernavdeling, har Odda kommune gjennomført en revidering av eksisterende viltkart for kommunen. Målet med kartleggingen har vært å gi kommunen en oppdatert oversikt over viktige viltområder til bruk i arealforvaltningen, og å presentere en kunnskapsstatus for viltartene i kommunen. Det er også et ønske at kartleggingen skal bidra til økt interesse for vilt og viltforvaltning.</p> <p>Det gamle viltkartet var fra 1990, og inneholdt nesten utelukkende opplysninger om jaktbare arter. Det finnes heller ikke på digital form. Det nye viltkartet omfatter alle viltarter i overenskommelse med det utvidede viltbegrepet: Alle forekommende arter innen gruppene amfibier, krypdyr, fugl og landpattedyr. Statusoversikten omfatter alle viltarter som er registrert i Odda kommune, mens kartfestingen omfatter et utvalg av arter og funksjonsområder. Det er først og fremst er lagt vekt på arter med forvaltningsmessig interesse, for eksempel truede og sårbare arter (rødlisterarter) og arter med leveområder og adferd som krever spesielle hensyn.</p> <p>Kartdelen inneholder tre kart: Et kart over naturgrunnet, et kart over villreinområder, og et kart over prioriterte viltområder (viktige viltområder) inkludert viktige leveområder for hvittryggspett. Kartdata foreligger på digital form.</p> <p>Rapporten er et viktig supplement til kartene og inneholder generelt stoff om viltforvaltning, litt om hvordan kartleggingen i Odda er blitt gjennomført, en omtale av de prioriterte viltområdene og en fullstendig oversikt over alle viltarter som er registrert i kommunen.</p> <p>Det er kartfestet 8 viktige viltområder og 11 viktige leveområder for hvittryggspett. Det er registrert 246 viltarter i kommunen: 2 amfibium, 2 krypdyr, 204 fuglearter og 34 pattedyr. Mange fuglearter er registrert på trekk/streif, mens ca. 100 arter er påvist hekkende.</p> <p>En har hatt begrenset tid til nytt feltarbeid, og resultatet kan ikke regnes som fullstendig. Gjennom revideringer som inkluderer både informasjon fra publikum og nytt feltarbeid, håper en at presisjonen i viltkartverket vil kunne forbedres over tid. Situasjonen for viltet vil også endre seg over tid, både naturlig og som en følge av tekniske inngrep. Derfor er det nødvendig å oppdatere kartverket med jevne mellomrom, for å fange opp endringer i arealbruk og ny kunnskap om viltet.</p>	
<p>Referanse:</p> <p>Voie, R. & Overvoll, O. 2011. Viltet i Odda. Kartlegging av viktige viltområder og status for viltartene. - Odda kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 1/2011. 67 s.</p>	
<p>Emneord:</p> <p>Viltkartlegging, Odda kommune, biologi, zoologi, vilt, amfibium, krypdyr, fugler, pattedyr</p>	
<p>Odda kommune</p> <p>Opheimsgata 31</p> <p>5750 Odda</p> <p>Tlf: 53 65 40 00</p> <p>www.oddakommune.no</p>	<p>Fylkesmannen i Hordaland</p> <p>Miljøvern- og klimaavdelinga</p> <p>Postboks 7310</p> <p>5020 Bergen</p> <p>Tlf: 55 57 20 00</p> <p>www.fylkesmannen.no</p> <p>www.miljostatus.no</p>

FORORD

Formålet med kartlegginga av viltet i Odda kommune har vært å få en oppdatert oversikt over utbredelsen og arealbruken til de ulike viltartene som forekommer i kommunen. Dette er informasjon som er viktig både for offentlig og privat forvaltning av arealene i kommunen.

I offentlig forvaltning vil kartlegginga være nyttig i bl.a. reguleringsplanarbeid, byggesaker, tilskuddsforvaltning og søknader om motorferdsel i utmark. Kunnskapen som er kommet fram vil også være nyttig i undervisnings-sammenheng, og ved utøvelse av organisert og uorganisert friluftsliv. I tillegg vil kartlegginga gi informasjon til private virksomheter i ulike sammenhenger som ved reguleringsplanarbeid, utbyggingssaker og annen bruk av utmarka.

Rapporten og viltkartverket er ikke fullstendig. Det kan være arter som ikke har kommet med i rapporten, eller opplysninger om arter som ikke er korrekte. I tillegg vil antall arter og utbredelse endre seg over tid. Odda kommune ber om å få informasjon om nye observasjoner, slik at dette kan komme med i senere revisjoner av viltkartverket.

Odda kommune vil takke Norsk Ornitologisk Forening, Indre Hardanger lokallag, for utarbeiding av planen. En spesiell takk til Rune Voie som har ledet arbeidet i lokallaget.

Vi vil også rette en takk til Miljøvern- og klimaavdelinga hos Fylkesmannen i Hordaland, som har gitt økonomisk støtte til arbeidet, stått for digitalisering av kart, og bidratt i utarbeidelsen av rapporten.

Til slutt vil vi takke alle som har bidratt med opplysninger til rapporten.

Odda, november 2011

Siv Marislett Sekse
Jordbrukssjef for Odda kommune

INNHOLD

FORORD	5
INNHOLD.....	7
1. INNLEDNING.....	9
BAKGRUNN	9
LOVGRUNNLAG	9
INTERNASJONALE AVTALER.....	9
ANDRE SENTRALE DOKUMENTER	10
HVORFOR SIKRE ET MANGFOLD AV VILTARTER?	10
2. FRAMSTILLING OG BRUK AV VILTKART	11
UTFORDRINGER VED VILTKARTLEGGING	11
HVA SKAL KARTLEGGES?	11
UTFORMING AV VILTKARTVERKET	11
BRUK AV VILTKARTENE.....	12
VILTRAPPORTEN	12
BRUKERE AV KARTFESTET INFORMASJON OM VILTET	13
OPPDATERING OG REVISJON AV VILTKARTENE	13
3. VILTKARTLEGGINGEN I ODDA	14
STYRING/ORGANISERING AV PROSJEKTET	14
INNSAMLING AV INFORMASJON	14
KARTFREMSTILLING	14
INFORMANTER.....	14
4. NATURGRUNNLAGET	15
GEOGRAFI OG AREALBRUK	15
LANDSKAP OG GEOLOGI	15
KLIMA	15
VEGETASJON.....	15
5. PRIORITERTE VILTMOMRÅDER I ODDA	17
6. TRUA OG SÅRBARE ARTER I ODDA.....	20
RØDLISTER.....	20
VIKTIGE TRUSLER MOT VILTET.....	21
7. STATUS FOR VILTET I ODDA	22
AMFIBIUM	22
KRYPDYR	22
FUGLER	22
PATTEDYR.....	43
8. HVA TRENGER VI MER KUNNSKAP OM?	50
9. KONFLIKTER MELLOM VILTET OG VÅR EGEN NATURBRUK.....	50
SKOGBRUK	50
JORDBRUK	51
FRILUFTSLIV OG FERDSEL.....	52
JAKT	52
FAUNAKRIMINALITET	52
BOLIG- OG FRITIDSBEBYGGELSE	52
VEIBYGGING	52
KRAFTLEDNINGER	52
ANDRE TEKNISKE INNGREP	53
10. LITTERATUR OG RESSURSER PÅ WEB	53
LITTERATUR.....	53
RESSURSER PÅ WEB.....	54
11. ARTSLISTE	55
12. KART	63

1. INNLEDNING

BAKGRUNN

Naturområdene våre blir i økende grad utsatt for inngrep. Utbygging av boliger, hytter, industri og andre tekniske inngrep utgjør et stadig større press på arealene. I denne sammenheng er det viktig å kunne integrere viltinteressene i planarbeidet.

Bakgrunnen for å lage et viltkartverk er først og fremst ønsket om at viltinteressene i større grad skal bli tatt hensyn til i arealforvaltningen. Først og fremst på lokalt nivå gjennom kommuneplanens arealdel, men også på regionalt og nasjonalt nivå.

De offentlige brukerne av kartverket vil først og fremst være kommunen, fylkeskommunen, fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning. Men kartverket vil også være tilgjengelig for f.eks. konsulenter i forbindelse med konsekvensanalyser og private reguleringsplaner. Det er også et ønske at viltkartverket skal bidra til å øke kunnskapen og interessen for vilt blant kommunens innbyggere. Derfor er det viktig at kart og viltrapport blir tilgjengelig for skoler og naturinteresserte i kommunen.

Tidligere viltkart har vært preget av ensidig fokusering på det jaktbare viltet. De nye viltkartene er mer omfattende, og skal i prinsippet omfatte alle viltlevende landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr.

Det er ikke økonomisk mulig å kartlegge alle viltarter, og det er heller ikke praktisk forvaltningsmessig sett. Derfor er det gjort et utvalg av hvilke arter en ut fra lokale, forvaltningsmessige hensyn mener det er viktig å få kartlagt. Typiske eksempel er særlig viktige trekkveger for hjort, hekkeplasser for rovfugl, spillplasser, viktige våtmarkslokaliteter og spettelier (lier med gammel skog, eldre ospeholt og god tilgang på død ved). Forekomster av truede og sårbare arter står selvfølgelig også sentralt. På denne måten ønsker en å kartfeste områder som har særlig verdi for forskjellige viltarter, og som en derfor bør ta spesielle hensyn til i arealplanleggingen.

LOVGRUNNLAG

At en skal ta hensyn til viltet og viltets leveområder er grunnfestet i lovverket. Naturmangfoldloven er den mest sentrale, men flere andre sektorlover har relevans for viltforvaltningen.

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger med konsekvenser for naturen. Den regulerer forvaltning av arter, områdevern, fremmede organismer, utvalgte naturtyper og tar vare på leveområder for prioriterte arter. Kapittel II fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre var prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Viltloven legger rammer for utøvelse av jakt og fangst. Formålsparagrafen § 1, fastslår at viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsmangfold bevares.

Plan- og bygningsloven pålegger kommunen bl.a. å utarbeide kommuneplaner for arealdisponeringen der alle samfunnsinteresser, også viltinteressene, skal vur-

deres. Innpassing av viltinteressene i arealplanleggingen krever solid kunnskap om viltet i det aktuelle planområdet. Kunnskapen om forskjellige funksjonsområder må være kartfestet, slik at arealplanleggere i sitt daglige arbeid kan ta de nødvendige hensyn.

Skogbruksloven legger rammene for bruk og utnyttning av skogarealene. Lovens formål er å fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern, men fastslår også at det skal legges vekt på skogens funksjon som livsmiljø for planter og dyr og som område for jakt og fiske. I Hordaland er en relativt liten del av arealet skogkledd (ca. 17 %), men skogsmiljøene er viktige viltbiotoper. Forvaltning og drift av disse områdene er derfor svært viktige i viltforvaltningssammenheng.

Friluftsløven skal først og fremst avklare forholdet mellom grunneiere og friluftsfolk, men nevner også at ferdsel i utmark skal foregå hensynsfullt overfor grunneiere, brukere og andre. En skal derfor også ta hensyn til viltet ved ferdsel i skog og mark.

Lov om motorferdsel i utmark har som utgangspunkt at motorisert ferdsel i utmark skal være forbudt. Lovens formål er å regulere motorferdsel i utmark og vassdrag "med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen". To tilhørende forskrifter av 1988 er også sentrale her.

INTERNASJONALE AVTALER

Norge har ratifisert (undertegnet og gitt sin tilslutning til) flere internasjonale avtaler som er satt i verk for å sikre det biologiske mangfoldet. Internasjonale avtaler forplikter også på lokalt plan, fordi det er her den praktiske forvaltningen skjer. De viktigste internasjonale avtalene med relevans for viltet er:

Ramsarkonvensjonen (1975) gjelder vern av våtmarksområder, særlig med tanke på fugler.

Washingtonkonvensjonen – CITES (1975) regulerer den internasjonale handelen med truet og sårbare viltarter.

Bernkonvensjonen (1979) har som formål å verne europeiske arter av ville dyr og planter og leveområdene deres.

Bonnkonvensjonen (1979) gjelder vern av truet og sårbare viltarter som regelmessig krysser landegrensene (trekkende arter).

Riokonvensjonen eller biodiversitetskonvensjonen (1992) legger opp til nasjonale prosesser der partene selv må identifisere biologisk mangfold som krever bevaringstiltak. Partene er dessuten forpliktet til å utvikle nasjonale strategier for bærekraftig bruk og bevaring av biologisk mangfold. Riokonvensjonen er den internasjonale avtalen som i størst grad har konsekvenser på lokalt plan fordi den understreker verdien av lokalt biologisk mangfold. Denne konvensjonen har trolig vært en viktig årsak til at den nasjonale forvaltningen ønsker å satse på en landsdekkende, kommunevis kartlegging av biologisk mangfold.

ANDRE SENTRALE DOKUMENTER

Flere dokumenter utgitt av myndighetene er sentrale i forhold til viltforvaltning. Gjennom stortingsmeldingene gir myndighetene uttrykk for hvordan en ønsker å forme politikken på spesielle områder i årene fremover. Her uttrykker en gjerne politiske målsettinger og hvilke virkemidler en vil iverksette for å nå disse målene.

- St. melding nr. 13 (1992-93) om FN konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro
- St. prp. 56 (1992-93) Om samtykke til ratifisering av konvensjonen om biologisk mangfold
- St. melding nr. 31 (1992-93) Den regionale planleggingen og arealpolitikken
- Miljøverndepartementets rundskriv til kommunene (T-937) "Tenke globalt - handle lokalt"
- St. melding nr. 58 (1996-97) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Dugnad for fremtida.
- St. melding nr. 8 (1999-2000) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand
- St. melding nr. 42 (2000-2001) Biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning
- St. melding nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand
- St.meld. nr. 26 (2006-2007) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand

HVORFOR SIKRE ET MANGFOLD AV VILTARTER?

Grunnene til at vern av viltet har blitt gjenstand for både internasjonale og nasjonale lovverk og avtaler er mange, men de fleste er bygd på erkjenningen at vi selv er en del av naturen og er helt avhengige av naturprodukter for å overleve. Grovt sett kan argumentene deles inn i tre hovedgrupper:

Økonomiske og materielle argumenter. Menneskene har til alle tider vært avhengige av viltet for å overleve, og i nyere tid har viltet mange steder blitt en viktig økonomisk ressurs. Selv om ikke alle dyrearter er like viktige økonomisk og materielt i dag, kan andre arter kanskje få stor betydning for oss i framtiden. Et genetisk mangfold er også av betydning for menneskenes materielle og økonomiske utvikling. Husdyrene våre er framavlet fra et fåtall ville arter. Ved stadig seleksjon på enkelte egenskaper dukker det alltid opp uforutsette problemer, ved at visse uønskede egenskaper følger de ønskede egenskapene. Seleksjon på et fåtall egenskaper fører også til tap av genetisk variasjon.

Skadet haukugle, Skjeldvik, 16.3.2004. Foto: R. Voie.

Ville populasjoner kan i denne sammenhengen være nødvendig som kilde til "nytt" genetisk materiale. Genforskning på ville dyr kan også være viktig i forbindelse med videre husdyravl fordi det hjelper oss til å forstå de naturlige seleksjonsmekanismene.

Kulturelle og estetiske argumenter. Storviltjakten kan være en økonomisk viktig ressurs, men det er neppe økonomien som er drivkraften bak jegerens motivasjon for å drive jakt. Den enkelte jeger har som regel lite igjen i økonomisk utbytte av en jakttur. Jakt har lange kulturelle tradisjoner, og det å drive jakt er kanskje også en del av menneskets nedarvede biologi. Både for jegeren og andre natur- og friluftinteresserte er opplevelsen av naturen i seg selv ofte det viktigste. Og selv om særinteressene er mange, er et mangfold av viltarter også ofte en kilde til rikere naturopplevelse.

Etiske argumenter. Mennesket er den eneste dyrearten som med fullt overlegg kan utrydde andre arter. Dette gir oss et særlig ansvar. Mange mener at alle levende organismer har den samme retten til liv, uavhengig av om de synes til nytte eller skade for mennesket. Vi har også et ansvar i forhold til fremtidige generasjoners muligheter for naturbruk og naturopplevelser.

Perleugleunger fra Løyning, sommeren 1992. Tre par hekket dette året. Det er de eneste sikre hekkingene vi har av arten i kommunen. Foto: Rune Voie.

Rakkelhane (kryssning mellom storfugl og orrfugl), Espelandsmarka, 3.5.2008. Foto: Ingvar Måge.

2. FREMSTILLING OG BRUK AV VILTKART

UTFORDRINGER VED VILTKARTLEGGING

De forskjellige viltartene setter ulike krav til leveområdene sine. Et leveområde skal dekke flere funksjoner, først og fremst næring, yngleplass og skjul. Noen arter er spesialiserte og finnes bare i helt spesielle miljøer. Andre er generalister og kan finnes i en rekke forskjellige biotoper.

Enkelte små plante- og insektetere kan klare seg med leveområder på bare noen titals kvadratmeter, mens f.eks. høneheauken gjerne bruker et areal på 20-50 km². De store rovdyrene er ekstreme i sitt krav til størrelse på leveområdet. For eksempel regner en med at en familiegruppe av gaupe (hunn med to unger) trenger et leveområde på ca. 500 km². Enslige hanngauper kan ha leveområder på opptil 1500 km². Det som, i tillegg til artens økologiske nisje, først og fremst bestemmer størrelsen på leveområdet er næringstilgangen. Hvor stort leveområde et individ eller et ynglepar med unger trenger, kan variere geografisk, alt etter lokal nærings-tilgang. For mange arter forandrer kravet til leveområder seg også med årstidene, både når det gjelder størrelse og kvalitet.

HVA SKAL KARTLEGGES?

Momentene nevnt ovenfor gjør viltkartleggingen komplisert, og det er umulig å fange opp alle viktige funksjonsområder for alle arter. En har derfor vært nødt til å gjøre et utvalg. Utvalget er gjort ut fra kunnskap om de forskjellige viltartenes biologi og forekomst i kombinasjon med praktiske hensyn. Områder en ser det som viktig å få oversikt over i Hordaland er:

- Viktige funksjonsområder for rødlistearter
- Hekkeplasser for rovfugler og hubro
- Viktige funksjonsområder for spetter ("spettelie"). Eldre skog på høy bonitet med godt innslag av eldre løvtrær (særlig osp) og god tilgang på død ved
- Viktige funksjonsområder for "sjøfugl" (bl.a. viktige hekkeområder og større, årvisse konsentrasjoner i forbindelse med resting eller overvintring)
- Viktige funksjonsområder for "våtmarksfugl" (bl.a. hekkeområder for sjeldne og fåtallige arter, viktige raste- og overvintringsområder)
- Spillplasser for storfugl (og orrfugl dersom lekene har høyt antall fugler og er velavgrenset)
- Alle funksjonsområder for villrein (beiteområder, kalvingsområder, trekkveier)

Særlig viktige vinterbeiter og særlig viktige trekkveier for hjort og evt. elg og rådyr kan være aktuelle å kartlegge om slike er kjent. Enkelte områder er relativt enkle å avgrense, som for eksempel viktige våtmarksområder, faste hekkeplasser og spillplasser. Det er atskillig verre å avgrense en arts leveområde, og en slik avgrensning må bli skjønnsmessig. Når det gjelder leveområder har en lagt vekt på å kartfeste områder for arealkrevende og/eller fåtallige arter med spesielle biotopkrav. Slike arter knytter det seg ofte store forvaltningsmessige utfordringer til fordi leveområdene, på grunn av størrelsen, ofte blir utsatt for fragmentering (de mest aktuelle arealkrevende artene i Hordaland generelt er høneheauk, storfugl, hvitryggspett og gråspett).

Hjort på Aase, 31.12.2004. Foto: Rune Voie.

Andre områder som er stabile over flere år og som er lette å kartfeste, blir også gjerne registrert under viltkartleggingen, slik som hekkekolonier for gråhegre og sandsvale og reirplasser for ravn. Disse områdene vil vanligvis ha mindre forvaltningsmessig interesse.

UTFORMING AV VILTKARTVERKET

Alle kommuner som har gjennomført viltkartlegging har kartfestet opplysningene på digital form. På denne måten kan kartdata lett tilpasses kommunen sitt kartinnsynsverktøy og kommunen kan fremstille kart med forskjellige tema etter behov. Å samle alle viltopplysningene på ett kart fører ofte til at kartet blir lite lesbart fordi det inneholder for mye informasjon. Ved utskrift av viltkart er det derfor vanlig å dele informasjonen på fire temakart:

1) *Hjortevilt*. Oversikt over hjorteviltets viktigste beiteområder og trekkveier. Når det gjelder beiteområder for hjort kan enkelte vinterbeiter være viktige å få kartfestet. Dette gjelder helst i områder der det er sannsynlig at tilgang på vinterbeiter kan være en minimumsfaktor i snørike vintrer.

2) *Småvilt*. Oversikt over viktige forekomster og funksjonsområder for småviltartene. I praksis dreier dette seg mest om fugler, fordi dette er en artsrik og relativt godt kjent dyregruppe. Men også spesielt viktige forekomster av amfibier kan være viktige å kartfeste, som f.eks. særlig store og viktige yngleplasser for frosk og padde.

3) *Opplysninger unntatt offentlighet*. Noen opplysninger om viltet er unntatt offentlighet fordi en er redd for at opplysningene kan bli misbrukt, og at allmenn kjennskap til dem kan være til skade for den aktuelle arten. Dette gjelder bl.a. hekkeplasser for enkelte rovfuglarter og hubro. Kartene vil være tilgjengelige for saksbehandlere i kommunen og hos fylkesmannen, og vil bli tatt med i vurderingen når en står foran konkrete arealplaner eller arealinngrep.

4) *Prioriterte viltområder*. Dette temaet er fremstilt med grunnlag i de tre andre kartene og viser områder der viltet bør ha høy prioritet i arealforvaltningen. Kartet over prioriterte viltområder vil være det viktigste når det gjelder å trekke opp de store linjene i arealplanleggingen. En deler de prioriterte viltområdene i to kategorier:

Svært viktige viltområder

Dette er område som ut fra artsforekomster og funksjon blir vurderte å være spesielt viktige. I disse områda bør viltinteressene bli tillagt avgjørende vekt i arealplanleggingen. Tekniske inngrep som fører til forringing av områdene sin verdi for viltet er uønsket. Det samme gjelder tiltak som fører til øket ferdsel og forstyrrelser i området. Ved planlegging av tiltak eller aktiviteter i slike områder er det viktig at viltansvarlige på kommune- og fylkesnivå også blir kontaktet tidlig i planprosessen slik at negative konsekvenser blir så små som mulig.

Viktige viltområder

Også i disse områdene bør en gi viltinteressene høy prioritet i arealsaker. Disse områdene har ikke like avgjørende kvaliteter for viltet som de svært viktige viltområda. Likevel gjelder de samme retningslinjene her.

Også i områdene utenfor de prioriterte viltområdene plikter en, jf. naturmangfoldloven, å ta normale hensyn til viltet! Mange mindre områder som ikke er kommet med i viltkartleggingen kan også regnes som viktige viltbiotoper. Dette gjelder f.eks. kantskog mot kulturmark og langs elver og bekker, mindre vatn/tjern og områder med rik løvskog i kulturlandskapet. Selv om disse områdene ikke er med på viltkartet, er det viktig å være klar over verdien slike områder kan ha både som leveområder og spredningskorridorer for viltet.

BRUK AV VILTKARTENE

Viltopplysningene kan ha mange bruksområder, men er først og fremst tenkt brukt i kommunal arealforvaltning. Oversikten over prioriterte viltområder egner seg best når de store linjene i kommuneplanarbeidet skal trekkes. De prioriterte viltområdene betyr ikke vern, men bør betraktes som en "vær varsom plakat", der en ønsker at viltinteressene skal bli tatt særlig hensyn til. Der som det likevel skal gjøres større arealinngrep i slike områder, bør de mer detaljerte opplysningene fra de andre temakartene brukes, for å prøve å gjøre konflikten så små som mulig. I mange tilfeller vil det være nødvendig å gjøre supplerende undersøkelser i forkant av større arealinngrep. Dette gjelder særlig der de underliggende artsopplysningene er usikre og mangelfulle. Selv om et område blir klassifisert som viktig eller svært viktig viltområde, legger ikke dette i seg selv restriksjoner på vanlig næringsvirksomhet i området, som f.eks. skogsdrift. En oppfordrer imidlertid den enkelte grunneier til å ta særlige hensyn i slike områder og rådføre seg med personell i lokal og regional forvaltning, med fagkompetanse innen viltbiologi, før eventuelle inngrep. Også i slike tilfeller vil det ofte være nødvendig å gjøre supplerende undersøkelser.

VILTRAPPORTEN

Viltrapporten er en viktig del av viltkartverket. Her finner en blant annet en beskrivelse av de viktigste viltområdene, med en begrunnelse for hvorfor de har fått høy prioritet. I tillegg blir de forskjellige artene som finnes i kommunen omtalt, en viktig bakgrunn for å kunne sette artsinformasjonen på kartene i riktig perspektiv.

Oddadalen, med Sandvin i sentrum. Foto: Rune Voie.

Ekorn på Løyning, april 2008. Foto: Ingvar Måge.

BRUKERE AV VILTKARTENE

Viltkartene er først og fremst ment å være et redskap til bruk i arealplanleggingen. Kommunen er derfor viktigste bruker, men også annen offentlig og privat forvaltning vil kunne bruke opplysningene i ulike sammenhenger. Særlig når det gjelder viktige viltområder i skog, er det viktig at aktuelle grunneiere blir informert, og får tilgang til relevante opplysninger. Skoler bør få tilgang til rapport og kart til bruk i lokalundervisningen. Relevante foreninger, organisasjoner eller enkeltpersoner vil gjennom kjennskap til kart og rapport, kunne bidra med konstruktive innspill til endringer og ny informasjon. Gjennom fylkesmannens miljøvernavdeling og Direktoratet for naturforvaltning blir datasettene faglig vurdert og lagt inn i Naturbase (www.naturbase.no), en nasjonal database for kartfestet naturinformasjon som er tilgjengelig over Internet.

OPPDATERING OG REVISJON AV VILTKARTENE

Jevnlig oppdatering av viltkartverket er viktig for å påføre ny kunnskap og for å fange opp eventuelle endringer i viltets bruk av arealet, enten det skyldes naturlige endringer eller endringer som følge av tekniske inngrep. Det blir anbefalt en årlig gjennomgang av viltopplysningene i samråd med fylkesmannen, for påføring av nye opplysninger og korrektur. Det blir også anbefalt en hovedrevisjon hvert fjerde år i forbindelse med revisjonen av kommuneplanen. En har hatt begrenset med ressurser til kartleggingsarbeidet og det er viktig å være klar over at resultatet ikke er fullstendig. Ved avgrensning av områder er det gjort skjønnsmessige vurderinger, som nok helt sikkert er gjenstand for diskusjon. Gjennom revideringer, som både inkluderer informasjon fra publikum og feltarbeid utført av fagfolk, håper en at presisjonen i viltkartverket vil bli bedre over tid. Både kommunen og fylkesmannens miljøvernavdeling tar svært gjerne imot ny informasjon og forslag til endringer.

3. VILTKARTLEGGINGEN I ODDA

STYRING/ORGANISERING AV PROSJEKTET

Norsk Ornitologisk Forening, Indre Hardanger lokallag, ble forespurt av Odda kommune og Fylkesmannen i Hordaland om å ta på seg arbeidet med utarbeidelse av en oppdatert viltrapport. Dette sa vi oss villige til i oktober 2009. Det ble dannet en komité bestående av Eirik Sekse, Marit Sandal, Ingvar Måge, Agnar Målsnes, Jostein Førde og Rune Voie, sistnevnte som leder.

INNSAMLING AV INFORMASJON

Kildene til utarbeidelse av viltområdekartet og rapporten har i første rekke vært observasjoner fra medlemmer i Norsk Ornitologisk Forening, Indre Hardanger lokallag. Mye informasjon er også samlet inn gjennom intervjuer og opplysninger fra lokalkjente i kommunen. En rekke personer fortjener takk for nyttige opplysninger. Vi har også hatt opprop i Hardanger Folkeblad og på kommunens hjemmeside, men responsen på dette har ikke vært overveldende. Vi har ellers brukt mye tid på gjennomgang av tilgjengelig litteratur innenfor området, og søkt opp det vi kunne finne på internett.

I Odda har vi ikke vært så flinke til å notere opp fugleobservasjoner utover de mer sjeldne. Unntaket er observasjoner fra Sandvin, hvor vi har et svært stort observasjonsmateriale. Her har vi brukt systematiske rapportskjema helt tilbake til slutten av 1970-årene. Aktiviteten har ikke vært like høy alle årene, men vi har en mengde data, og et godt grunnlag for å vurdere utviklingen. Alle observasjonene er nå lagt inn i artsobservasjoner.no (se tekstboks). Totalt var det pr 1. juni 2010 lagt inn 53.162 observasjoner av 354.179 individer fra Odda kommune. Hele 77 % av observasjonene (41.160 observasjoner av 287.303 individer) er fra Sandvin.

Når det gjelder pattedyr og amfibier er dessverre datagrunnlaget svært lite. Vi har vært i kontakt med alle aktuelle museer, og gjennom søkt alle nettsider innenfor området, og kontaktet foreninger og enkeltpersoner innenfor fagområdet. Utbyttet har vært heller magert. For smågnagere, utenom lemen, finnes det knapt registrerte observasjoner. Vi kan for eksempel ikke finne en eneste observasjon av snømus eller rotte tilknyttet en dato eller et år! De dataene vi har fått inn eller selv registrert er også lagt inn i artsobservasjoner.no. Her er det imidlertid kun 50 registreringer. Vi håper at denne rapporten kan inspirere folk til å registrere sine observasjoner.

KARTFREMSTILLING

Vurderingen av grenser og verdisetningen av viltområdene er gjort av viltkartleggerne. Manuskartene er digitalisert ved fylkesmannens miljøvern avdeling.

Vurderingen av grenser og verdisetning av viltområdene er gjort av viltkartleggerne. En god porsjon skjønn kommer en ikke utenom, men avgrensningen er gjort ut fra konkrete artsobservasjoner over tid, i kombinasjon med kjennskap til de aktuelle artenes leveområder. Vi har så godt vi kan prøvd å avgrense viltområdene til det vi mener er de viktigste kjerneområdene for arter med spesielle habitatkrav. Områdene i skog dreier seg stort sett om spetter.

Manuskartene er utarbeidet av viltkartlegger i målestokk 1:50.000. Fylkesmannen i Hordaland har stått for digitaliseringen.

INFORMANTER

Utover personene i komiteen har følgende bidratt med vesentlig informasjon: Bjarne Andersen, Reidar Borgstrøm, Sven Olaf Brekke, Ove Davidsen, Øystein Espe, Arne O Flattun, Magne Flåten, Olav Garvik, Ole Jørgen Hansen, Lars Edvard Isdal, Emil Jøsendal, Agnar Kvam, Solfrid Kvam, Johannes Kvandal, Arne Kambestad, Arnold Larsen, Ingunn Løyning, Ove Løyning, Morten Nilsen, Nils Åge Sandal, Ingebjørg Nordby Seim, Bjarne Sjurstrøm, Salm Sjurstrøm, Jon Strand, Stig Tronvold og Leiv Arne Øyesvold. Hjertelig takk til alle for hjelpen. En stor takk også til biblioteket i Odda som har vært svært hjelpsomme i søk etter litteratur om vilt.

Fra Apold. Foto: Rune Voie

artsobservasjoner.no

Dette er et nettbasert rapporteringssystem for arter i Norge. Systemet er utviklet av den svenske ArtDatabanken, men tilrettelagt for norske forhold av den norske Artsdatabanken i samarbeid med fem av organisasjonene i SABIMA: Norsk Ornitologisk Forening (NOF), Norsk Botanisk Forening (NBF), Norges sopp- og nyttevekstforbund (NSNF), Norsk Zoologisk forening (NZF) og Norsk Entomologisk Forening (NEF). Formålet er å gjøre artsregistrering enkelt for folk flest, og gjennom dette øke rapporteringen av artsfunn i Norge. Observasjoner publiseres på Internett umiddelbart etter at de er lagt inn. Kvalitetssikring av observasjoner skjer både gjennom de ulike organisasjonene, og ved at brukerne kan korrigere hverandre.

Artsobservasjoner startet opp i april 2008 og har blitt en stor suksess, særlig fugledelen. Pr. 1. juni 2010 er det lagt inn over 3,5 mill. fugleobservasjoner, inkl. mange eldre observasjoner som tidligere bare har vært å finne i den enkeltes notatbok.

4. NATURGRUNNLAGET I ODDA

GEOGRAFI OG AREALBRUK

Odda kommune ligger lengst sørøst i Hardanger og Hordaland fylke, og omfatter innerste delen av Sørfjorden med Oddadalen innenfor, samt Røldal i sør. I vest når Odda opp til vannskillet på Folgefonna, og i øst omfatter kommunen de sørvestre deler av Hardangervidda.

Odda kommune har et landareal, inkl. ferskvann, på 1647,9 km². Av dette ligger kun 154,4 km² (9,3 %) lavere enn 600 moh. Ferskvann dekker ca. 64 km² fordelt på 482 vann. Vi har ca. 25 km kystlinje langs Sørfjorden. Se kart bak i rapporten.

Siden mye av kommunen er fjellområder over skoggrensen, finnes det markslagstatistikk for bare en mindre del av kommunen (områdene under skoggrensa pluss litt til).

Markslagsstatistikk for Odda. Kilde: Norsk institutt for skog og landskap.

Arealtype	daa	%
Fulldyrka jord	3291	1,3
Overflatedyrka jord	761	0,3
Innmarksbeite	2298	0,9
Skog	128343	51,0
Åpen myr	4487	1,8
Åpen jorddekt fastmark	15453	6,1
Åpen grunnlendt fastmark	54040	21,5
Fjell i dagen og blokkmark	39896	15,8
Bebyggd og samferdsel	3274	1,3

Arealet i Odda fordelt på høyde over havet. Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

m o.h.	km ²	%
0-60	4,2	0,3
60-150	12,9	0,8
150-300	18,1	1,1
300-600	119,2	7,2
600-900	233,4	14,2
900-1200	436,5	26,5
1200-1500	703,3	42,7
> 1500	120,4	7,3

LANDSKAP OG GEOLOGI

Grunnfjell finnes i Odda i et større område i vest (Sørfjordens bredder og Oddadalen samt fjelltraktene vest for disse), et smalt belte i Brattlandsdalen/Røldal/Valldalen, samt noen mindre områder på Hardangervidda helt i nordøst. Over grunnfjellet ligger det omdannede kambrosilurisk fyllitt og glimmerskifer. Disse har stor utbredelse bare på Hardangervidda i nord og øst. Ellers i kommunen forekommer de bare som striper mellom grunnfjellet og skyvedekkene. Skyvedekkene er harde dypbergarter fra den kaledonske fjellkjeden og utgjør berggrunnen i fjelltraktene mellom Oddadalen og Røldal, og i noe mindre utstrekning øst for Røldal. Kommunens høyeste fjell, Sandfloegga (1721 moh.), som hører til skyvedekkene, ligger helt i øst på Hardangervidda. Høyest i vest når Folgefonna (1662 moh.). Større løsmasseavsetninger finnes i Oddadalen, særlig i tettstedet Odda, der en mektig morene demmer opp Sandvinvatnet.

Bosetningen i kommunen er særlig konsentrert til tettstedene Odda (5135 innbyggere i 2009), Skare (327), Tyssedal (681) og Røldal (355).

KLIMA

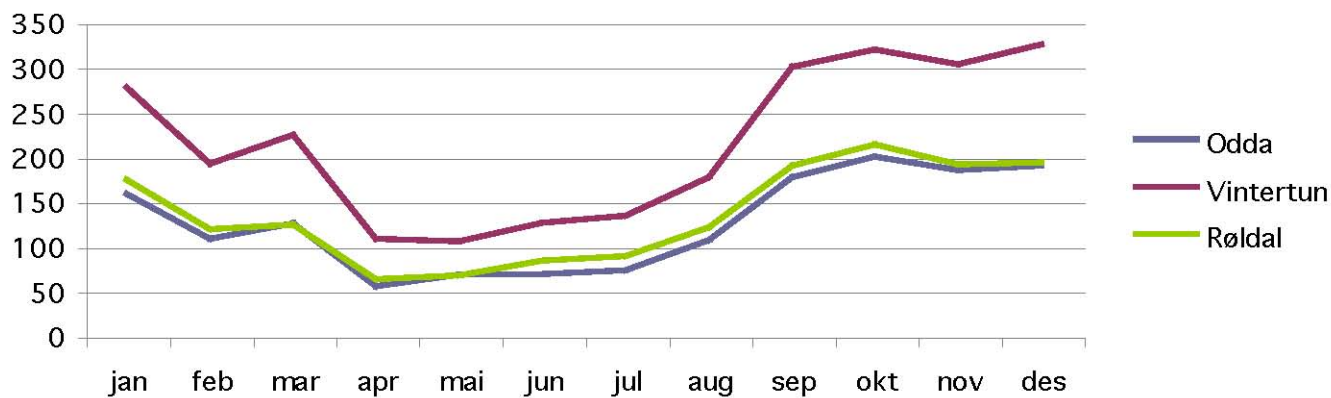
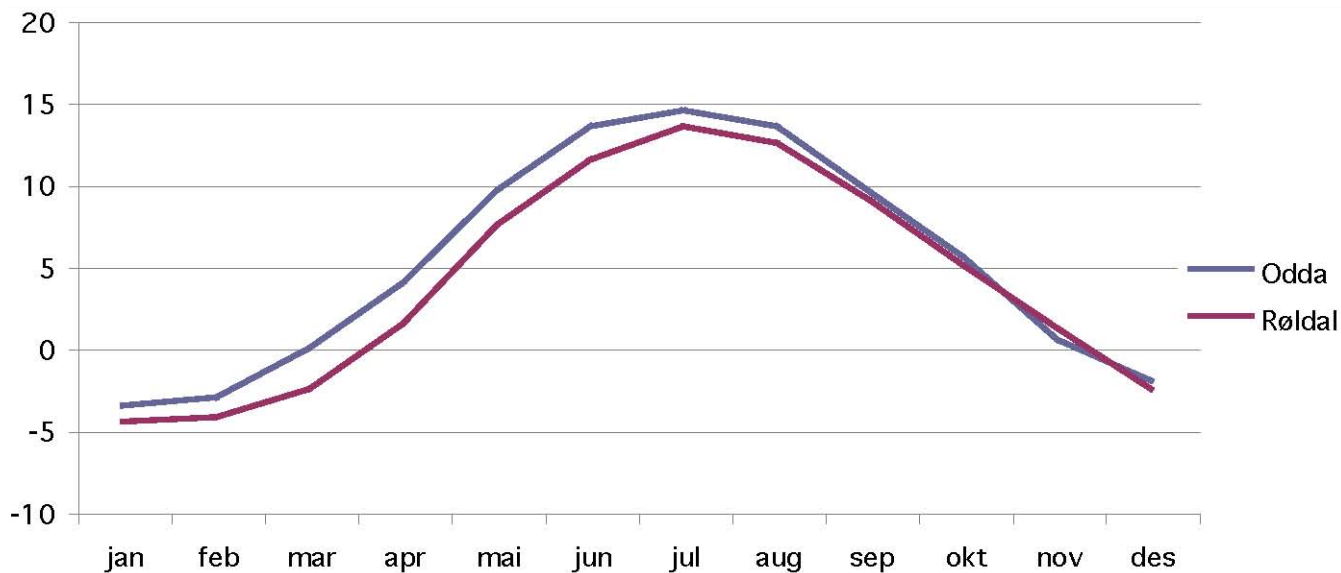
Hordaland er Norges våteste fylke. Lavtrykk fra sørvest bringer mye fuktig luft inn over fylket. Når den fuktige luften blir presset opp av fjellene gir den fra seg regn, i store mengder. Det området i Odda som får mest nedbør i landet er trolig høyt til fjells på den sørlige delen av Folgefonna. Her finnes det ikke målestasjoner, men beregninger anslår årsnedbøren til opp mot 5500 mm. Mot øst avtar nedbøren betraktelig, og vi ser av tabellen på neste side at det er store forskjeller mellom Vintertun og Odda/Røldal. Årsgjennomsnittet i perioden 1961-1990 er på 2590 mm på Vintertun, 1628 mm i Røldal og 1515 mm i Odda. Variasjonen er også stor fra år til år.

VEGETASJON

Kommunen er preget av store forskjeller, fra kalde brekanter og goldt fjell til varme sørvendte lier med frodig edelløvskog. Av det skogkledde arealet er ca. 73 % løvskog. I de sørvendte liene står det en god del edelløvskog, men i høyden er bjørka dominerende. Barskog utgjør ca. 12 % av skogarealet, mens 14 % er blandingsskog.

Buerdalen og Folgefonna. Foto: Rune Voie

Normaltemperaturer (1961-90) gjennom året for Odda og Røldal (øverst) og normalnedbør (1961-90) i mm gjennom året for Odda, Vintertun og Røldal. Kilde: Meteorologisk institutt.

Vestsida av Sør fjorden med Apold og Digranes, 16.10.2005. Foto: Rune Voie

5. PRIORITERTE VILTOMRÅDER I ODDA

Låtevatnet med Kringlo i forgrunnen. Foto: Rune Voie

Odda kommune omfattes av tre villreinområder: Hardangervidda, Skaulen/Etnefjella og Setesdal/Ryfylke (Kart 2). På grunn av villreinsens nasjonale status må alle disse fjellområdene betraktes som viktige viltområder, og Hardangervidda må regnes som det viktigste, bl.a. på grunn av villreinstammens størrelse. Det også knyttet andre svært viktige viltverdier til Hardangervidda, bl.a. yngleområder for marine dykkender, men disse ligger utenfor Odda kommune. Grensene for de tre villreinområdene er nokså vide, og omfatter i praksis hele de respektive fjellområdene. Selv om enkelte delområder og randområder bare sporadisk benyttes av villreinen, skal det tas hensyn også i disse områdene. Enhver innskrenkning av potensielle leveområder og trekkveier må betraktes som negativt for en art som krever så store leveområder, og som er svært var i forhold til tekniske inngrep og aktivitet av mennesker.

Utenom villreinområdene er det avgrenset åtte prioriterte viltområder og 11 kjerneområder for hvitryggspett (Kart 3). Ingen av disse er vurdert som "svært viktige", men dette er likevel områder der hensynet til aktuelle viltarter bør ha høy prioritet. Når det gjelder områder i skog, er all eldre skog av en viss størrelse viktige viltbiotoper, men en avgrensning av disse ville i praksis omfatte store deler av den produktive naturskogen et stykke oppe i dalsidene og fjordliene. En slik avgrensning ville være vanskelig å forholde seg til f.eks. i skogbruksplanleggingen, og derfor har vi forsøkt å avgrense områder som ut fra konkrete observasjoner av arter og omgivelser, antas å være spesielt viktige. I det følgende blir hvert enkelt av disse områdene gitt en kort omtale. Numrene på de ulike viltområdene refererer til område-numrene på viltkartet bak i rapporten (Kart 3).

Det er viktig å presisere at mange områder, både større og mindre, som ikke er avmerket på viltkartet likevel kan regnes som viktige viltbiotoper, både som leveområder,

skjul og spredningskorridorer. I lavlandet gjelder dette f. eks. kantskog mot kulturmark og vassdrag, og små skogholt i kulturlandskapet. Dette er det viktig å være bevisst på, slik at en sørger for å beholde en del slike områder. I kulturlandskapet kan dette også ha en estetisk side, og langs vassdrag kan kantvegetasjonen også være viktig i forhold til flomdemping og avrenning fra jordbruksområder.

Sandvin. Foto: Rune Voie

1. Sandvin

Sandvin ligger i sydenden av Sandvinvatnet, ca. seks kilometer sør for Odda sentrum. Viltområdets størrelse er en knapp kvadratkilometer. Området består av elvedeltaet ned mot vannet, den grønne sydenden av vannet, gårdene med aktivt jordbruk, og noe skog langs bøkene. På begge sider er det bratte fjellsider. Topografien gjør at det i trekktidene ofte stopper fugl både ute på gresslettene og i elvedeltaet ned mot sydenden av vannet. Området er særlig gunstig fordi det er varierte biotoper med både våtmark, jordbruksareal og skog. Sandvin er det området med størst variasjon i fuglelivet i Indre Hardanger. Det er registrert hele 170 forskjellige arter i området. Området er først og fremst viktig som rasteplass for trekkfuglene i perioden april mai og august-oktober. Både store flokker og en stor variasjon i arter kan da opptre. Også vintersdagen kan det være et rikt fugleliv med bl.a. mye trost på bøkene når disse er snøfrie. I vannet overvintrer sangsvaner, laksender og kvinender så lenge vannet holder seg isfritt. En rekke sjeldenheter har vært sett i Sandvinområdet. Det mest spesielle var første funn i Norge av den sørøstlige arten hvitstrupenattergal. Av andre uvanlige arter kan nevnes knekkand, amerikakrikkand, myrhauk, musvåk, åkerrikse, dverglo, svarterne, trelerke, amursvale, tartarpiplerke, svartkråke og gresshoppesanger.

2. Hildalsberget

Hildalsberget edelløvsogsreservat ble opprettet 23. november 1984. Formålet med vernet er å ta vare på en godt utviklet edelløvsog i indre fjordstrøk på Vestlandet. Mesteparten av verneområdet er i en stupbratt li og svært utilgjengelig som turterreng. Området er trolig ikke spesielt interessant i ornitologisk sammenheng. Hjort blir regelmessig sett tidlig på våren på kulturmarken i nedre del av reservatet.

3. Fossasete

Område med bjørkeskog som strekker seg fra ca. 550 m.o.h. ovenfor Fossasete til opp mot 800 m o.h. i den sørvendte lia under Jordalsnuten. Det er for det meste snakk om ganske åpen blåbærskog. Skogen har nok blitt nokså hardt utnyttet i forbindelse med seterdrift tidligere, men begynner flere steder å få brukbare dimensjoner, høyden over havet tatt i betraktning. Mange trær er knekt eller skadet av snø eller ras, og det finnes derfor en del død ved i området.

Området er hekkeområde for hvitryggspett. Arten er observert her i hekketiden med mat i nebbet, og det er funnet gamle reirhull ved Espehaug. Her har skogen stedvis fine dimensjoner i lia mot øst og sørøst, mot Fossasete og Kvirvelivatnet. Her hekker svarthvitfluesnapper og rødstjert. Begge disse artene hekker bl.a. i gamle spettehull.

Vestre del av området (mot Tvorehaug) er det eneste området i kommunen som tilsynelatende har en stabil bestand av firfirsle.

4. Vierdal

Myr og våtmarkssystem tilknyttet Vierdalsvatnet (721 m o.h.). Området består av en svært velutformet elveslette med meanderende bekker, åpen myr og spredte bjørke- og vierkratt. Området er nok ikke særlig artsrikt, men likevel viktig for noen våtmarksarter. Ved et besøk den 3. juni 2002 ble strandsnipe og sivspurv notert.

Viktig biotop for hvitryggspetten: Furuskog med innslag av løvskog, og et stort innslag av døde trær med god tilgang på billelarver og andre insekter. Helleskår, 19.9.2010. Foto: Rune Voie.

Dessuten ble det observert flere blåstruper i vierkrattene her, og området er trolig hekkeplass for arten.

5. Aurdal

Over Hildal opp i mot Folgefonna nasjonalpark er det en gammel furuskog uberørt av moderne skogsdrift. Vi kan her finne furutrær i en alder av 250-300 år. Blant annet er hakkespettene dvergspett og hvitryggspett funnet hekkende her. Tidligere har også hønsehauk hekket i området. Hønsehauk er avhengig av slik gammel furuskog på høy bonitet som hekkelokalitet.

6. Helleskår

Helleskår er et belte på begge sider av veien like etter at veien tar av i fra Låte i retning Hildalsstølen. Området har en blandingsskog bestående hovedsakelig av furu, bjørk og mye stor osp. I dette området er det et stort innslag av døde trær, både stående og liggende. På Helleskår er seks hakkespettarter observert, fem av disse er funnet hekkende. Både vendehals, gråspett, grønnspekk, hvitryggspett, flaggspett og dvergspett er funnet hekkende i området. Tretåspett (NT) er observert. Hønsehauk klassifisert som nær truet på rødlisten observeres jevnlig. Den har hekket, og hekker trolig fortsatt i området.

Duetrost, som er rimelig sjelden på Vestlandet observeres jevnlig i området, og alt tyder på at den også hekker her. Hjort, rådyr og elg bruker jevnlig området gjennom hele året.

7, 7b. Låtevatnet med kantsoner

Låtevatnet er et svært grunt og næringsrikt vann. Langs store deler av vannet er det skog mens det på nordsiden hovedsakelig er dyrket mark og bebyggelse. Låtevatn-området er viktig som rasteplass for fugl i trekketidene. Særlig på våren, når isen går, er det mye fugl som bruker vannet. På nordsiden, midt på vannet, er et område kalt Kringlo (7b). Her er det vannet ekstra grunt og næringsrikt. I dette området er spesielt mye gressender ofte samlet for næringssøk, og det er et svært viktig oppvekstområde for unger av stokkand og krikkand. Også brunnakke som er en sjelden hekkefugl i Hordaland, har tidligere hekket i vannet.

Årlig blir fiskeørn observert fiskende i vannet i trekktiden vår og høst. Ved Låtevatnet er det registrert 110 forskjellige fuglearter. Rådyr, hjort og elg bruker området gjennom hele året.

8. Reinsnos

Området består av Storatjørna og dyrka mark opp i mot de innerste gårdsbrukene i Reinsnos. Området har blant annet hekkende blåstrupe, sivspurv, rødstilk og enkeltbekkasin. Brunakke er tidligere registrert hekkende. Den dyrka marka tiltrekker seg mye rastende fugl like etter at snøen smelter av om våren. Blant annet ble 25 ringtrost observert 10.5.2009. Området er et av de få områdene i kommunen der vipe fortsatt hekker.

Kjerneområder for hvitryggspett

Vi har også avgrenset 11 viktige områder for hvitryggspett. Dette er områder med blandingsskog og innslag av storvokst osp, og en stor mengde døende trær. Denne biotoypen er svært viktig for alle hakkespetteartene. Hakkespetteene er igjen viktig for mange hullrugende fuglearter og andre arter som flaggermus. Slike områder finnes en rekke steder i de bratte liene våre, hvor det gjerne jevnlig går større og mindre ras, og hvor skogen har stått urørt i årtier. De områdene vi har prioritert er trolig ganske optimale, og det har vært stabil hekking av hvitryggspett her i årtier. Størrelsen på områdene på kartet er skjønnessmessig, og må regnes som en indikator. Spetteene bruker selvsagt områder som strekker seg ut over de avmerkede områdene på kartet. Følgende områder er avmerket på kartet over viktige viltområder bak i rapporten:

A. Digranes, Apold	G. Buerdalen
B. Flesje	H. Fureskarv
C. Isberg	I. Tjørnadalen
D. Eitrheimslia	J. Brekke
E. Freim	K. Krokane
F. Eidesåsen	

Hekkeplasser for sårbare rovfuglarter

Kjente hekkeplasser for enkelte sårbare rovfuglarter og hubro vises ikke på kart som er tilgjengelig for allmennheten. Disse områdene kommer derfor i tillegg til de viktige viltområdene på kart 3 bak i rapporten. Opplysningene er tilgjengelige for viltansvarlige hos kommunen og fylkesmannen, og vil bli tatt med i vurderingen i forbindelse med konkrete arealplaner og naturinngrep.

Gjåk på Sandvin 28.8.2010. Foto: Rune Voie.

6. TRUEDE OG SÅRBARE ARTER I ODDA

RØDLISTER

For å oppnå større fokus på arter som er sjeldne, truet eller i tilbakegang, er det utarbeidet oversikter over slike arter, med en vurdering av dagens status, bestand og bestandsutvikling. Artene blir plassert i ulike sårbarhetsklasser alt etter hvor stor sjansen er for at de skal dø ut om de negative påvirkningene fortsetter. Det er dette som blir kalt rødlistene. IUCN (International Union for the Conservation of Nature) gir ut slike lister på verdensbasis og mange land har gitt ut nasjonale rødlistene. Den offisielle norske rødlisten blir utgitt av Artsdatabanken.

Noen arter på den nasjonale rødlisten kan være relativt vanlige regionalt og lokalt. I slike tilfeller har det aktuelle fylket eller den aktuelle kommunen et spesielt forvaltningsansvar. En rødliste kan også inneholde arter som er i fremgang, men som i nær fortid har hatt sterkt reduserte bestander.

Rødlistene må revideres relativt ofte etter hvert som kunnskapen om artene øker (situasjonen for enkelte arter kan også endre seg relativt raskt). Nasjonale rødlistene blir revidert ca. hvert femte år. Rødlista denne rapporten bygger på er Norsk rødliste for truede arter 2010 (Kålås m.fl. 2010). De ulike rødlistekategoriene er vist i rammen til høyre.

I forvaltningssammenheng opererer en også med begrepet ansvarsarter. Dette er arter som det aktuelle landet har et spesielt forvaltningsansvar for, fordi store deler av bestanden på gitte tidspunkt oppholder seg i landet.

Ansvarsarter trenger ikke være sjeldne eller truet. For eksempel er fjellrype og nordlig storskarv norske ansvarsarter, selv om de må regnes som vanlige lokalt og regionalt.

CR - Kritisk truet (Critically endangered)

Arter som har ekstrem høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for å dø ut innen tre generasjoner eller minimum 10 år)

EN - Sterkt truet (Endangered)

Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for å dø ut innen fem generasjoner eller minimum 20 år)

VU - Sårbar (Vulnerable)

Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for å dø ut innen 100 år)

NT - Nær truet (Near threatened)

Arter som er nær ved å kvalifisere til de tre overstående kategorier, eller som trolig vil bli truet i nær fremtid om den negative utviklingen fortsetter.

DD - Datamangel (Data deficient)

Arter der man ikke har nok kunnskap til å vurdere risiko for at arten skal dø ut, men der man ut i fra eksisterende kunnskap antar at arten ville vært rødlistet dersom man hadde hatt bedre kunnskap.

Hvitryggspett, Helleskår, Låte, 1.2.2009. Foto: Rune Voie

VIKTIGE TRUSLER MOT VILTET

Mange plante- og dyrearter er naturlig sjeldne, men mange er i tilbakegang på grunn av menneskelig aktivitet. Her er det listet opp noen viktige trusselfaktorer mot biologisk mangfold:

Intensiv jakt eller forfølgelse har ført til at enkelte dyrearter har blitt utryddet eller fått sterkt reduserte populasjoner. Eksempel fra vårt land er fjellrev og de store rovdirene gaupe, ulv, bjørn og jerv.

Miljøgifter utgjør en alvorlig trussel mot enkelte arter. Rovdyr er spesielt utsatt, fordi giftstoffene blir mer konsentrerte for hvert ledd i næringskjeden. Vandrefalken er et klassisk eksempel på dette. Trolig fantes det bare rundt 20 par igjen i Norge i begynnelsen av 1970-åra, men etter at bruken av DDT ble forbudt har bestanden tatt seg kraftig opp igjen.

Handel med ville dyr er blant de største illegale markedene på verdensbasis, og enkelte steder kan samling være et problem for allerede fåtallige arter. I Norge er jaktfalken antatt å være utsatt for ulovlig innsamling.

Innføring av fremmede arter. På mange av Stillehavsoyene har flere bakkerugende fuglearter forsvunnet som en følge av introduksjon av katt og rotter. I vårt land er minken et eksempel på introduksjon av en art som har fått uheldige følger. Mange sjøfuglkolonier på øyer nær fastlandet lider periodevis store tap på grunn av minkens predasjon på egg og unger.

Strandsnipa er fortsatt en vanlig hekkefugl langs elver og bekker i kommunen. Den er ført opp som NT - nær truet i den siste rødlisten. Vi må være på vakt overfor den stadig økende byggingen av småkraftverk. Som fossefall og vintererle, er den avhengig av et godt insektliv i elver og bekker. Dersom disse periodevis blir tørrlagt, vil livsgrunnlaget for disse artene forringes. Foto: Rune Voie (Sandvin, 21.6.2007).

Ødeleggelse av naturtyper og leveområder er den største trusselen mot biomangfoldet. Det hjelper lite å verne arter hvis en ikke samtidig verner områdene artene er avhengige av. Her i landet er problemstillingen først og fremst aktuell i forbindelse med reduksjon i arealet av våtmark og gammelskog, og bortfall av enkelte kulturlandskapstyper som følge av endrede driftsformer i landbruket. For 85 % av artene på Norsk Rødliste er arealendringer som den største trusselen. En logisk konsekvens av dette er at man bør ta vare på en del sammenhengende og relativt uberørte områder der næringskjedene og mangfoldet fremdeles er intakt.

Innføring av fremmede arter og ødeleggelse av leveområder blir regnet som de største truslene mot biologisk mangfold globalt.

Kanadagåsa er en innført art som nå hekker vanlig hos oss. I hvilken grad den påvirker den naturlige faunaen er ikke kjent. Foto: Rune Voie (Sandvin, 30.5.2005).

Rødstilken er en art som har gått merkbart tilbake i Odda. Drenering av våtmarker kan være en årsak til dette. Foto: Rune Voie (Reinsnos, 18.5.2009).

7. VILTARTENE I ODDA

AMFIBIUM

Frosk *Rana temporaria*

Forholdsvis vanlig i hele kommunen. I lavereliggende områder synes den å ha gått sterkt tilbake de siste 30 år. Amfibier er en svært utsatt artsgruppe ved at leveområdene blir ødelagt, eksempelvis gjennom drenering av myrområder og utfylling av smådammer.

Frosk på Fonnastøl, 4.5.2005. Foto: Rune Voie

Padde *Bufo bufo*

Vi kjenner kun til en observasjon av padde i kommunen, et ind. på Hildal rundt 1980. Trolig dreier dette seg om et individ som er kommet hit ved menneskelig hjelp.

KRYPDYR

Firfirsle *acerta vivipara*

Det foreligger noen få funn av arten i kommunen. De fleste funnene er gjort i området Rotekot-Liasete, Jordalsstølen. De første observasjonene er fra 1950-tallet, da den ble sett regelmessig. Den er også registrert i samme område i midten av juli 1969 og ca. 1.6.1999, da det ble sett et titalls individer i forskjellig alder i en sanddunge. Den siste observasjonen er fra 3.6.2002. Alt tyder på at det finnes en stabil forekomst i dette området. Det finnes også en stein her som kalles Ormølsteinen, et navn som henviser til forekomsten av firfirsle. Arten er også sett på Grostøl sommeren ca. 1985. Observasjoner av arten i våre nabokommuner er også svært få, og skriver seg fra høyereliggende områder.

Ståloorm *Anguis fragilis*

Arten er forholdsvis sjelden. Rundt 6 ind. sett ca 12.5.1974 i Tjørnadalen. Arten er også kjent som rimelig vanlig i Jøsandal i 1960-70 årene. Ellers kjenner vi til stabile forekomster fra området Flesje, Digranes og Kvitno på 1980-90-tallet. At det er få observasjoner fra nyere tid, har trolig sammenheng med arbeidsformen i jordbruket. Tidligere ble det brukt ljå under slått på engene. Det var normalt i denne sammenheng at arten ble oppdaget, ofte kuttet i to. I senere år er det omtrent helt slutt på denne formen for slått. Nå blir det brukt traktorer i forskjellige størrelser til dette arbeidet, hvis det i det hele tatt blir slått.

FUGLER

Blant landlevende virveldyr står fuglene i en særstilling når det gjelder utbredelse og artsrikhet. Det er registrert totalt 202 forskjellige fuglearter i Odda kommune. Av disse er rundt 105 trolig hekkefugler, eller har hekket i kommunen.

Kvalitetssikring av fugleobservasjoner

Å artsbestemme fugler i felt kan ofte være svært vanskelig, selv for erfarne ornitologer. Enkelte arter er meget like av utseende, og faktorer som lysforhold, observasjonsavstand og observasjonstid gjør artsbestemningen ofte vanskelig. For å kvalitetssikre fugleobservasjoner har derfor Norsk Ornitologisk Forening (NOF) opprettet to ekspertutvalg som vurderer innrapporterte observasjoner. Det fylkesvise organet for kvalitetssikring heter LRSK (Lokal rapporterings og sjeldenhetskomite). Enkelte svært sjeldne artsfunn må godkjennes av en nasjonal komité, NSKF (Norsk sjeldenhetskomité for fugl). Det er utarbeidet lister over hvilke arter som krever godkjenning av disse komiteene. Artsfunn blir publisert i årlige rapporter i lokaltidsskriftet for NOF Hordaland; Fuglar i Hordaland, av LRSK og i NOF's nasjonale tidsskrift, Ornis Norvegica, av NSKF.

Denne viltrapporten følger NOF's praksis på dette feltet. Blant arter som krever godkjenning er derfor kun arter med funn godkjent av LRSK eller NSKF omtalt og regnet som offisielle. Publikasjoner fra sjeldenhetskomiteene å finne på birdlife.no (NSKF) og fuglar.no (LRSK).

LOMMER

Storlom og smålom var nok vanligere i tidligere tider. Haldor O. Opedal skriver bl.a. i 1930 om lomen som værtegn at "når han skreik so-so på Lomholm i Jordal, var det et visst merke på at me hadde styggevær i vente".

Smålom *Gavia stellata*

Sjelden. Kun et individ er registrert, Sandvinsvatnet 11.11.2005.

Storlom *Gavia arctica*

Nær truet (NT)

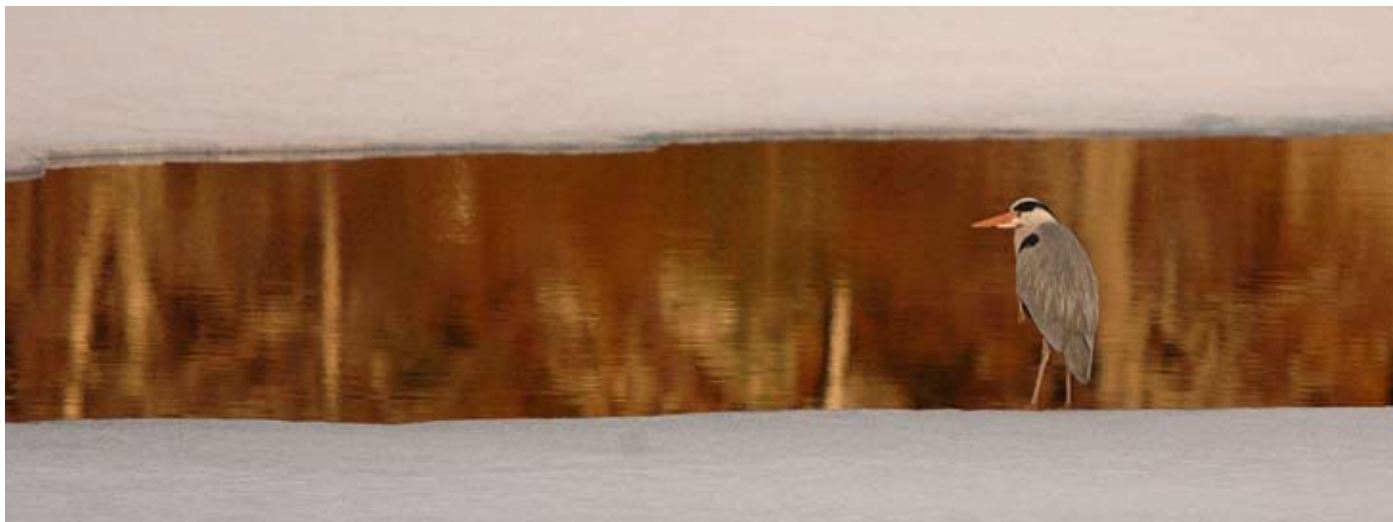
Arten blir sett nesten årlig under vårtrekket. Det dreier seg normalt om et eller to individ. Sandvinsvatnet er plassen den oftest blir sett, men den er også rapportert fra Reinsnosvatnet noen ganger. Det er ikke kjent at den hekker i noen av fjellvatna inn mot vidda, men det er ikke usannsynlig at den kan gjøre det.

Islom *Gavia immer*

Fåtallig på trekk og overvintring langs kysten. Meget sjelden i indre strøk av fylket. Et individ ble samlet inn fra Sandvinsvatnet 5.12.1894 (Zool. museum, nr. 1711).

Gråstrupedykker i havnebassenget i Odda, 12.2.2006. Foto: Rune Voie.

Gråhegre i Låtevatnet 24.4.2005. Foto: Rune Voie.

DYKKERE

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* **Nær truet (NT)**
Sjelden/fåtallig. Arten blir nesten årlig observert i sjøkanten i vinterhalvåret. Noen observasjoner også i Sandvinsvatnet.

Gråstrupedykker *Podiceps grisegena*

Enkeltindivider overvintrer langs kysten, men meget sjelden i indre strøk av fylket. Et individ observert i havnebassenget 10.-12.2.2006.

STORMFUGLER

Stormsvaler *Oceanodroma leucorhoa* **Nær truet (NT)**

Arten er utpreget pelagisk, og er bare på land i hekketiden. Arten er bare registrert rundt 20 ganger i Hordaland. En hunn ble funnet i Odda 22.10.1932 (Zool. mus. 9269). Dette er helt sikkert ekstreme vestlige vinder som har ført fuglen så langt inn i landet. Tilsvarende kan forekomme også for havsule og krykkje.

SULER

Havsule *Morus bassanus*

Utpreget havsfugl. Meget sjelden innenfor den ytre kystlinjen. Et forkommet individ ble funnet på Seljestad 25.9.1988. Fuglen ble foret, ringmerket og sluppet.

SKARVER

Storskarv *Phalacrocorax carbo* **Ansv. vinterbestand**

Arten var svært uvanlig før 1980, og sparsom frem til midten av 1990-tallet. De senere år har den blitt mer og mer vanlig. Pr 2010 har rundt 8 ind. hatt mer eller mindre fast tilhold i kommunen. De har en fast rasteplass på østsiden av Eitrheimsneset. I de siste årene er det også blitt vanlig å se storskarv i ferskvann, særlig i Sandvinsvatnet. Det er helst i vinterhalvåret vi kan se storskarven her, men enkeltindivider (trolig ungfugl) oversommer også. Bestandsøkningen det siste tiåret skyldes høyst sannsynlig en ekspansjon fra den sørlige bestanden av storskarv ("mellomskarv" *P. c. cinensis*). Den brer seg nordover, og er nylig funnet hekkende i Bømlø kommune. I trekktiden kan flokker passere oss i plogformasjon, f. eks. 29 ind. mot syd 14.9.2009.

HEGRER

Gråhegre *Ardea cinerea*

Fåtallig hekkefugl. I de senere år er den eneste kjente hekkelokaliteten på Låte. Her hekker 1-2 par. Et fåtall fugler er vanlig i sjøkanten og langs elver hele året.

ANDEFUGLER

Knoppsvane *Cygnus olor*

Arten er under innvandring fra sør og hekker nå vanlig i Etne og Kvinnherad. Vi har kun noen få observasjoner, 2 ind. i Sandvinsvatnet 17.-22.4.1993 og 1 ind. Sandvin 27.2.-8.3.1997.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Arten er dokumentert på bilder fra Eitrheimsvågen på 1920-30 tallet. I nyere tid ble de første overvintrende individene registrert på Sandvinsvatnet vinteren 1970. De siste tiårene er den blitt en vanlig vintergjest på Sandvinsvatnet. Normalt med 4-8 ind., større antall er registrert 10.1.2003 med 21 ind., 27 ind. 9.1.2010 og 33 ind. 16.1.2010. Sistnevnte observasjon ble gjort i forbindelse med en lengre kuldeperiode hvor de fleste ferskvann var tilfrosset.

Sædgås *Anser fabalis*

Sårbar (VU)

Svært sjelden inne i landet. Trekker langs kysten. 1 ind. Låtevatnet, Odda des.1991- mars 1992.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*

Sjelden inne i landet. Et ind. ble sett på Sandvin fra 26.7.1998. 21.11 samme år ble et nytt ind. sett, disse to fuglene holdt seg sammen med kanadagjess i Sandvinsvatnet gjennom vinteren og ble sist rapportert 9.4.1999. Et ind. ble sett på Jordal og Eide 16.-18.2.2007 og et ind. er rapportert fra Sandvin 2.10.2007.

Tundragås *Anser albifrons*

Svært sjelden innenfor kystlinjen. Et ind. sammen med to grågås ble sett på Reinsnos 6.6.1983. Denne fuglen var av underarten *flavirostris* som hekker på Grønland. Tre ind. rastet på Sandvin 31.10.2001.

Fire unge sangsvaner har fjørpuss på isen ved Sandvin, 13.4.2007. Foto: Rune Voie

Kortnebbgås på Vasstun 18.2.2007. Foto: Ingvar Måge

Grågås *Anser anser*

Arten har økt markant de siste ti år i ytre og midtre deler av fylket. I indre strøk er den fortsatt en sjelden gjest i vinterhalvåret. Et ind. har vært nesten årlig overvintret i distriktet gjennom 2000-tallet. I november og desember 1999 holdt 19 ind. seg i distriktet, noe som er svært uvanlig.

Kanadagås *Branta canadensis*

Arten ble innført til Østlandet og Norge sent på 1950-tallet. Etter noen år økte bestanden og den spredte seg videre utover, ofte med menneskelig hjelp. I Odda ble 3 ind. satt ut seint på 1970-tallet. Vi er ikke kjent med at disse fuglene formerte seg. I 1981 dukket to nye fugler opp på Sandvin og fikk etter kort tid selskap av et tredje individ. Disse ble værende i området. I juni 1986 ble første vellykkede hekking registrert da et par med to unger ble sett. I mars 1988 kom det et nytt stort innsig av nye fugler og 19 ind. ble notert 23.3. Etter dette har bestanden holdt seg normalt på mellom 10 og 20 fugler. Enkelte år har det vært oppi 30 ind., som et resultat av en god

hekkesesong, men også på grunn av innvandring utenfra. Det hekker normalt 5-7 par i kommunen. I første rekke langs vassdraget over Sandvin og i Låtevatnet. Et par år hekket også et par i Skjeggedal.

Hvitkinngås *Branta leucopsis*

Sjelden innenfor kystlinjen, hvor den trekker forbi vår og høst på veg til og fra hekkeområdene på bl.a. Svalbard. En observasjon fra Odda, 8 ind. Sandvinsvatnet 4.6.1989.

Gravand *Tadorna tadorna*

Sjelden i innlandet. Vi har følgende registreringer fra kommunen, 1 ind. Sandvin 14.4.1984, 1 ind. Vassvik 28.-29.8.1984, 1-3 ind. Sandvin 2.-17.4.1988, 2-3 ind. Sandvin 12.9.-9.11.1988, 1 ind. Sandvin 28.-29.3.1990, 1 ind. Sandvin 20.9.1993, 28.4.-10.5.1994, 3 ind. Sandvin 10.9.-29.10.1995, 1 ind. Eide 28.4.1996, 3 ind. Sandvin 8.5.2002, 7 ind. Sandvin 5.7.2004 og 1 ind. Sandvin 9.7.2004.

Mandarinand *Aix galericulata*

Arten er innført til Europa fra Østen. I England har rømte fangeskapsfugler dannet en større forvillet bestand. Det er trolig fugler fra denne bestanden som av og til blir registrert hos oss under trekket. En hann ble sett på Sandvin 26.4.2001 og en ny samme sted 5.5.2002. I april 2008 ble en hann sett på Låte. Denne fuglen ble værende her helt til oktober 2010. Normalt holdt den seg sammen med stökkendene i havnebassenget, men i perioder var den i Låtevatnet eller på Eitrheim og også på Digranes.

Brunnakke *Anas penelope*

Arten hekket tidligere i Låtevatnet og på Reinsnos. Arten har i de senere år gått tilbake, og sees bare sporadisk, men regelmessig, i trekktiden.

Krikkand *Anas crecca*

Hekker fåtallig ved ferskvann i kommunen, som på Sandvin og i Låtevatnet. Er etter stökkand den vanligste gressanden. Trekkfugl, men enkelte milde vintre kan de overvintre.

Krikkand hann, Eitrheim, 20.04.2009. Foto. Agnar Målsnes

Amerikakrikkand *Anas carolinensis*

Meget sjelden gjest fra det amerikanske kontinent. En hann ble sett på Sandvin 13.4.2004.

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Hekker vanlig i ferskvann og ved sjøen. Pr 2010 finnes det rundt 40 fugler på det meste i havnebassenget. Enkelte er innblandet med tamender og fins i ulike fargevarianter.

Stjertand *Anas acuta*

Nær truet (NT)

Sjelden på Vestlandet. Vi har tre observasjoner fra kommunen, 1 hunnfarget Sandvin 10.-11.9.2000, en hunn 9.-16.4.2003 og 1 ind. Låtevatnet 9.-10.4.2009.

Knekkand *Anas querquedula*

Sterkt truet (EN)

Sjelden i Hordaland. Et par ble registrert på Sandvin 2.-17.5.1984. Det ble sett parring den 11.5, og det er ikke usannsynlig at hunnen gikk til ruging, for etter denne dagen ble bare hannen sett. Den 5.5.1986 ble hele 4 hanner og 3 hunner sett på Sandvin. Minst to par holdt seg i området frem til tidlig juni. Etter dette er kun et par registrert 6.5.2002.

Skjeand *Anas clypeata*

Nær truet (NT)

Sjelden i Hordaland. Et par ble sett på Sandvin 10.5.1985 og et par 26.-27.4.1986.

Toppand *Aythya fuligula*

Fåtallig på fjorden og i ferskvann under trekket vår og høst. Opp til 20 ind. er sett, men normalt er det 1-3 ind. De kan stoppe opp noen dager, før de trekker videre.

Bergand *Aythya marila*

Sårbar (VU)

Fåtallig hekkefugl på Hardangervidda, men er ikke registrert i Odda sin del av vidda. Sjelden i lavlandet under trekket vår og høst. Enkeltindivider har holdt seg i lengre perioder på Sandvin om høsten.

Ærfugl *Somateria mollissima*

Ærfuglen er fra 1990 tallet blitt en vanlig hekkefugl i de midtre og ytre deler av fylket. Den er fortsatt sjelden inne i Sørfjorden. Det finnes et fåtall observasjoner fra Odda kommune, bl.a. et par Edna 1.4.1980, et par Digranes 9.2.1989, det siste var et par på Eitrheim 1.1.2010.

Havelle *Clangula hyemalis*

Arten hekker fåtallig på Hardangervidda. En del fugler overvintrer langs kysten av Hordaland. I Odda er den kun registrert et fåtall ganger, en hunnfarget i Vassvikvatnet 29.10.1978, 1 ind. Eitrheim 14.-15.11.1985 og 1 ind. 1.8.1990 og en hann Sandvin 25.-28.9.2008.

Svartand *Melanitta nigra*

Nær truet (NT)

Hekker på Hardangervidda, men er forholdsvis sjelden å se i Odda. Arten er første gang registrert 15.11.1971. Siden er arten registrert rundt 25 ganger. Normalt enkeltindivider i vinterhalvåret. Arten er sett i Låtevatnet, i Sandvinsvatnet og i Sørfjorden.

Sjørre *Melanitta fusca*

Nær truet (NT)

Hekker som svartanda på Hardangervidda, men er sjelden å se i Odda. Det er kun sju registreringer av arten, alle på sjøen. Første observasjon ble gjort i Odda av en hunn 2.12.1981, 3 ind. ble sett på Digranes 28.12.1981, 1 ind. Apold 12.1.1985, 1 ind. Eitrheim 30.10.1994, 3 ind. Eitrheim 11.12.2004 og 1 ind. Eitrheim 9.10.2009.

Kvinand *Bucephala clangula*

Hekker ikke på Vestlandet, men er vanlig om vinteren. 10-15 ind. kan normalt sees på fjorden, og 4-5 i Sandvinsvatnet.

Lappfiskand *Mergellus albellus*

Sårbar (VU)

Sjelden. Kun en observasjon foreligger, en hann i havnebassenget 18.1.2009.

Siland *Mergus serrator*

Ansvarsart vinterbestand

Vanlig, men fåtallig, hekkefugl langs fjorden. 2-3 par hekker i kommunen.

Laksand *Mergus merganser*

Fåtallig, men regelmessig vintergjest i ferskvann. Arten hekker ikke på Vestlandet. Normalt registreres 3-8 individer i Sandvinsvatnet eller i elva over- eller nedenfor. Også i Låtevatnet ser en ofte laksender i trekktiden og ellers i vinterhalvåret når vannet er åpent. Enkelte oversomrende individer er også registrert de senere år.

Laksand hann, Hildal, 9.4.2007. Foto: Rune Voie

Ung hønehawk, Odda, juli 1996. Foto: Stig Tronvold

ROVFUGLER

Havørn *Haliaeetus albicilla* **Ansvarsart hekkebestand**

Første sikre observasjon i nyere tid er fra havnebassenget 15.1.1996. Arten har ekspandert svært mye de siste 30 åra og fra å være svært sjelden, blitt en vanlig hekkefugl i Hordaland. Den utvider stadig sin hekkutbredelse, og i 2010 hekket den for første gang i Sørfjorden. Arten sees regelmessig også i vinterhalvåret.

Myrhawk *Circus cyaneus* **Sårbar (VU)**

Noen få par hekker på Hardangervidda i gode smågagerår. Sjelden fugl i Hordaland. 1 voksen hunn fra Odda 15.9.1918 er skinnlagt i Bergen museums samlinger (Zool. mus. 4180).

Hønehawk *Accipiter gentilis* **Nær truet (NT)**

Fåtallig hekkefugl i eldre furuskog, Vi kjenner til tre tidligere brukte reirområder. Hønehauken er normalt trofast til sitt hekkeområde, men varierer gjerne mellom 3-4 forskjellige reir. Arten er følsom for forstyrrelser, og i to av disse områdene forsvant parene etter hogst nær reirområdet. Vi kjenner i dag ikke sikkert til om arten hekker i kommunen. Arten var tidligere også vanlig om vinteren i Odda sentrum, hvor den jaktet på bl.a. duer, kråker eller stokkand. I det siste tiåret er det sjelden at dette blir registrert.

Spurvehawk *Accipiter nisus*

Hekker fåtallig i storvokst granskog. Arten er forholdsvis vanlig å se hele året. På høsten er det ikke uvanlig å se ungekull på 3-4 ind. som trener seg opp i jaktteknikk på skjærer eller kråker.

Spurvehawk, Eitheim, juni 2006. Foto: Stig Tronvold

Musvåk *Buteo buteo*

Arten har en østlig utbredelse i Norge. De siste tiårene er noen få hekkepar registrert i ytre deler av Hordaland. Det finnes knapt ti observasjoner av musvåk i Odda fra trekktiden, de aller fleste fra høsten.

Fjellvåk *Buteo lagopus*

Hekkefugl i fjellet, men helst fåtallig. Smågnagerspesialist, og opptrer forholdsvis vanlig i gode smågnagerår, og kan bli helt borte i dårlige år.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Fåtallig hekkefugl. Vi kjenner til 5 par i kommunen. Disse parene har vært stabile, i alle fall siden slutten av 1970-tallet. I år med lite vilt går de ikke til hekking.

Fiskeørn *Pandion haliaetus***Nær truet (NT)**

Regelmessig, med 1-2 registreringer årlig under trekket vår og høst. Arten har en østlig utbredelse i Norge, og hekker normalt ikke på Vestlandet. Vi har antatt at fuglene som passerer oss kommer fra Trøndelag, hvor det finnes en del par i indre strøk. Høsten 2009 fikk vi imidlertid lest av nummeret på en ringmerket fugl, og det viste seg å være en årsunge merket på reir i Skottland.

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Arten hekker vanlig i fjellområdene i kommunen. Den er den vanligste falkearten og lett kjennelig som den eneste falkearten som "stiller". Det vil si at den står helt stille i luften med hurtige vingeslag. Den er smågnagerspesialist, som fjellvåken, og varierer i antall etter tilgangen på smågnagere.

Dvergfalk *Falco columbarius*

Fåtallig hekkefugl i bjørkebeltet. Den er den minste falkearten vår og har i første rekke småfugl på menyen.

Jaktfalk *Falco rusticolus***Nær truet (NT)**

Sjelden hekkefugl. Rundt 3-4 par hekkende i kommunen. Rypespesialist, de voksne fuglene overvintrer i territoriet sitt.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Arten er i ekspansjon og hekker nå flere steder i kommunen. Fra å være sterkt utryddingstruet for 30 år siden, er den nå blitt en rimelig vanlig rovfugl i Norge. Hekker normalt på hyller i stupbratte fjellsider. Trolig finnes det 3-4 hekkepar i kommunen.

Fiskeørn ved Låtevatnet, 13.9.2004. Foto: Rune Voie

Tårnfalk. Foto Ingvar Måge

Ung Jaktfalk i Odda kommune, 2010. Foto Agnar Målsnes

Fjellvåk, 25.8.2010. Foto: Ingvar Måge

Hva er det med rovfugl og oss mennesker?

Opp igjennom historien har mennesket jaktet og etterstrebet rovdyr på mange vis. Når det gjelder de store rovpattedyra er det ikke så vanskelig å skjønne årsaken, siden disse artene kunne gjøre stor skade i husdyrbesetninger. De ble også regnet som farlige for mennesker.

Når det gjelder rovfugler er ikke årsaken like åpenbar, men særlig "ørna" hadde rykte på seg for å være en viktig kilde til tap av lam og kje. I dag vet vi at havørna så godt som aldri tar husdyr. Kongeørna kan tidvis forårsake husdyrtap, men dette er unntaket snarere enn regelen. At enkeltindivider kan spesialisere seg og bli et problem er ikke uvanlig, men kongeørner flest tar sjelden husdyr.

Når det gjelder de andre rovfuglene skyldes nok forfølgelsen at de ble oppfattet som konkurrenter. Rovfugl lever av annet vilt, og konfrontasjon med mennesker som jaktet på de samme artene, særlig ryper, skogshøns og hare, var uunngåelig. Spesielt var det de store rovfuglene som "ørn" og "hauk" som ble forfulgt. Disse ble betraktet som "svært skadelige". Dette var ikke jakt for spenning og adspredelse, men mer en jakt for å få utrydde rovfuglene. Kunnskapen om de ulike rovfugleartene var nok begrenset, noe som førte til at «alle» rovfugler ble forfulgt, eksempler i Norge er arter som fjellvåk, musvåk, hauker, fiskeørn og ugler. Faktisk var det også skuddpremie på flere arter som ikke var rovfugler i vanlig forstand, som bl.a. storlom som tar fisk.

Som en ser av tabellene under ble det fram til 1970 utbetalt skuddpremier for et stort antall rovfugler. En kan undre seg på hvordan rovfuglene klarte dette jakttrykket i så mange år.

Selv om store mengder rovfugler ble skutt i tiden frem til 1970 uteble den ønskede effekten på matnyttig vilt, som skogshøns og ryper. Dette er nok den viktigste årsaken til at skuddpremieordningen etter hvert bortfalt. Samtidig fikk en etter hvert større kunnskap om både rovfuglenes og det matnyttige viltets økologi.

Den som kanskje først og fremst er kjent for å ha forklart sammenhengene i naturen mellom småvilt og rovvilt er Yngve Hagen i boken «Rovfuglene og viltpleien» fra 1952. Utenom en bred gjennomgang av rovfuglenes og uglens biologi, drøftes sammenhengen mellom småvilt, smågnagere og rovfugler. Gjennom enkel og direkte argumentasjon viser Hagen at det eksisterer klare sammenhenger og samspill mellom disse tre gruppene. For første gang blir det uttrykt i klartekst at det er mengden av byttedyr som bestemmer mengden rovvilt og ikke omvendt. Dette var i sin tid banebrytende for forståelsen av sammenhengene mellom småvilt og rovvilt. I tillegg viste Hagen til forskning som viser at det er store svingninger i bl.a. rypebestandene som skyldes naturgitte forhold med harde vintre mv, og at selv etter 100 år med kraftig beskatning av rovfugler er det fortsatt like store svingninger i småviltbestandene. Han viser også til at skuddpremier ikke fungerer slik de er tiltenkt fordi de ikke treffer viktige predatorer som røyskatt og snømus, mens de eksempelvis tar fullstendig knekken på arter som ikke beskatter småviltet i det hele tatt, som f. eks. fiskeørn.

Fortsatt kan vi lese i aviser og på Internett at det hevdes at «nå er det blitt for mye rovfugl» dersom det er lite rype og man samtidig har observert en falk eller annen rovfugl i fjellet. Dette er et uttrykk for liten kunnskap om emnet, og en skal ikke se bort fra at det er behov for oppfriskning eller repetisjon av den kunnskapen som er beskrevet i Yngve Hagens bok.

Essensen ligger i at særlig smågnagere har en enorm formeringsevne som slår til i gode år. I et dårlig smågnagerår vil det hekke svært få fjellvåk og andre arter som har smågnagere på spiseseddelen. Mange vil ikke gå til hekking i det hele tatt, noen kan gi opp hekkingen etter at eggene er lagt, noen fortsette til noen unger er klekt ut og kanskje klarer noen fugler å få frem en flygeklar unge. I et godt år vil derimot langt flere par gå til hekking og stort sett alle par vil kunne få frem store kull med unger fordi næringstilgangen er god. Dette vil føre til en stor økning i antallet individer rovfugl bare i løpet av en eneste sesong, og likevel vil en kunne se mye smågnagere. Forskere er i dag ening om at rovfuglene ikke har noen stor effekt på smågnagerbestandene.

Overført på rypebestanden og forholdet til rovfugler er dette omtrent på samme måte. I et godt rypeår eksploderer bestanden (rypekull med 10-14 unger er vanlig), og da blir det også en økning i f.eks. jaktfalkbestanden fordi et par, på grunn av god tilgang på byttedyr, kan få frem opptil fire unger før vinteren setter inn. Etter et godt rypeår følger ofte et dårlig, og falken vil ikke gå til hekking fordi det ikke finnes mat.

Kongeørn, Låte, 19.4.2007. Foto: Rune Voie

Utbetalte skuddpremier for Odda, Ullensvang og Røldal i tiårsperioder fra 1925 til 1965 (Statistisk sentralbyrå).

		1925-1935	1936-1955	1956-1965
Kongeørn	Odda	14	8	5
	Røldal	7	0	1
	Ullensvang	1	1	4
	Totalt	22	9	10
Falker	Odda	14	10	2
	Røldal	321	41	23
	Ullensvang	7	1	3
	Totalt	342	52	28
Hønsenhauk	Odda	13	5	23
	Røldal	255	0	2
	Ullensvang	27	15	16
	Totalt	295	20	41
Spurvehauk	Odda	1	0	0
	Røldal	398	0	0
	Ullensvang	9	0	0
	Totalt	411	0	0
Hubro	Odda	13	0	0
	Røldal	120	0	0
	Ullensvang	3	0	0
	Totalt	136	0	0

Spurvehauk. Foto: Rune Voie

Utbetalte skuddpremier for hønsenhauk i Hordaland (Statistisk sentralbyrå).

Periode	Antall
1846-1865	476
1871-1899	9422
1900-1925	3257
1926-1932	892
1948-1970	1691

RIKSEFUGLER

Åkerrikse *Crex crex*

Kritisk truet (CR)

Svært sjelden og sterkt utrydningstruet art i Norge. Var tidligere en ganske vanlig art i jordbrukslandskapet. Hekker i gressenger og blir, som vipen, ofte et offer for den moderne fôrhøsteren. Et ind. ble hørt syngende på øvre del av Sandvin i perioden 4.-17.6.1974.

Sivhøne *Gallinula chloropus*

Nær truet (NT)

Sjelden gjest, fortrinnsvis om vinteren. Enkeltindivider er registrert to ganger i Opo-osen, 7.-10.2.1978 og 28.1.1980. På Sandvin 1 ind. 11. og 16.5.1990, 1 ind. 6.3.1994, 1 ind. 1.5.2002 og 15.5.2002. Trolig dreier det seg om kun et individ i 1990 og i 2002.

Sothøne *Fulica atra*

Et individ er rapportert i havnebassenget 7.-15.2.1978 i Odda. Påfølgende vinter ble det registrert opptil 4 ind. i perioden 26.12.1978 - 3.3.1979. Et ind. holdt seg med tamender på Jordal i begynnelsen av mars 2000. Et ind. sett på Sandvin 26.12.2009 og 12.12.2010, et ind. Egehjem 30.3.2011. Noen par hekker i Bergen, ellers er arten rimelig sjelden i resten av fylket, spesielt i indre strøk.

HØNSEFUGLER

Lirype *Lagopus lagopus*

Ganske vanlig hekkefugl i skoggrensen, men ingen tallrik art. Mange mener at arten har gått kraftig tilbake i senere år.

Fjellrype *Lagopus mutus* Ansvarsart hekkebestand

Ganske vanlig hekkefugl over skoggrensen. På vinteren kan det trekke inn store flokker på hundrevis av fugler.

Orrfugl *Tetrao tetrix*

Rimelig vanlig hekkefugl i høyereliggende strøk. Bestanden varierer noe, men bestanden synes å være rimelig stabil.

Storfugl *Tetrao urogallus*

Det er ikke kjente spillplasser for arten i kommunen, men enkeltindivider sees jevnlig, hovedsakelig hunnfugler (røy). I Espelandsmarka holdt en "rakkelhane", en krysning mellom storfugl og orrfugl, seg i siste halvdel av 2000-tallet. Det er forsøkt å sette ut fugler uten at dette har ført til øket bestand.

TRANEFUGLER

Trane *Grus grus*

Det er kun registrert to funn av arten under vårtrekket, 1 ind. Sandvin 27.5.1986 og 4 ind. Låte 26.5.2005. I Hordaland hekker tranen kun med noen få par på Hardangervidda. Arten er imidlertid i ekspansjon og utvider stadig sitt hekkeområde.

VADEFUGLER

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Noen få par hekker nå på Eitheim. Arten kom tilbake som hekkefugl tidlig på 2000 tallet, samtidig som en rene fjord også gav god grobunn for blåskjell.

Dverglo *Charadrius dubius*

Nær truet (NT)

Sjelden art som kun er sett på Sandvin 6.-8.5.1990. Fåtallig hekkefugl i Norge.

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Sees fåtallig under trekket vår og høst. Hekker på Hardangervidda i Eidfjord og Ullensvang. Det er ikke usannsynlig at enkelte par også kan hekke i Odda.

Lirype hunn, Seljestad, 20.2.2011. Foto: Agnar Målsnes.

Boltit *Charadrius morinellus*

Sjelden hekkefugl. Arten hekker i tørre partier på høyfjellet. Par er bl.a. registrert regelmessig på Røldalsfjellet og ved Reinsnos. Kun en registrering i lavlandet under trekk, et ind. Sandvin 23.5.1999.

Heilo *Pluvialis apricaria*

Fåtallig hekkefugl i fjellet, bl.a. i Seljestadområdet. Foretrekker vide og åpnere områder. Sees fåtallig og sjeldent på trekket i lavlandet om våren.

Tundralo *Pluvialis squatarola*

Hekker ikke i Norge Fåtallig under trekket langs kysten. Svært sjelden trekkgjest i indre strøk. Et ind. er sett på Sandvin 20.9.1990.

Vipe *Vanellus vanellus*

Nær truet (NT)

Vipa kom først til våre områder på 1960-tallet. Den ble etter hvert rimelig vanlig og et titals par hekket bl.a. på Sandvin på 1980-tallet. Mange unger ble imidlertid offer for det moderne landbruket og havnet i fôrhøsteren. Tidlig på 2000 tallet forsvant de siste vipene fra Sandvin. Noen få par hekker fortsatt, bl.a. på Reinsnos.

Polarsnipe *Calidris canutus*

Arktisk vadefugl som trekker i stort antall langs kysten om våren. Svært sjelden innenfor den ytterste kystlinjen. En observasjon, et ind. Sandvin 18.8.1989.

Dvergsnipe *Calidris minuta*

Hekker i fra Finmark og østover. Regelmessig under trekket langs kysten. Sjelden trekkgjest i innlandet. Alle observasjonene er gjort på Sandvin og er enkeltindivider; 5.9.1981, 25.-26.9.1984, 20.-21.9.1990, 2.-8.10.1996 og 5.10.2004.

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

Hekker spredt og fåtallig på Hardangervidda. Er liten og lett å overse. Det er derfor trolig at den opptrer oftere på vår del av vidda enn observasjonene tilsier. Vi kjenner

Trykkende kvartbekkasin, Sandvin, 26.10.2002. Foto: Rune Voie.

kun til to observasjoner av arten i Odda kommune; Hellevassbu 6.8.1987 og Sandvin 31.8.1988.

Fjæreplytt *Calidris maritima*

Fåtallig hekkefugl på Hardangervidda. Om vinteren opptrer den jevnlig langs ytterste del av kysten. Vi kjenner ikke til sikre observasjoner av arten på vår del av vidda. Det foreligger to funn fra Odda, 1 ind. Digranes 8.-15.8.1982 og 6 ind. fra Sandvin 27.8.1990.

Myrsnipe *Calidris alpina*

Arten hekker rimelig vanlig på Hardangervidda. Vi kjenner ikke til hekkefunn fra vår del av vidda. Enkeltindivider sees jevnlig på Sandvin under trekket vår og høst. Den 25.9.1991 ble en flokk på 10 ind. sett på Sandvin og 3.9.2011 ble 19 ind. sett samme sted. Det er også noen observasjoner fra Eitheimsvågen.

Tundrasnipe *Calidris ferruginea*

Arktisk vadefugl som trekker forbi oss ytterst langs kysten. Svært sjelden inne i landet. Arten er sett en gang på Sandvin 31.8.1988.

Brushane *Philomachus pugnax*

Sårbar (VU)

Sjelden trekkgjest i indre deler av fylket. Hekket tidligere fåtallig på Hardangervidda, men er nå trolig helt borte. Vi har kun observert et individ av arten, høsten 1979, på Sandvin i perioden 24.8 til 7.9.

Gluttsnipe på Sandvin, 17.8.2004. Foto: Rune Voie.

Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus*

Rimelig sjelden. Det finnes rundt 20 observasjoner av arten de siste 30 åra, de aller fleste fra Sandvin om høsten. Arten trykker spesielt sterkt, så man må nesten trå på den, før den flyr opp.

Enkeltbekkasin *Gallinago gallinago*

Forholdsvis vanlig i tilknytning til myrområder og fuktig kulturmark. Markerer seg i paringstiden med "sang" fra topper av trær o.l., Har også et spesielt fluktspill, der de ytterste halefjærene vibrerer og gir en kraftig lyd under stup. Herav har den fått tilnavnet "mekregauk". Som alle bekkasiner trykker også denne hardt.

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

Nær truet (NT)

Hekker fåtallig på Hardangervidda. Sjelden, observert under trekk. Det foreligger 4 observasjoner av arten, alle fra Sandvin. Et ind. 29.4.1986, et ind. 17.8.1991, et ind. 20.9.2001 og 3 ind. 22.9.2001.

Rugde *Scolopax rusticola*

Fåtallig hekkefugl. Det såkalte "rugdetrekket" er territoriehevding og kan sees mange steder i kommunen på vår og forsommeren. Trekker til vinterområde på De Britiske Øyer og Frankrike, men enkelte kan overvintre, særlig i kyststrøkene.

Lappspove *Limosa lapponica*

Forholdsvis sjelden art i indre deler av fylket. Enkeltindivid observert under trekket, på Hildal 10.9.1979, Sandvin 20.5.1995, Eitheimsvågen 10.-11.7.2000, Eitheimsvågen 6.-9.9.2002 og Sandvin 18.-24.9.2004.

Småspove *Numenius phaeopus*

Hekker fåtallig på Hardangervidda. Vi kjenner ikke til observasjoner av arten på vår del av vidda. Sjelden, observert under trekketiden. Et ind. Sandvin 3.6.1986, 2 ind. Reinsnos 4.6.1988, et ind. Sandvin 22.4.-1.5.2001 og et ind. Sandvin 9.5.2006.

Storspove *Numenius arquata*

Nær truet (NT)

Fåtallig, men regelmessig under trekket, spesielt om våren. Kommer tidlig på vårtrekket og kan sees allerede i mars. Flest observasjoner fra Sandvin, men den er også sett på jordbruksland ellers i kommunen. Hekket trolig på Sandvin i 1990.

Rødstilk *Tringa totanus*

Fåtallig hekkefugl. Vi finner den vanligvis ved småvann i høyereliggende strøk. Hekket også på Sandvin på 1980-tallet. Er umiskjennelig med sitt lange røde nebb og lange røde ben.

Gluttsnipe *Tringa nebularia*

Fåtallig, men regelmessig sett på trekket, spesielt på våren. De aller fleste observasjonene er fra Sandvin.

Skogsnipe *Tringa ochropus*

Fåtallig, men regelmessig sett på trekket, spesielt på våren. De aller fleste observasjonene er fra Sandvin.

Grønnstilk *Tringa glareola*

Uvanlig art på vestlandet. To observasjoner foreligger, et ind. Sandvin 9.5.1994 og et ind. Vassvikvatnet 13.5.-2000.

Fiskemåke par på hekkeplass på Eitrheimsneset, 25.5.2005. Foto: Rune Voie.

Strandsnipe *Actitis hypoleucos* **Nær truet (NT)**
Vanlig hekkefugl ved bekker, elver og innsjøer, også ved enkelte fjellvann og langs fjorden. Vår klart vanligste vadefugl. Lett kjennelig med sin rolig vippende stjert og spesielle lyd ved oppflukt.

JOER, MÅKER OG TERNER

Tyvjo *Stercorarius parasiticus* **Nær truet (NT)**
Arten ble sett fåtallig i havnebassenget på 1960-tallet. Arten har gått sterkt tilbake og hekker knapt i Hordaland i dag. Fra nyere tid er det kun noen få observasjoner, 1 ind. Odda juni 1979, 1 ind. Odda 6.9.1981 og 1 ind. Eitheim 3.6.2003.

Hettemåke *Chroicocephalus ridibundus* **Nær truet (NT)**
Regelmessig observert i trekktiden. Er sett i flokker på opptil 40 individ. Hekker fåtallig og uregelmessig i Hordaland.

Fiskemåke *Larus canus* **Nær truet (NT)**
Vanlig hekkefugl. Rundt 30-40 par hekker på Eitrheimsneset. Noen par hekker spredt ellers i kommunen, bl.a. i fjellet. Opptrer tallrikt ved trekkankomst tidlig i april. Det er da ikke uvanlig å se 2-300 individ. Var tidligere rimelig vanlig også på vinteren, men det er nå sjelden å se arten på denne årstiden. Arten har gått tilbake de siste 30-åra.

Sildemåke *Larus fuscus*
Sees regelmessig i trekktiden på våren. Et par har hekket ved Sandvinsvatnet i flere tiår. De siste årene har et eller to par hekket på Eitrheimsneset. Trekkfugl som overvintret i Vest-Europa, Storbritannia og i Nordvest-Afrika.

Gråmåke *Larus argentatus*
Tallrik i vinterhalvåret med opptil 150-200 ind. i havnebassenget. Noen få par hekker på Eitrheimsneset.

Polarmåke *Larus hyperboreus*
Arktisk måke som bl.a. hekker på Svalbard. Sjelden inne i fjordene. En observasjon fra Edna-Eitheim 22.4.2006.

Svartbak *Larus marinus* **Ansvarsart hekkebestand**
Trolig hekker et eller to par i kommunen. I vinterhalvåret holder noen få individer seg i havnebassenget/Eitheim.

Krykkje *Rissa tridactyla* **Sterkt truet (EN)**
Et ind. Odda 20.2.1989. Et individ ble funnet forkommen i Røldal 19.1.1993. Dette er nok et resultat av kraftig vestlig storm som har ført denne kystbundne arten langt utenfor sitt normale område. Fuglen ble foret opp, ringmerket og sluppet ved fjorden den 24.1.

Splitterne *Sterna sandvicensis*
Arten hekker ikke i Norge og en sjelden gjest i Hordaland. Et individ ble observert i Eitrheimsvågen 10.7.2001.

Makrellterne *Sterna hirundo* **Sårbar (VU)**
Noen par hekker uregelmessig på Måge og blir sett jevnlig på næringssøk også innerst i fjorden. I trekktiden kan større flokker passere.

Svarterne *Chlidonias niger*
Svært sjelden art i Hordaland. Hekker ikke i Norge. Et individ sett i Sandvinsvatnet 12.-14.5.1983.

ALKEFUGLER

Alkekonge *Alle alle*
Sjelden inne i fjordene, men kan enkelte år opptre i stort antall. Siste gang dette skjedde var høsten 1987 fra oktober og ut året.

Lunde *Fratercula artica* **Sårbar (VU)**
Utpreget havsfugl som svært sjelden sees inne i fjordene. Et individ ble funnet forkommen i Odda sentrum 20.11.2005. Trolig har den "blåst inn" etter kraftig vestavind. Den ble telefonisk rapportert som "det går en pingvin utenfor DNB i Odda". Fuglen ble fanget, fikk litt mat, og ble sluppet på sjøen ved Eitheim dagen etter.

Teist *Cephus grylle* **Sårbar (VU)**
Arten har gått kraftig tilbake og kun noen få par hekker i Hordaland. Hekket tidligere regelmessig i ytre deler av Hardangerfjorden. Arten er sjelden i indre deler av fylket. Vi har to registreringer, fra havnebassenget 22.8.2006 og et ind. Eitheim 7.-12.8.2008. I begge tilfeller var det snakk om årsunger.

Lomvi *Uria aalge* **Kritisk truet (CR)**
Arten har gått kraftig tilbake og er kritisk truet. Tidligere tallrik langs kysten og ofte langt inn i fjordene på vinteren. Arten ble tidligere sett år om annet helt innerst i Sørfjorden, bl.a. et udatert ind. 1983. Vi har kun en konkret registrering, havnebassenget Odda 27.10.2003

DUER

Bydue *Columba livia var. domestica*
Vanlig hekkefugl i Odda sentrum. Bestanden i 2010 ligger på rundt 20-30 par, noe som antas som en rimelig stabil bestand.

Ringdue *Columba palumbus*
Rimelig vanlig hekkefugl i barskog nær dyrket mark. Trekker til område lenger sør i Europa. Bliir ofte kalt skogdue på grunn av sin tilknytning til granskog. Skogdue er en egen art som hekker i østlige deler av landet. Arten har økt i antall de siste tiåra, trolig på grunn av økningen av storkogst granskog.

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto* **Sårbar (VU)**

Tyrkerdua kom til Norge på slutten av 1950 tallet. I Odda var den en vanlig hekkefugl i sentrum fra 1960 til rundt 1980. Etter hvert minket bestanden og de siste parene forsvant på slutten av 1990 tallet. Enkeltindivid blir av og til fortsatt observert.

GJØKER

Gjøk *Cuculus canorus*

Fåtallig hekkefugl. Forekommer vanligst i områdene ved tregrensa, siden heippiplerke er en viktig vertsart. Sees ofte i kulturlandskapet i lavlandet på sensommeren.

UGLER

Hubro *Bubo bubo*

Sterkt truet (EN)

I 2009 ble det kun registrert en ropende hubro i Odda kommune. Dette var i Røldal. Tidligere var det faste par i Skjeggedal (forsvant på 1970-tallet) Reinsnos og Løyning (forsvant på 2000-tallet). I Røldal var det flere par tidligere. En ropende fugl ble også hørt på Hildal i 2006 og 2007. Kraftledninger er nok den største trusselen for arten, men også større aktivitet/forstyrrelse i hekkeområdet gjennom øket hyttebygging. Flere døde fugler er funnet under kraftledninger i kommunen.

Snøugle *Bubo scandiacus*

Sterkt truet (EN)

Sjelden gjest på trekk/streif. De siste 40 årene kjenner vi til 4 observasjoner, i Sjausetedalen 15.9.1974, Espe-landsmarka 1.7.1981, Seljestad 1.6.1984 og Eitheim 15.10.1988. I samlingene ved Bergen museum (Zool. mus. 1813) ligger en hann fra Odda fra 16.12.1894.

Hornugle på Låte, 3.4.2007. Foto: Rune Voie.

Hubro ungfugl på Løyning, august 2000. Foto: Stig Tronvold.

Haukugle *Surnia ulula*

Såkalt invasjonart som av og til dukker opp etter gode produksjonsår i de nordøstlige barskogsområdene i Finland og Russland. Høsten 1983 ble svært mange fugler registrert i kommunen, i september var det 13 rapporter, i oktober økte det til hele 37 observasjoner og 13 observasjoner kom inn i november. Det er helt klart at de samme fuglene er rapportert mange ganger, men spredningen viser at det klart dreier seg om mange forskjellige individ. Normalt ellers sees enkeltindivider nesten årlig i vinterhalvåret. Arten er dagaktiv og sitter normalt svært eksponert, helt i toppen av et tre, og er derfor lett å oppdage.

Spurveugle *Glaucidium passerinum*

Sjelden. Observert noen få ganger i kommunen, 1 ind. Eitrheimslia januar 1981, 1 ind. Strengen, Odda 30.11.1985. Et ind. fløy i vindu og døde, Skare 27.12.2002, et ind. Låte 11.2.2009.

Kattugle *Strix aluco*

Rimelig vanlig hekkefugl i lavlandet. Hekker gjerne i eldre løvskog nær kulturlandskapet. Kan også hekke i bygninger og i gamle skjærerer. En lett art også i få i fuglekasse.

Hornugle *Asio otus*

Forholdsvis sjelden art på vestlandet, men kan hekke under forhold med god mattilgang. Den første observasjonen var faktisk et hekkende par i Hovden, Odda, 10.6.1971. Paret hekket i et gammelt kråkerer og unger ble hørt. Ellers er arten kun registrert fem ganger, 1 ind. funnet død (skutt?) Jordal 11.4.1982, 1 ind. Eitrheim 30.10.1989, 1 ind. Tokheim 1.11.1989 (sannsynligvis samme fugl på Eitrheim og Tokheim), et ind. Eidesåsen 3.1.1999 og 1 ind. næringssøkende Låte 3.4.2007.

Jordugle *Asio flammeus*

Hekker fåtallig på Hardangervidda i gode smågnagerår. Sjelden under trekket, kun noen få registrerte observasjoner, Sandvin 2.10.1996, Espelandsmarka 30.4.2009, 2 ind. Seljestad 2.12.2001. Arten er trolig underrapportert.

Perleugle *Aegolius funereus*

Arten har normalt en østlig utbredelse og er en karakterart i gammel granskog. Arten er avhengig av en god tilgang på smågnagere for å hekke, og må derfor forflytte seg sammen med smågnagertoppene. Det er relativt få observasjoner fra Odda, de fleste er fra Løyningssområdet hvor den også er registrert hekkende flere ganger rundt 1990. I 1992 hekket minst tre par på Løyning og to syngende fugler ble hørt på Låte. Den er også hørt syngende på Digranes 29.2.1988, på Mannsåker 25.2.1991 og på Brekke i mars 1999.

SEILERE

Tårnseiler *Apus apus*

Fåtallig hekkefugl. Arten er en svært dyktig flyver og lever av insekter som fanges i luften. Noen få par hekker i Skare, tidligere også på Solfonn hotell. Arten kan trekke svært langt på næringssøk, også i hekketiden. Ungene går da inn i en form for dvale. Kan på enkelte fine sommerdager derfor sees i større antall på næringstrekk.

Nær truet (NT)

RÅKEFUGLER

Hærflugl *Upupa epops*

Sjelden gjest fra middelhavslandene. Det er tre observasjoner av arten, 1 ind. i Røldal 4.5.1974, 1 ind. Røldal 29.10.1982 og et ind. Vintertun 3.10.1987.

SPETTEFUGLER

Vendehals *Jynx torquilla*

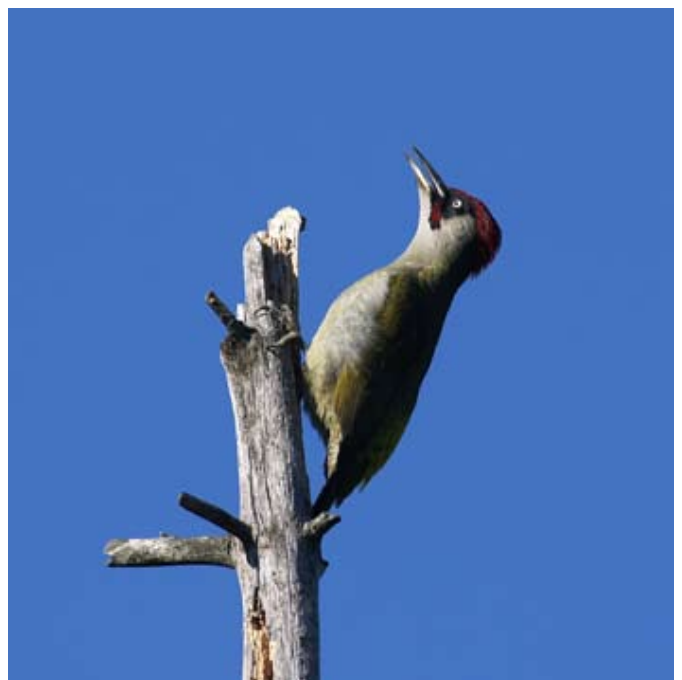
Fåtallig hekkefugl. Arten har gått kraftig tilbake de siste 30 år. En liten positiv trend de siste årene. Arten hører til spettefuglene og er hullruger, men kan ikke hakke ut reir selv. Arten skiller seg også ut fra de andre spettefuglene ved å være trekkfugl som tilbringer vinteren i tropisk Afrika.

Gråspett *Picus canus*

Fåtallig hekkefugl i høyereliggende strøk. Arten besøker også på foringsplasser om vinteren, der den spiser spekk og meisekuler.

Vendehals på Løyning, mai 2006. Foto: Ingvar Måge.

Ropende grønnspekk på Helleskår, Låte 25.4.2007. Foto: Ingvar Måge.

Gråspett hann. Helleskår, Låte, 1.2.2009. Foto: Rune Voie.

Grønnspekk *Picus viridis*

Vanlig hekkefugl. Sammen med hvitryggspetten er dette den vanligste spetten i kommunen. Er forholdsvis sky og ikke alltid så lett å få øye på, men det spesielle ropet er lett gjenkjennelig og høres ofte. Er svært lik gråspetten utseendemessig, men arten går ikke foringsplasser.

Svartspekk *Dryocopus martius*

Svært sjelden på Vestlandet. Den er standfugl og sees sjelden utenfor sitt normale, østlige utbredelsesområde. Skal ha vært sett flere ganger på Aase på 1950-tallet. En observasjon er godkjent fra Eitheim 29.1.1984.

Flaggspekk *Dendrocopos major*

Hekker fåtallig. Kan enkelte år opptre invasionsartet høst og vinter. Flaggspekken er mindre kresen på skogen enn de andre spettekene og lever bl.a. av konglefrø. Kjent for såkalte "spettesmier" der kongler blir kilt fast til en trestamme før frøene blir hakket ut. Opptrer også på fóringplasser.

Hvitryggspett *Dendrocopos leucotos*

I Odda og Ullensvang har vi den tetteste bestanden av arten som noensinne er registrert. Vi anslår at Odda kommune har mellom 20 og 25 hekkende par. Hvitryggspetten ble i 1994 valgt til fylkesfugl for Hordaland. I Odda blir den også brukt som logo for den lokale fugleforeningen. Den er standfugl og holder seg i samme område gjennom hele året. Hvitryggspetten lever hovedsakelig av larver av treboende insekter som den hakker ut av døde eller døende

trær. I liene våre er det rikelig med døde trær etter ras og steinsprang, og naturlig døde trær i en bratt skog, lite påvirket av mennesker. Dersom lokaliteten ikke blir forringet eller ødelagt (hogst, utbygging) vil vi finne arten fast i området. Den hakker nye reirhull hvert år, men det nye kan gjerne være i samme tre som året før. I de områdene vi har kartfestet som viktige hekkplasser for hvitryggspett, har vi i de fleste tilfeller hatt etablerte par i 25 år, det vil si siden vi begynte systematiske registreringer arten. Vi har to tilfeller der henholdsvis hogst og boligbebyggelse har fortrent arten fra sine faste hekke-revir. Arten er avhengig av storvokst osp. Alle hekkefunn vi har gjort av arten opp gjennom tidene er i osp. Ofte foretrekker den trær som er svekket og trolig har en mindre fast marg/kjerne. Dermed blir det lettere å hakke ut reirhullet. Ofte blir flere hull laget før de bestemmer seg for hvilket de skal hekke i.

Hvitryggspetten er ikke lenger rødlistet (Kålås m.fl. 2010), men hadde vi hatt en egen rødliste for Øst-Norge ville den blitt betraktet som regionalt utryddet. I Sverige finnes det i dag kun en håndfull hekkende par. De fleste av disse er fugler, som i et redningsprosjekt på flere titalls millioner kroner, er hentet fra vestlandet eller kommer fra avlsprosjekt i Sverige. I Sverige og på Østlandet fantes det tidligere livskraftige populasjoner, men hogst av gammel løvskog er trolig hovedårsaken til den dramatiske tilbakegangen.

Selv om hvitryggspetten fortsatt er vanlig hos oss, er det viktig å ha fokus på arten og beskytte kjerneområdene. Mange av områdene er beskyttet fra hogst på grunn av sin utilgjengelighet høyt oppe i de bratte liene.

Dvergspett *Dendrocopos minor*

Fåtallig hekkefugl. Arten har gått merkbart tilbake de siste 30 årene. Denne minste spetten vår gjør ikke så mye ut av seg og er lett å overse. Kan også besøke foringsplasser om vinteren.

Tretåspett *Picoides tridactylus*

Sjelden art på Vestlandet. Kun registrert ca 14 ganger i Hordaland. Det foreligger tre godkjente funn i kommunen, Espelandsmarka 31.12.2005, 1 ind. Løyning 30.10.2007 og 1 hunn Låte 29.3.2009.

SPURVEFUGLER

Trelenke *Lullula arborea***Nær truet (NT)**

Sjelden på Vestlandet. Det er under 20 observasjoner i Hordaland. Arten er kun registrert en gang, 1 ind. på Sandvin 3.-10.1.1993. Fuglen holdt seg sammen med 3 bergirisk.

Sanglerke *Alauda arvensis***Sårbar (VU)**

Fåtallig men regelmessig i trekktiden vår og høst. Arten er en av de tidligste trekkfuglene og kan sees allerede i februar. I et tilfelle, våren 2002, er det mistanke om at et par hekket på golfbaneområdet på Eitrheim.

Fjellerke *Eremophila alpestris*

Hekker på Hardangervidda. Kun en observasjon i Odda, 2 ind. Hellevassbu 3.5.2006.

Sandsvale *Riparia riparia*

Fåtallig, observert under trekket. Hekker i sandtak og vegskjæringer hvor den graver seg inn i bakken. Arten hekker ikke i kommunen i dag, men hekket tidligere (på 1960-tallet) i Odda sentrum, på Nyland i skjæringen opp mot Tungabrekke og i en vegskjæring på Skare fra 1977 til 1980.

Låvesvale *Hirundo rustica*

Rimelig vanlig hekkefugl i løer og uthus. Arten har hatt tilbakegang de siste tiårene, men synes nå å ha stabilisert seg.

Amursvale *Cecropis daurica*

Sjelden art i Norge. I Hordaland er den kun sett fire ganger. En av disse var på Sandvin 14.-16.5.1991.

Taksvale *Delichon urbica*

Rimelig vanlig hekkefugl. Den hekker på hus og i bergvegger. Trekkfugl som ankommer tidlig i mai.

Syngende taksvale på Sandvin 13.8.2006. Foto: Ingvar Måge.

Tartarpiplerke *Anthus richardi*

Sjelden gjest på trekk fra det østlige Russland. Arten er registrert to ganger, 1 ind. Låte 19.10.1988 og 1 ind. Sandvin 28-29.10.1995.

Trepiplerke *Anthus trivialis*

Vanlig og forholdsvis tallrik hekkefugl i skog, helst i litt åpen skog og ut mot myrkanter.

Heipiplerke *Anthus pratensis*

Tallrik hekkefugl i fjellet. Er vanlig og tallrik i lavlandet i trekktidene, spesielt på åpen mark.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus***Ansv. hekkebest.**

Hekker langs kysten, men er svært sjelden i indre strøk av fylket. Det er kun noen få observasjoner i kommunen, 1 ind. Sandvin 29.3.2006, 1 ind. Sandvin 12.-19.3.2007 og 2 ind. Eitrheim 5.5.2009.

Gulerle *Motacilla flava*

I Hordaland er det en fast hekkebestand av underarten såerle *M. f. thunbergii* i øvre Eidfjord, bl.a. ved Fet og Garen og i Isdalen. I Odda sees arten regelmessig, men fåtallig i trekktiden, spesielt om høsten. Største antall er 16 ind. på Sandvin 20.8.2002.

Linerle *Motacilla alba*

Vanlig hekkefugl i kulturlandskapet, ved bosatte områder og ved vassdrag over hele kommunen. Ofte langs vegger hvor den elegant tripper på jakt etter insekter.

Svartryggerle *Motacilla alba yarelli*

Svartryggerle er en underart av linerle med hovedutbredelse på de britiske øyer. Arten blir sett nesten årlig på tidlig vårtrekk, ofte før den vanlige linerlen ankommer (tidlig april).

Vintererle *Motacilla cinerea*

Arten var svært sjelden frem til 2003. Den var frem til da kun registrert et fåtall ganger. Etter 2003 har det nærmest eksplodert og arten er blitt en vanlig hekkefugl i elver og bekker. Hekker ofte der elva går hvit. Eksempelvis har det hekket mellom 3-5 par på strekningen Hildal-Løyning de siste årene frem til 2010. Etter de kalde vintrene 2009/10 og 2010/11 har arten gatt kraftig tilbake igjen.

Vintererle, Sandvin. Foto: Ingvar Måge.

Sidensvans *Bombycilla garrulus*

Årviss gjest i vinterhalvåret, oftest i flokker. Hekker i de nordlige barskogsområdene fra nordlige deler av Norge og østover. I hekkesesongen er den insekteter, utover høsten og vinteren blir den bæerspiser. Røde bær er den viktigste kosten, men også epler er populær mat.

Fossefall *Cinclus cinclus*

Ganske vanlig hekkefugl langs bekker og elver. Om vinteren er også fjorden en viktig næringsbiotop. Dette er litt uvanlig, og skyldes nok at Sørfjorden har forholdsvis lavt saltinnhold.

Gjerdsmett *Troglodytes troglodytes*

Vanlig hekkefugl i skog og kantvegetasjon i lavlandet over hele kommunen. Trekkfugl, men overvintrer ganske vanlig. Kalde vintrer kan redusere bestanden merkbart. De kalde vintrene 2009/10 og 2010/11 nærmest utraderte arten. Den har imidlertid stor reproduksjonssevne (flere kull i sesongen) og vil forhåpentligvis snart være tilbake for fullt.

Jernspurv *Prunella modularis*

Rimelig vanlig hekkefugl i skog og i beitemark med buskvegetasjon. Trekkfugl, men noen overvintrer år om annet. Selv om den er rimelig vanlig, er den lett å overse med sitt gråspurvaktige utseende.

Rødstrupe *Erithacus rubecula*

Vanlig og tallrik hekkefugl i skog og kantvegetasjon i lavlandet. De fleste trekker sørover om vinteren, men ganske mange overvintrer. En vakker oransje fargeklatt på foringsplassen om vinteren. Den vakre sangen kan den glede oss med hele året.

Blåstrupe *Luscinia svecica*

Fåtallig hekkefugl i høyereliggende strøk. Den liker seg best i vierkratt eller fjellbjørkeskogen. Det er registrert hekkinger bl.a. Ved Vassvikvatnet, i Valldalen, Reinsnos og på Seljestad. I lavlandet er den sett et fåtall ganger i trekktiden vår og høst, bl.a. 1 ind. Sandvin 3.5.2002.

Hvitstrupeartergal *Irania gutturalis*

En hann ble sett og fotodokumentert på Sandvin 15.5.1981. Dette var første observasjon i Norge og den femte i Europa. Nærmeste hekkeområde er i Tyrkia.

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros* **Sårbar (VU)**

Det hekker kun et titalls par av arten i Norge, hovedsakelig på Østlandet. Arten har en meget spesiell forkjærlighet for gamle industriområder som hekkebiotop. Det er kun rundt 40 observasjoner av arten i Hordaland. Arten er kun sett et fåtall ganger under trekket: 1 hunn

Hvitstrupeartergalen på Sandvin, 15.5.1981. Foto: Rune Voie.

Sidensvans Odda 12.11.2007. Foto: Ingvar Måge.

Fossefall Sandvin 25.4.2007. Foto: Rune Voie.

Gjerdsmett Sandvin 14.11.2006. Foto: Ingvar Måge.

Mannsåker 10.4.1994, 1 ind. Sandvin 24.4.1995, en hann Sandvin 15.11.2000, 1 hunn Sandvin 3.5.2002, 1 ind. Sandvin 6.4.2004, en hunn Låte 1.5.2007, en hunn Sandvin 30.4.2008 og en hann Sandvin 4.10.2009.

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Fåtallig hekkefugl i litt høyereliggende områder. Hekking er registrert bl.a. i Skjeggedal, på Løyning og Seljestad.

Rødstjert hann på Seljestad, juni 2007. Foto: Ingvar Måge.

Buskskvett *Saxicola rubetra*

Fåtallig hekkefugl, ofte i randsonen mellom skog og dyrket mark. Arten har gått merkbart tilbake de siste tiårene.

Svartstrupe *Saxicola torquatus* **Nær truet (NT)**

Sjelden. Hekker fåtallig ytterst langs kysten. Standfugl og er derfor sårbar for kalde vintrer. Kun to observasjoner, en hann Sandvin 7.-12.4.2005 og et ind. Eitheim 19.2.2007.

Steinskvett *Oenanthe oenanthe*

Spredt hekkefugl i fjellet. Observeres jevnlig i lavlandet under trekkiden vår og høst. Arten har gått merkbart tilbake de siste tiårene.

Ringtrost *Turdus torquatus*

Fåtallig hekkefugl i høyereliggende strøk. Hekker normalt i bjørkebeltet. I trekkiden, spesielt om våren, like etter snøsmeltingen, påtreffes den på dyrket mark. Sjelden å se i flokker på over ti individ. Hekket på Sandvin i 2006. Det er svært uvanlig at arten hekker så lavt.

Svarttrost *Turdus merula*

Vanlig hekkefugl. Trekkfugl, men mange fugler, spesielt hanner, overvintrer.

Gråtrost *Turdus pilaris*

Vanlig hekkefugl i skog, frå lavlandet til langt opp i fjellbjørkeskogen. Hekker ofte i kolonier nær dyrket mark. Trekkfugl, men store flokker kan holde seg utover vinteren dersom det er godt med næring som rognebær og epler.

Måltrost *Turdus philomelos*

Vanlig hekkefugl i skog i hele kommunen. Trekkfugl, overvintring er ikke registrert hos oss.

Rødvingetrost *Turdus iliacus*

Vanlig og tallrik hekkefugl, spesielt i litt høyereliggende strøk. Trekkfugl, enkelte individ kan overvintrer sammen med gråtrost.

Duetrost *Turdus viscivorus*

Sjelden, men regelmessig. Arten har en østlig utbredelse, men sees fåtallig på trekket om våren. Det er kun snakk om noen få individer. Sannsynligvis hekker det noen få par. Engstelige fugler i hekketiden er observert på Låte flere år i siste halvdel av 2000-tallet.

Gresshoppesanger *Locustella naevia* **Sårbar (VU)**

Sjelden hekkefugl i Norge. En eller noen få fugler høres årlig syngende i fylket. Sangen er svært spesiell og høres ut som en kraftig gresshoppe. Den synger om natten og "summingen" kan vare i mange minutter uten opphold. Det ble hørt syngende fugl på Apold 1.-14.6.1965 og 2.-4.6.1967. Et ind. ble observert på Sandvin under trekket 26.8.1980.

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Arten foretrekker som navnet sier storvokst siv eller takrør. Dette er mangelvare i våre næringsfattige vann og arten er derfor en sjelden art på våre kanter. Den er kun registrert en gang, på Sandvin 23.8.1987.

Gulsanger *Hippolais icterina*

Fåtallig hekkefugl. Trives best i fuktig oreskog, men kan også hekke i andre skogtyper. Svært kraftig og varierende sang. Ble tidligere lokalt kalt "bastardnattergal", men sangen står ikke tilbake for sangen til den originale nattergalen (som ikke finnes på Vestlandet).

Tornsanger *Sylvia communis*

Hekket tidligere spredt i kantsoner i kulturlandskapet eller i buskvegetasjon på beitemark. Arten har gått klart tilbake de siste tiårene og er nå heller sjelden å se.

Hagesanger *Sylvia borin*

Sjelden hekkefugl. Sangen kan lett forveksles med den langt vanligere munken. Synger, som munken, fra tett skog og er svært vanskelig å få øye på.

Møller *Sylvia curruca*

Sjelden. Arten er registrert ca 10 ganger syngende i slutten av mai og begynnelsen av juni. Trolig er dette fugler på vei videre under trekket. Ingen indikasjon på hekking.

Munk *Sylvia atricapilla*

Rimelig vanlig hekkefugl, helst i litt rikere løvskog. Lever stort sett skjult, men har en kraftig sang. Trekkfugl, men enkeltindivid overvintrer av og til, og er da ofte gjest på foringsplassen.

Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix*

Sjelden, sannsynlig hekkefugl i eldre storvokst skog. Arten er registret syngende enkelte år i Tjødnadalen, i Eidesåsen og på Flesje.

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Vanlig hekkefugl, helst i litt rikere løvskog. Er en av de første trekkfuglene som dukker opp om våren, allerede i slutten av mars. Er utseendemessig svært lik løvsanger-

ren og nesten umulig å skille utseendemessig. Sangen derimot, er helt forskjellig, og lett gjenkjennelig. Den heter på engelsk chiffchaff – en bokstavering av sangen.

Løvsanger *Phylloscopus trochilus*

I særklasse den mest tallrike hekkefuglen i Norge. Hekker på bakken i skog og område med buskvegetasjon, også i områder ovenfor tregrensen. Trekkfugl som ankommer i midten av april. Svært anonym utseendemessig, men har en klar og særpreget sang.

Fuglekonge *Regulus regulus*

Vanlig hekkefugl i barskog, særlig i områder med litt eldre gran. Såkalt partiell trekkfugl, der en del av bestanden trekker bort, mens mange overvintrer. Kan av og til opptre invasjonstypet. Kalde vintrer kan redusere bestanden dramatisk.

Gråfluesnapper *Muscicapa striata*

Spredt, men ganske vanlig hekkefugl i skog. Kan hekke i bygninger og åpne fuglekasser i skogkanten.

Svarthvitfluesnapper *Ficedula hypoleuca*

Vanlig hekkefugl i litt eldre skog med tilgang på reirhull. Hekker også gjerne i fuglekasser i hager. Trekkfugl som ankommer i månedsskiftet april/mai.

Stjertmeis *Aegithalos caudatus*

Rimelig vanlig hekkefugl i skog, helt opp til skoggrensen. Opptre vanligvis i flokker på opptil 10-15 ind. Synes å variere i antall gjennom årene. Streifer en del om vinteren.

Løvmeis *Parus palustris*

Fåtallig hekkefugl i rikere løvskog. Arten er vanskelig å skille fra granmeis, men er klart mindre utbredt. Standfugl, som gjester fuglebrettet.

Granmeis *Parus montanus*

Vanlig og forholdsvis tallrik hekkefugl i skog. Standfugl, som er svært tillitsfull ved fuglebrettet.

Toppmeis *Parus cristatus*

Fåtallig hekkefugl. Arten er regelmessig i Låte området, ellers er det kun spredte observasjoner fra gammel furuskog andre steder i kommunen.

Løvmeis, Eitheim, 23.2.2007. Foto: Rune Voie

Toppmeis, Låte, 1.2.2009. Foto: Rune Voie.

Svartmeis *Parus ater*

Spredt hekkefugl i furuskog og i eldre granplantinger. En art som har hatt fordel av granplanting. Gjester også fuglebrettet, dersom du bor nær slik skog.

Blåmeis *Parus caeruleus*

Svært vanlig og tallrik hekkefugl under skoggrensen. Hekker gjerne i fuglekasser og andre kunstige hulrom. Sikker gjest på fuglebrettet.

Kjøttmeis *Parus major*

Svært vanlig og tallrik hekkefugl under skoggrensen. Hekker gjerne i fuglekasser og andre kunstige hulrom. Standfugl. Sikreste gjest på fuglebrettet.

Spettmeis *Sitta europaea*

Rimelig vanlig hekkefugl i eldre løvskog. Arten kommer ofte til foringsbrettet, dersom du bor ved skogen. Akrobatisk, og er den eneste europeiske fuglearten som kan klatre ned trestammen med hodet først.

Trekryper *Certhia familiaris*

Fåtallig hekkefugl i fortrinnsvis furu/blandingskog.

Tornskate *Lanius collurio*

Nær truet (NT)

Sjelden art som hoversakelig hekker i det østlige Norge. Det finnes noen få hekkefunn også i Hordaland. I kommunen er den kun registrert to ganger; 1 ind. Sandvin 28.8.2005 og 1 ind. i Valldalen 19.8.2007.

Varsler *Lanius excubitor*

Nær truet (NT)

Arten hekker normalt ikke på Vestlandet, men enkeltindivider sees nesten hver vinter i kommunen. Arten er en spurvefugl som har utviklet seg til å bli en "rovfugl". På vinteren lever den av mus og småfugl som den fanger. Arten sitter ofte godt eksponert helt i toppen på trær, og er lett å oppdage.

Nøtteskrike *Garrulus glandarius*

Fåtallig hekkefugl i barskog. Kan enkelte år opptre tallrikt etter invasjoner fra nordøst. Arten synes å ha gått tilbake de siste årene etter en kraftig invasjon midt på 1980-tallet.

Skjære *Pica pica*

Vanlig hekkefugl i tilknytning til bebyggelse. Har blitt klart mer tallrik de siste 30 årene.

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

Før 1980 ble det bare gjort sporadiske observasjoner av nøttekråke i Odda. Bl.a. har det forekommet såkalte invasjon av den østlige underarten fra den sibirske Taigaen. Fra 1980-tallet og utover har nøttekråka utvidet sitt utbredelsesområde, og blitt vanligere som hekkefugl i fjordstrøkene på Vestlandet, noe som trolig har sammenheng med bedre tilgang på hekkeplasser i granplantefelt. Som navnet indikerer er nøttekråka nøttespesialist. Kombinasjonen hassel og gran er derfor ideelt for nøttekråka. Den er nå en fast, men fåtallig hekkefugl i kommunen.

Kaie *Corvus monedula*

Observeres fåtallig på streif, og kan bli værende over lengre perioder (måneder). Størst antall er 6 ind. Sandvin 21.3.2000. Hekker i Hordaland bl.a. fåtallig i Bergen.

Kornkråke *Corvus frugilegus*

Sjelden art i Hordaland. Hekker nærmest på Jæren. I Odda er den observert et fåtall ganger under trekk/streif. 1 ind. Sandvin 23.5.1989, 2 ind. Odda sentrum 28.10.1994, holdt seg i sentrum ut året, 1 ind. Sandvin 23.4.1996 og 2 ind. Odda sentrum 4.10.1996.

Svartkråke *Corvus corone*

Svartkråke ble tidligere regnet som en underart av vanlig kråke, men har nå fått status som en egen art. Arten erstatter vår vanlige kråke i sydlige Danmark (og sydover) og i England. Enkeltindivider sees jevnlig i Hordaland. Dette er trolig fugler fra England. I Odda er arten registrert 1 ind. Sandvin 24.4., 8.6. og 6.8.1983. Trolig er dette den samme fuglen som holdt seg her. Et ind. er rapportert fra Odda 5.4.1999. I 2007 ble et ind. sett på Sandvin i perioden fra 6.8. til 13.9.

Kråke *Corvus cornix*

Vanlig, men har aldri vært særlig tallrik i kommunen. Er som hekkefugl i stor grad knyttet til jordbrukslandskap og bosetning.

Ravn *Corvus corax*

Fåtallig hekkefugl. Hekker normalt i stupbratte fjellsider med overheng.

Stær *Sturnus vulgaris***Nær truet (NT)**

Hekker spredt i kommunen. Bestanden har gått sterkt tilbake de siste tiårene, derfor har arten status som "nær truet" på Rødlista. Trekkfugl som ankommer ofte allerede i februar. Overvintrer fåtallig ved kysten. Hekker i hulrom på bygninger og i fuglekasser.

Gråspurv *Passer domesticus*

Vanlig hekkefugl nær tilknytning til jordbruk og bosetning. Bestandene er ustabile, og kan plutselig forsvinne helt fra et område, får så å komme tilbake etter noen år. Eksempelvis har den fra 1976 til 2010 kun vært vanlig hekkende på Sandvin i perioden 1987-1990. I hele denne perioden har den vært tallrik på Hildal. Det er ellers også store svingninger i bestanden, men trenden er nok generelt negativ hos oss, som andre steder. Årsaken til tilbakegangen er trolig tettere hus, og dermed mangel på hekkeplasser, og i tillegg mindre mat i mer velstelte hager med mindre ugress og insekter.

Pilfink *Passer montanus*

Arten hekker fåtallig i søndre og ytre deler av fylket. Hos oss er den observert fåtallig på streif. Sommeren 2011 hekket et par på Eide i Odda.

Trekryper, Lâte, 28.12.2008. Foto: Rune Voie.

Bokfink *Fringilla coelebs*

Vanlig og tallrik hekkefugl i skog. Noen (av og til mange) overvintrer og er faste gjester på foringsbrettet.

Bjørkefink *Fringilla montifringilla*

Spredd hekkefugl i fjellnær bjørkeskog. Flokker kan av og til sees i lavlandet i trekketidene og i enkelte vintrer, men de fleste trekker ut av landet. Besøker gjerne fuglebrettet dersom den overvintrer, og forvirrer da mange med vinterdrakt, som ofte ikke er gjengitt i fuglebøker.

Tornirisk *Carduelis cannabina* **Nær truet (NT)**

Sjelden på besøk i indre del av fylket. Vi har kun noen få observasjoner i trekktiden. 3 ind. Sandvin 17.4.1988, 2 ind. Digranes 31.8.1988, 1 ind. Fonnastøl 14.4.2007, 5 ind. Sandvin 16.-17.9.2008 og 2 ind. Valldalen 7.6.2009.

Bergirisk *Carduelis flavirostris* **Nær truet (NT)**

Fåtallig hekkefugl i høyereliggende strøk. Bestanden har gått dramatisk tilbake de siste tiårene.

Brunsisik *Carduelis cabaret*

Relativt vanlig hekkefugl i lavereliggende furuskog. Arten var inntil for få år siden regnet som en underart av gråsisik, men både utbredelse draktforskjeller og størrelse gjør at brunsisiken nå har fått status som egen art. Brunsisiken er først og fremst knyttet til kystnære furuskogsområde i Sør-Norge. Arten opptrer også vanlig i større og mindre flokker i trekketidene og om vinteren, gjerne i blandingsflokker med gråsisik. Det kan være vanskelig å skille brun- og gråsisik da fargenyansene nærmest overlapper hverandre.

Gråsisik *Carduelis flammea*

Hekkefugl i litt høyereliggende bjørkeskog. Opptrer vanlig i større og mindre flokker i trekketidene og om vinteren, gjerne i blandingsflokker med brunsisik. Har som hekkeart en mer nordlig utbredelse enn brunsisiken, og er i vårt fylke knyttet til bjørkeskogen i indre fjordstrøk og områdene opp mot bjørkebeltet.

Grønnfink *Carduelis chloris*

Arten er blitt en vanlig hekkefugl i løpet av de siste 30 årene. Før dette var den forholdsvis sjelden, og ble bare sett på vinteren. Er en flittig gjest på foringsbrettet, der solsikkefrø er favoritten.

Stillits *Carduelis carduelis*

Sjelden vintergjest – ofte på foringsbrettet. Arten har øket litt i antall de senere årene, men er fortsatt sjelden.

Konglebit *Pinicola enucleator* **Nær truet (NT)**

Sjelden i Hordaland, kun rundt 20 registreringer. I Odda et ind. Løyning, 15.10.2002. To ind. Eide, fra 1.12.2002 til 13.1.2003.

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes*

Sjelden vintergjest. Er lett gjenkjennelig med sitt meget kraftige nebb. Den er observert rundt ti ganger i Odda, bl.a. 1 ind. Hildal 1.5.1998 og 1 ind. Eide 19.4.2009. De fleste observasjonene er gjort tidlig på våren, på foringsplasser og i litt høyereliggende strøk som Skare og Løyning.

Gråspurv, Eitheim, 1.4.2007. Foto: Rune Voie.

Bjørkefink, Ragde, 30.4.2008. Foto: Ingvar Måge.

Grønnfink, Ragde, 2.4.2007. Foto: Ingvar Måge.

Konglebit, Eide, 7.1.2003. Foto: Stig Tronvold.

Dompap, Eitrheim, 7.2.2007. Foto: Rune Voie.

Grønnsisik *Carduelis spinus*

Vanlig hekkefugl i skog. De fleste trekker bort om vinteren, men kan også streife rundt i store flokker om vinteren, ofte sammen med grå- og brunsisik.

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

Spredt hekkefugl i barskog. Svært anonym i hekketiden, men sees rimelig vanlig om vinteren, men dette kan variere. Enkelte år er den helt borte. De som driver med plommer, spesielt opal, er ikke begeistret for dompapen. En flokk kan på etterm vinteren ta alt som er av knopper i løpet av kort tid.

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera*

Sjelden gjest fra nordøst. Opptre invasjonstet enkelte år. Arten foretrekker kongler fra lerk på grunn av sitt forholdsvis spinkle nebb. Arten er kun registrert to ganger. På Eitrheim 1.1.2005, minst et ind. i en flokk sammen med grankorsnebb, og en hann på Seljestad 2.8.2009.

Grankorsnebb *Loxia curvirostra*

Fåtallig hekkefugl i barskog. Korsnebbene er såkalte invasjonsarter som kan opptre i større antall utenom hekketiden enkelte år. Gran- og furukorsnebb er vanskelige å skille, men grankorsnebb er trolig den vanligste arten hos oss.

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*

Fåtallig hekkefugl i eldre furuskog. Korsnebbene kan hekke allerede så tidlig som i februar/mars og forer da ungene med konglefrø.

Sivspurv *Emberiza schoeniclus*

Hekker fåtallig i tilknytning til vann i høyereliggende strøk. Den er tidligere også registret syngende på Sandvin.

Lappspurv *Calcarius lapponicus*

Hekker rimelig vanlig på Hardangervidda i Eidfjord kommune, men er ikke rapportert fra vår del av vidda i hekketiden. Observert et fåtall ganger i trekketiden på Sandvin, Eitrheim og Løyning. Et par på Eitrheim 26.11.1982, 3 ind. Sandvin 8.5.1985, 1 ind. Løyning 2.5.2001, 1 ind. Sandvin 18.4.2005, 1 ind. Sandvin 17.4.2006 og 1 hunn, Løyning 17.5.2008.

Snøspurv *Plectrophenax nivalis*

Fåtallig hekkefugl i høyfjellet. Arten kommer tidlig tilbake på våren (feb.-mars) og kan da sees i flokker på mange titals individer.

Gulspurv *Emberiza citrinella*

Var en vanlig hekkefugl til ut på 1960-tallet, men er nå så godt som forsvunnet. Endringer i landbruket er trolig hovedårsaken (hesten ble borte etc.). Den blir årlig sett på trekk senhøstes, ofte i småflokker opptil 8-10 ind. Sist hørt syngende i Røldal mai 2007.

Snøspurvpar rastende på Sandvin, 21.3.2007. Foto: Rune Voie.

PATTEDYR

Det finnes ikke noe tilsvarende kvalitetsikringssystem for pattedyrobservasjoner som for fugleobservasjoner. Pattedyr har heller ikke fått samme interesse innen amatørmiljøet som fugler. En viktig grunn til dette er nok at pattedyrene er en mindre artsrik gruppe, og de fleste artene lever skjult og er vanskelig å studere. Forekomsten av pattedyr er derfor generelt dårligere kjent enn fuglefaunaen. Dette gjelder i særlig grad småpattedyr. Forekomst og utbredelse av de jaktbare artene er ofte godt kjent.

Når det gjelder sjøpattedyrene, omfattes ikke disse av viltloven, men blir forvaltet av Fiskeridepartementet.

Artsomtalen i denne rapporten bygger på innrapporterte opplysninger, generell kunnskap om utbredelse og belegg ved Bergen museum (ZMB), men er svært mangelfull når det gjelder småpattedyr.

INSEKTETERE

Piggsvin *Erinaceus europaeus*

Forekomsten er svært variabel. I sentrumsnære strøk av Odda finnes piggsvinet spredt, men fåtallig. Enkelte år kan det imidlertid opptre forholdsvis tallrikt. Eksempelvis ble rundt 30 ind. foret i en hage i Tyssedal i forsommeren 2009. Arten er ikke registrert i Røldal.

Dvergspissmus *Sorex minutus*

Arten er registrert bl.a. på Sandvin de siste tiårene. Blir ofte tatt for å være små individer av vanlig spissmus.

Krattspissmus (vanlig spissmus) *Sorex araneus*

Vanlig over hele kommunen.

Krattspissmus, Eitheim, 15.2.2010. Foto: Rune Voie.

Skjegg- eller skogflaggermus, Sandvin, 31.5.2005. Foto: Rune Voie.

Vannspissmus *Neomys fodiens*

Det foreligger få observasjoner i Hordaland, men arten er trolig ganske vanlig. Arten er sett i en bekk i Eidesåsen på slutten av 1970-tallet, 2 døde ind. på Sandvin 19.10.2004 og et ind. Røldal 15.7.2010.

FLAGGERMUS

På grunn av vanskelig artsbestemmelse og skjult leve-sett, er flaggermus en dyregruppe vi vet relativt lite om. For å bestemme de forskjellige artene brukes det bl.a. lyd-detektorer (bat-detektor) som oppfatter de høyfrekvente skrikene fra dyrene, men det er ikke mulig å skille alle arter med denne teknikken.

Frem til 1989 var samlingene ved Bergen museum den viktigste kilden til vår kunnskap om forekomst og utbredelse av de forskjellige flaggermusartene i Hordaland. I 1989 og utover på 1990-tallet ble det gjort feltundersøkelser i forbindelse med hovedfagsstudier. Det ble også gjennomført undersøkelser finansiert av Fylkesmannens miljøvern-avdeling (en oppsummering er gitt av Stormark 1996). I 1998 og 1999 gjennomførte Norsk Zoologisk Forening, på oppdrag fra Fylkesmannens miljøvern-avdeling, en fylkesdekkende undersøkelse av flaggermus (Syvertsen m.fl. 2000). I de siste årene har Tore Michalsen foretatt undersøkelser i flere kommuner i Hordaland, bl.a. på oppdrag fra fylkesmannen. Disse undersøkelsene har gitt mye ny kunnskap om utbredelse og forekomst av flaggermus i Hordaland. Sju av landets 11 påviste flaggermusarter er nå med sikkerhet påvist i Hordaland.

Flaggermus er ellers i en spesiell forvaltningssituasjon, i og med at både dag-, vinter- og barselkolonier ofte finnes i bygninger.

Vannflaggermus *Myotis daubentonii*

En av de vanligste flaggermusartene. Registrert ved Grastjørn 12.7.1998, Mågeli, Skjeggedal 16.7.1999, på Jordal 19.7.1999, og Sandvin 20.7.1999.

Skjeggflaggermus *Myotis mystacinus*

Registrert på Øyni 20.7.1999 og på Sandvin 31.5.2005 (foto). Arten er umulig å skille fra skogflaggermus (brandtflaggermus) *Myotis brandtii* i felt, men skogflaggermusa er aldri påvist på Vestlandet.

Skimmelflaggermus

Vespertilio murinus

Nær truet (NT)

Trolig relativt fåtallig art. Registrert på Sandvin 20.7.1999.

Nordflaggermus *Eptesicus nilssonii*

Vanligste flaggermusart på våre kanter, trolig også i Odda. Registrert en rekke steder spredt i kommunen under inventeringer 12.-20.7.1999.

Dvergflaggermus *Pipistrellus pygmaeus*

Trolig den vanligste flaggermusarten hos oss, nest etter nordflaggermus. I Odda er den registrert i Skjeldvik 16.7.1999 og i Øyni og ved Skare kirke 20.7.1999.

HAREDYR

Hare *Lepus timidus*

Vanlig i høyere liggende strøk av kommunen. Bestanden varierer mye fra år til år.

Hare på Løyning 2008. Foto: Ingvar Måge.

GNAGERE

Ekorn *Sciurus vulgaris*

Vanlig over hele kommunen. Finnes i alle skogtyper, men i fortrinnsvis i litt eldre skog.

Bever *Castor fiber*

Arten finnes normalt ikke på Vestlandet. I et (flere?) tilfelle har imidlertid dyr kommet over fjellet (eller fra Suldal i Rogaland?) og ned til Røldal. Rundt 1991 holdt et individ seg i Storelva og bygde hytte. Også i Valldalen, i elva Holdøla, holdt det seg en bever omtrent på samme tid. Det er mulig at det er det same individet som har forflyttet seg.

Lemen *Lemmus lemmus*

Vanlig i fjellområdene i kommunen. De tidligere sykluse-
ne med lemenår hvert fjerde år er ikke lenger virkelig-
het. Det synes å gå lenger og lenger tid mellom topp-
årene for arten. Sist det var et skikkelig toppår var i
1988.

Ansvarsart

Klatremus *Clethrionomys glareolus*

Arten trives i forskjellige typer skog og er sannsynligvis rimelig vanlig i kommunen. Vi har imidlertid kun en konkret registrering, 1 ind. skinnlagt ved Bergen museum. Dette kommer fra Seljestad 18.1.1895.

Markmus *Microtus agrestis*

Markmusa trives i åpne områder, i eng og gressmark av forskjellige typer. Den er svært lik fjellmarkmus (fjellrotte) og skilles kun på detaljer i tennene. Arten er trolig svært vanlig i kommunen, men vi har kun fem registrerte funn. De to første er udaterte, men stammer trolig fra tidlig 1900-tallet, og befinner seg på Nasjonalhistorisk Museum i Paris (!). Funnene er fra Røldalsområdet. Vi har også tre funn fra nyere tid, et ind. Kringletjørn 15.9.2006, et ind. Sandvin 24.3.2010 og en unge Eitheim 26.5.2010.

Fjellmarkmus (fjellrotte) *Microtus oeconomus*

Trolig vanlig over hele kommunen, men ingen konkrete data foreligger.

Liten skogmus. Eidesåsen. Foto: Stig Tronvold.

Småskogmus (liten skogmus) *Apodemus sylvaticus*

Svært vanlig over hele kommunen. Kun få konkrete data foreligger.

Rotte *Rattus norvegicus*

Arten er vanlig i sentrum og sentrumsnære strøk i Odda. I Røldal ble rotta utryddet etter en aksjon rundt 1980.

HVALER

Nise *Phocoena phocoena*

Sjøpattedyrene omfattes ikke av viltloven, men den ene hvalarten som opptrer i Odda nevnes likevel her.

Nisen blir ikke mer enn 180 cm lang og rundt 50 kilo. Den er den minste av de europeiske hvalartene. Den lever av småfisk, først og fremst av brisling og sild. Arten er blitt mer vanlig det siste tiåret og sees nå jevnlig helt inn i havnebassenget gjennom hele året.

ROVDYR

Ulv *Canis lupus*

Kritisk truet (CR)

Ulven er utryddet fra vestlandet, og det er ikke politisk ønske at den skal reetablere seg her. Ulven ble regnet som utryddet i Norge rundt 1860. I tillegg til intensiv forfølgelse antar man at en form for epidemi var hovedårsaken til dette. Før dette var arten ikke uvanlig, og i perioder skal den ha vært "tallrik". Det blir spesielt nevnt at det i 1775-76 og rundt 1850 var ulveår der den ble et problem for lokalbefolkningen. Første konkrete registrering i vårt distrikt er fra 1739 da to ind. ble registrert skutt i Ullensvang (som Odda da var en del av). Det blir sagt at Folgefonnhalvøya var spesielt attraktiv for ulv, og i mindre grad Handangervidda. Dette kan virke litt merkelig, da rein oppfattes som viktig byttedyr i tidligere tider. Se tabell over observasjoner neste side.

Rødrev *Vulpes vulpes*

Vanlig over hele kommunen. Er stort sett nattaktiv og blir ikke sett så ofte, men sporene om vinteren avslører at den også er på matleting nær sentrum av Odda. Arten var tallrik tidligere, og er det kanskje fortsatt. Vi har lite konkrete data fra senere år, men vi vet at arten har hatt det vanskelig de siste tiårene, med mye skabb.

Registreringer av bjørn og ulv i Odda kommune

Art	Antall/alder	År	Sted	Registrering	Øvrige opplysninger	Kilde
Bjørn	14	1733-37	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Bjørn	14	1738-42	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Bjørn	1 voksen	1740	Røldalsfjella	Skutt	Knut Nilsson Hagen	2
Bjørn		1741	Grønsdals mark	Skutt	Hans Asbjørnsson Sandvin	2
Bjørn	1 voksen	1741	Håra	Skutt	Aasmund Håra	2
Bjørn		1742	Håra	Skutt	Ola Håra	2
Bjørn	1 voksen	1747	Hildals grunn	Skutt	Jørgen Sandvin	2
Bjørn	2 år	1748	Tveit	Skutt	Ola Ormsson, Nedre Berge, Røldal	2
Bjørn	1 voksen	1749	Berge, Røldal	Skutt	Knut Knutson Reppe	2
Bjørn	6	1750	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Bjørn	1 voksen	1750	Håra	Skutt	Åsmund Oddson Håra	2
Bjørn	2 unge	1750	Vasstun	Skutt	Åsmund Ellingson og Ivar Gunnarson Sandvin	2
Bjørn	1 voksen	1750	Buer	Skutt	Jørgen Torgeirsson Sandvin	2
Bjørn	1 voksen	1750	Buer	Skutt	Salomon Aamundson Sandvin	2
Bjørn		1750	Sandvin	Skutt	Salomon Aamundson Sandvin	2
Bjørn	4	1751	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Bjørn	1 voksen	1751	Heng	Skutt	Kristen Jonson Heng	2
Bjørn	1 voksen	1751	Røldalsfjella	Skutt	Jørgen Sandvin	2
Bjørn	1 voksen	1751	Hegerland, Røldal	Skutt	Anders Hegerland	2
Bjørn	1 voksen	1753	Reinsnos	Skutt	Aamund Løyning	2
Bjørn	1 voksen	1753	Løyning	Skutt	Aamund Løyning	2
Bjørn	1 voksen	1755	Odda	Skutt	Aamund Løyning	2
Bjørn	1 voksen	1757	Røldalssogen	Skutt	Lars Bratteland	2
Bjørn	1 voksen	1759	Skardes grunn	Skutt	Gunnar Jøsendal	2
Bjørn	1 voksen	1759	Tokheims grunn	Skutt	Samson Nilsson Tokheim	2
Bjørn	4	1780	Røldal	Skutt	I løpet av en uke	1, 2
Bjørn	2	1783	Buer	Skutt	To på en dag	1
Bjørn	2	1783	Buer	Skutt	Samme dag	2
Bjørn	4	1789	Røldal	Skutt	I løpet av en uke (samme som 1780?)	6
Bjørn	1	1852	Nygardslia, Røldal	Skutt		6
Bjørn	2 g.	1852-62	Rinden, Valldalen	Observasjoner		5
Bjørn		1864	Reinsnos, til fjells	Observasjon	Tomas O. Reinsnos, Hallstein Skare	4
Bjørn		1872	Skjeggedal	Skutt	Samme som under?	3
Bjørn		1873	Ruklebotnen	Skutt	Lars L. Reinsnos	4
Bjørn		1786	Reinsnos	Skutt	Lars Reinsnos	2
Bjørn		1880	Skjeggedal	Skutt	Sjølvskot. Siste drept i Odda.	2
Bjørn		1900	Tyssedal	Observasjon	"Ned i Tyssedalsli og knabba seg ein sau"	7
Bjørn		1911	Mansåker, i fjellet over	Spor	Far til Jacob Mansåker og nabo Tomas	3
Bjørn		1917	Isvassbotn	Observasjon	Far til Leiv Reinsnos	4
Bjørn		1938	Bunuten	Spor	Drept sau, skit, spor på hausten	4
Ulv	2	1739	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv	3	1740	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv	6	1741	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv	2	1742	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv	1 voksen	1749	Hamre	Skutt	Nils Helgeson Hamre	2
Ulv	3 voksne	1751	Røldal	Skutt	Helge Olsson Reppe (skutt på egen grunn)	2
Ulv	1 voksen	1754	Odda	Skutt	Ola Jørgensen Apold	2
Ulv	1 voksen	1754	Odda	Skutt	Ola Larsson Apold	2
Ulv	Ulveår	1775-76				2
Ulv	9	1776-77	Ullensvang	Skutt	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv		1830-åra	Tyssedal	Observasjon	Heime på tunet	7
Ulv	Mange	Ca. 1850	Ullensvang	Observert	I Ullensvang (da også Odda)	1
Ulv	Ulveår	1850				2
Ulv		1852-62	Rinden, Valldalen	Observasjon	Flere ganger	5

Opplysninger om store rovdyr i Odda er hovedsakelig gjort gjennom litteraturstudier. Vi har valgt kun å ta med registreringer der tid, sted og/eller personer kan knyttes til observasjonen. Det finnes er rekke opp-tegnelser med manglende tidfestelse og uklare obser-vatører. Mange av disse nedtegnelsene er nok likevel reelle, siden det tidligere var en fast bestand av bjørn og ulv på Vestlandet. Det finnes imidlertid mange ned-tegnelser som åpenbart er sagn eller vandrehistorier, blant annet er det flere historier om bjørn som skal ha vært ute etter gravide kvinner.

Kilder:

- 1 O. Olafsen, Ullensvang 1907
- 2 Olav Kolltveit, Rovdyrplaga i gamle dagar, Hardanger 1941
- 3 Jacob Mansåker, Bjørnesoger frå Odda, Hardanger 1975
- 4 Leiv Reinsnos, Bjørnesoger frå Reinsnos, Hardanger 1980
- 5 Tore Toresen (1852-1933) om mor si (Marit Sandal)
- 6 Røldal bygdebok, side 248
- 7 Eit og anna frå gamle Tyssedal, Halldor O. Opedal, Hardanger 1979

Fjellrev *Alopex lagopus*

Arten er ikke lenger ynglende i Odda eller på Hardangervidda. Streifdyr kan fortsatt forekomme, men det kan være vanskelig å skille rømte oppdrettsrever fra de opprinnelige fjellrevene. 1 ind. Botnavatnet 10.4.1978 og sist et ind. på Buerstølen i 2001. Dette dyret holdt seg på Folgefonnhalvøya gjennom hele vinteren 2001-02.

Brunbjørn *Ursus arctos*

Sterkt truet (EN)

Utryddet på Vestlandet. Den første registreringen av bjørn fra vårt distrikt kommer fra perioden 1733-37 da det er registrert 14 felte bjørn i Ullensvang (Odda var den gang en del av Ullensvang). Etter dette er det få, men jevnlig registrert skutte bjørner frem til 1880, da den siste bjørnen ble skutt (selvskudd) i Skjeggedal. Etter dette er det kun et fåtall sikre observasjoner fra kommunen. I disse tilfellene er det streifdyr som er kommet østfra. I de siste tiårene er det observasjoner fra mai 1979 på Jordalsstølen, senere på høsten ble det funnet flådd sau som indikerer bjørnedrap i samme område. I 1987 ble en drept sau på Strand undersøkt av viltkonsulent og veterinær og vurdert som et bjørnedrap.

Røyskatt *Mustela erminea*

Forholdsvis vanlig i hele kommunen. Skilles fra snømus på svart halespiss.

Snømus *Mustela nivalis*

Trolig fåtallig, men finnes spredt over hele kommunen, helst i høyere liggende strøk. Snømus er en smånagerspesialist og forekomsten går i takt med forekomsten av smånagere.

Mink *Neovison vison*

Minken ble midt på 1920-tallet innført fra Nord-Amerika til pelsdyrfarmer i Norge. Rømte dyr etablerte fort villtlevende bestander. Arten er svært tilpasningsdyktig og opptrer overalt der det er vann. Bestanden synes å ha gått tilbake de siste tiårene, men minken er fortsatt rimelig vanlig.

Mår *Martes martes*

Måren holder til i gammelskogen, og har ikke uten grunn fått tilnavnet "skogens skygge". Den er sky, og det er ikke mange som har fått oppleve å se den ute i skogen, selv om den er rimelig vanlig i kommunen.

Jerv *Gulo gulo*

Sterkt truet (EN)

Enkeltobservasjoner av streifdyr forekommer helt opp til de siste årene, bl.a. et ind. mellom Vintertunsdalen og Flådalsvatnet 10.4.2001 og et ind. i Espelandsmarka i mai 2006. Arten var trolig ynglende på vår del av Hardangervidda i tidligere tider, men svært få konkrete data foreligger. I perioden 1846-1916 ble det utbetalt skuddpremier for 158 ind. i Hordaland. I den siste delen av denne perioden, 1911-1915, ble 21 ind. skutt. Alle disse dyrene ble nok felt i indre deler av fylket, opp mot høyfjellet. Trolig ble mange skutt i Odda kommune. Olav Kolltveit skriver allerede i 1941 at "trolig er arten utryddet i vårt område".

Grevling *Meles meles*

Arten mangler stort sett på Vestlandet. Det foreligger bare et funn fra Odda, et ind. funnet død i Røldalsvatnet tidlig på 1980-tallet.

Røyskatt på Løyning 25.3.2008. Foto: Ingvar Måge.

Oter *Lutra lutra*

Sårbar (VU)

Vi kjenner ikke til observasjoner fra nyere tid. Det mest konkrete vi har fått opplyst er at det ble skutt et individ i Opoelva i midten/slutten av 1950 åra. Det sies også at det var en svært god bestand i Tyssedal, som det ble jaktet aktivt på, og var en ekstra inntektskilde for beboerne der. Dette var før industrialiseringen.

Gaupe *Lynx lynx*

Sårbar (VU)

Sjelden streifgjest. Arten er med stor sikkerhet observert jevnlig i Oddadalen de siste ti årene, bl.a. på Løyning 20.4.1995 og Hildal 20.5.2006. Det er imidlertid få observasjoner og det er sannsynlig at det kun dreier seg om et enkeltindivid som streifer rundt i Etne/Sauda/Odda. Vi vet at hanndyr kan streife over enorme områder. Vestlandet har neppe hatt en stabil bestand av gaupe. Streifdyr har vi imidlertid jevnlig hatt besøk av. Normal reaksjon har vært at disse må felles. I perioden 1846-70 ble 12 gauper skutt i Hordaland. Ingen er blitt felt etter 1880.

SELER

Steinkobbe *Phoca vitulina*

Sjøpattedyrene omfattes ikke av viltloven, men den ene selarten som opptrer i Odda nevnes likevel her. Steinkobben er sjelden innerst i Sørfjorden, men sett flere ganger. Haldor O. Opedal forteller om en kobbestein litt sør for Ovaldskor utenfor Tyssedal. Vi har en konkret observasjon fra januar 1985, da et ind. oppholdt seg over lenger tid og rastet i Kvitura og også på iskannten i Eitrheimsvågen.

HJORTEDYR

Hjort *Cervus elaphus*

Hjorten er en rimelig ny art i indre strøk, men har i de siste 50 -60 åra spredt seg i hele kommunen. Odda var en av de siste kommunene i fylket som startet jakt på hjort i 1978, bare Eidfjord, Austrheim og Fedje startet etter oss.

Hjort på Hildal 4.4.2007. Foto: Rune Voie.

Hjorten holder seg i sine faste områder, men bruker hele fjellsidene, fra høyfjellet og helt ned til fjorden, alt etter hvilken tid det er på året. En del av bestanden er her bare fra vår til høst. Disse dyrene trekker lenger ut mot kysten om vinteren, hovedsakelig til Etne. Trekket starter alltid i begynnelsen av jakttiden. Dette gjelder først og fremst den delen av stammen som holder til i den sørlige delen av kommunen. I hele kommunen er det stedbundne dyr, som har sine faste områder, og ikke ser ut til å flytte så mye på seg. Dette er først og fremst koller, kalver og ungdyr, men også en del bukker. Figuren på neste side viser jaktstatistikk fra vi startet med jakt og frem til i dag. I perioden 2009-2011 har Odda grunn-eigarlag og Røldal hjorteviltvald fått godkjent bestandsplaner for forvaltning og uttak av hjort i sine områder. Det er tillatt felt 402 dyr totalt i treårsperioden i disse valdene.

Elg *Alces alces*

Deler av kommunen har fast innslag av elg. Dette er først og fremst i det øvre skogbelte i Røldal, Løyning, Reinsnos og i Espelandsmarka. Du finn den også på Hildalsstølen og i fjellpartiene mot Tyssedal. Det finnes registreringer av enkeltdyr helt tilbake til slutten av 1800-tallet, men det var først utpå 1960-tallet at arten etablerte seg fast med en reproduserende bestand. Odda innførte elgjakt i 1978, og var den fjerde kommunen i Hordaland som innførte slik jakt, etter Voss, Ulvik og Granvin. I bestandsplanperioden 2009-2011 er det tildelt fellingsløyve på totalt 45 dyr fordelt på Odda Grunneigarlag og Røldal hjorteviltvald. Jaktstatistikk for Odda kommune er vist i figuren på neste side.

Rådyr *Capreolus capreolus*

Rådyret har også etablert seg i den samme tidsepoken som hjort og elg, og har øket de siste 10-15 årene. Stammen har spredt seg stadig mer, og er nå fordelt nesten over hele kommunen. Røldal har fast bestand, og det samme har Løyning-Skare-Reinsnos, på den ene siden, og Vintertun-Espeland-Oddadalen på den andre. Eitrheimslia har også i de siste årene fått en fast bestand, mens det kanskje ikke er så mange ut mot grensen til Ullensvang ennå. Det ble åpnet for jakt på rådyr i Odda kommune i 2009. Røldal hjorteviltvald har i den godkjente bestandsplanen for 2009-2011, satt seg mål for forvaltning og uttak av rådyr i Røldal.

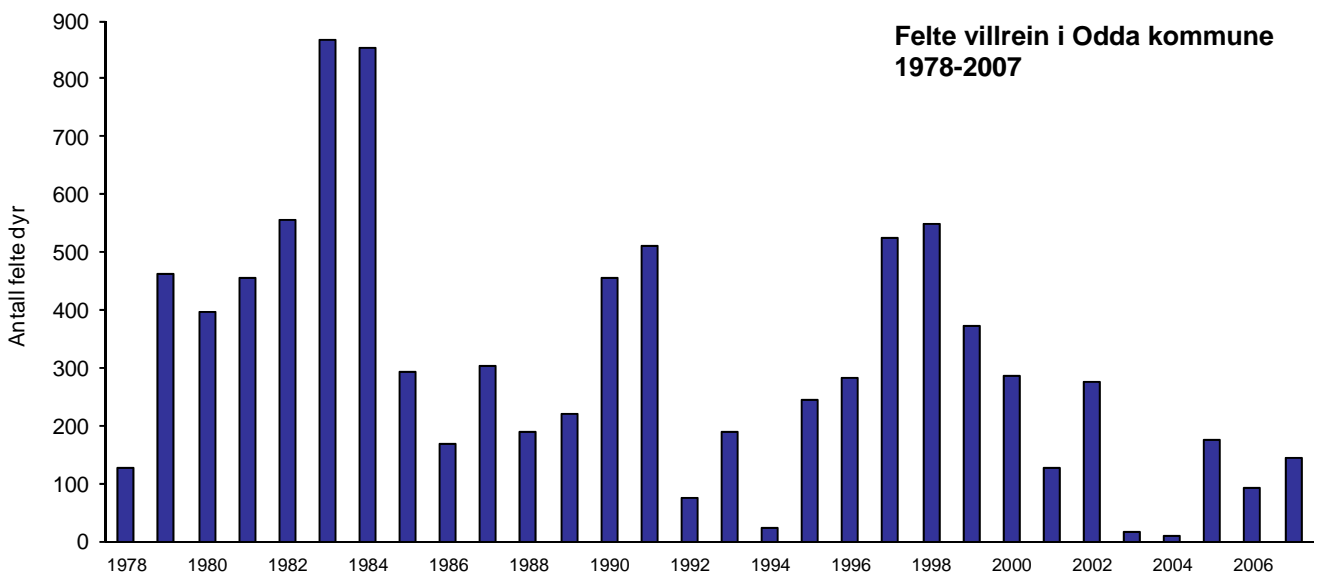
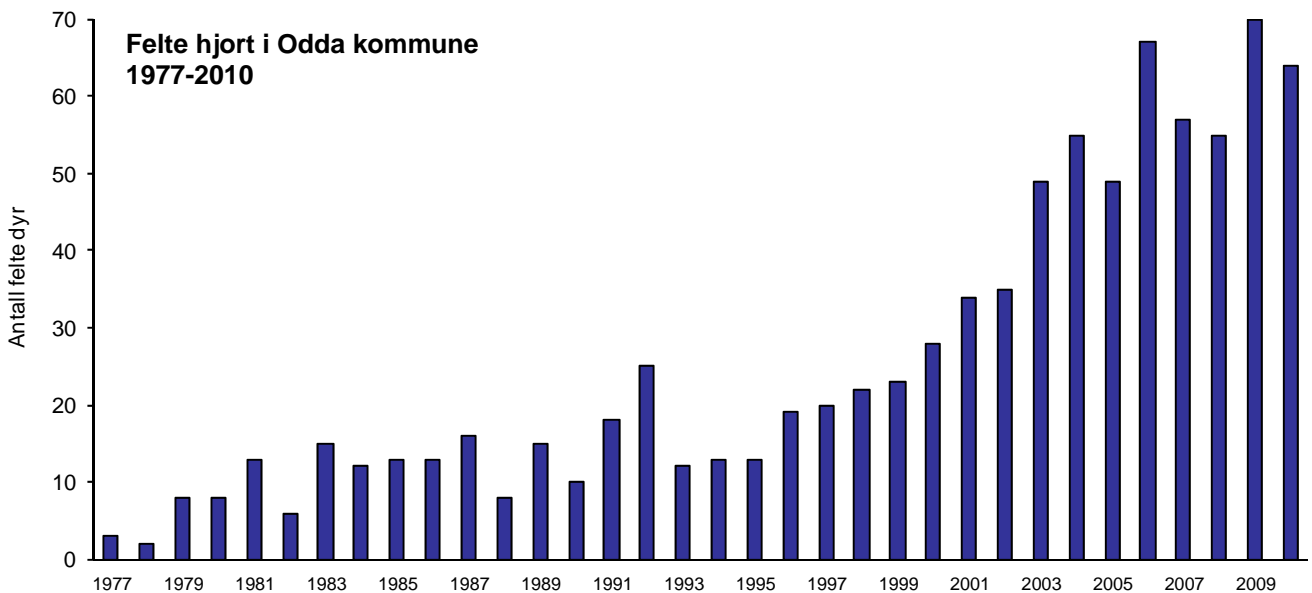
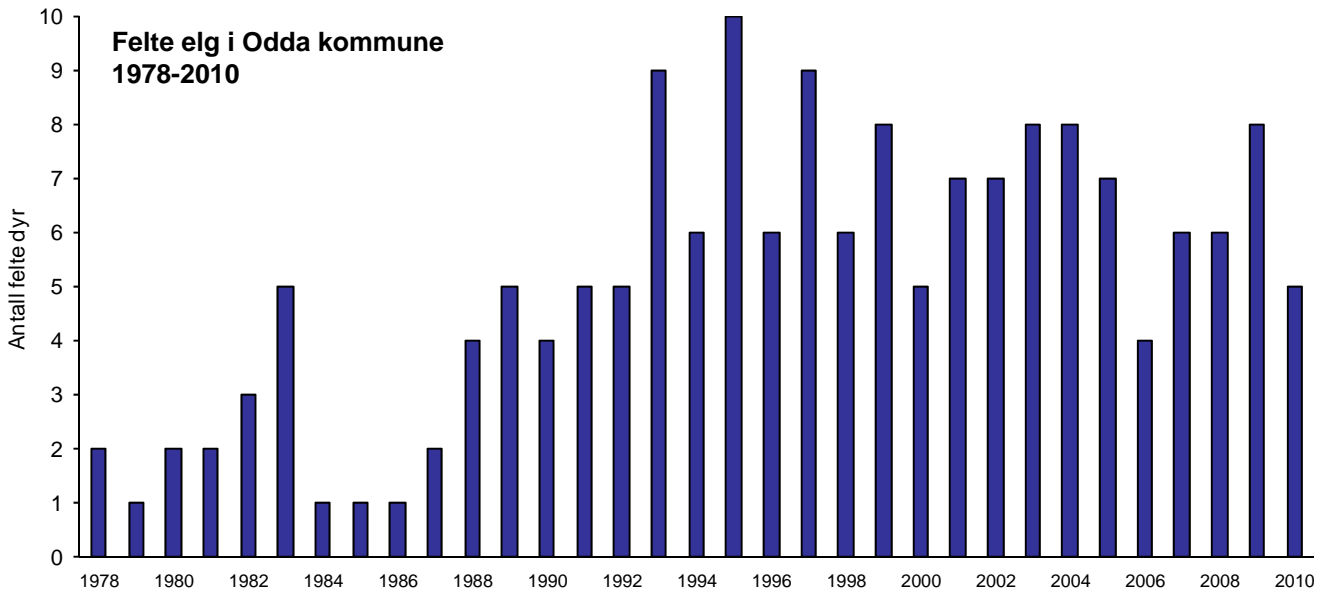
Trolig det første bildet av elg i Odda kommune. Det er tatt i Løyningdalen i april 1963. Dyret var utmagret og trolig sykt, og prøver å lindre smertene med kaldt vann. Jostein Ohm kunne gå helt bort til dyret og ta dette bildet.

Elgkalver på Lâte. Foto: Arne Opheim.

Elg på Lâte, 14.6.2010. Foto: Arne Opheim.

Jaktstatistikk for elg, hjort og villrein i Odda kommune fra 1977/78. Villrein er den klart viktigste jaktressursen. Hvor mange villrein som blir felt i kommunen er avhengig av flere faktorer, som kvoter, værforhold og hvor dyrene står under jakta. Fellingstallene er derfor ikke et uttrykk for bestandsutviklingen. Merk at skalaen er forskjellig i de tre diagrammene. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Rein *Rangifer tarandus*

Ansvarsart

Norge er det eneste landet i Europa som har rester av den opprinnelige ville fjellreinen. Derfor har vi et internasjonalt ansvar for å ta vare på arten og dens leveområder. En vesentlig del av Norges største villreinområde, Hardanger-vidda, ligger innenfor Odda sin kommunegrense, og kommunen har derfor også et viktig ansvar.

Villreinforvaltningen er omfattende og komplisert, og foregår på ulike nivåer. Det overordnede ansvaret for villreinforvaltningen ligger hos Direktoratet for naturforvaltning. Den daglige forvaltningen av villreinområdene er et samspill mellom privat sektor ved villreinutvalgene, og offentlig sektor ved villreinnemndene der bl.a. aktuelle kommuner er representert.

Fjellområdene i Odda omfattes av tre villreinområder (se kart s. 63), med Skaulen-Etnefjell og Setesdal-Ryfylke i tillegg til Hardangervidda. Hardangervidda er det klart største og viktigste, med en vinterbestand på ca. 7000 dyr i 2008. De to andre områdene har vinter-

bestander på henholdsvis ca. 200 og ca. 1500 dyr. Skaulen-Etnefjell-stammen er etterkommere av utsatt tamrein.

Hvor mange dyr som til en hver tid oppholder seg innenfor Odda sin kommunegrense varierer mye, fordi reinen utnytter ulike deler av fjellet til ulike årstider. Grovt sett, vandrer reinen på Hardangervidda mellom øst- og vestområder. Vinterstid holder hovedtyngden av reinen til på den østlige delen av vidda, i områder med middels til lite snø. Om våren trekker dyrene over mot vestlige deler for å kalve, og utnytte de rike beiteområdene her. Dette er hovedtrekkene i vandringsmønsteret, men det skjer ofte avvik fra dette.

I Odda trekker flokker som kalver av og til ned i Valdalen på våren/sommeren. Ellers går det noen dyr ned mot Løyning og Tyssedalsfjellene (14 ind. Løyning 13.-16.5.1981). Dette er de såkalte "Holedyra", som går for seg selv. De skal ha blitt færre i senere år. Dyr fra Skaulen-Etnefjell stammen sees av og til i Seljestadområdet.

Seljestadreinsdyrene i fullt firsprang. Foto: Stig Tronvold.

Fra kalving i Middalen, Røldal, 25.5.2004. Foto: Arvid Aga.

8. HVA TRENGER VI MER KUNNSKAP OM?

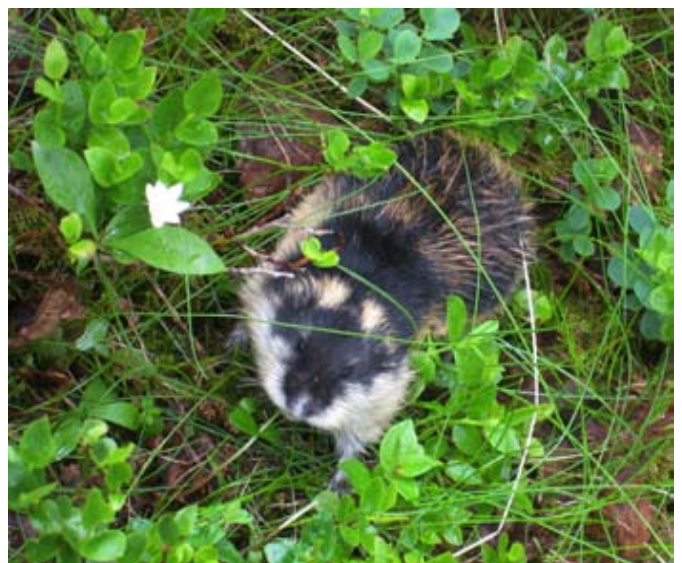
Denne viltrapporten bygger i all hovedsak på kunnskap samlet ved feltundersøkelser og turaktivitet gjennom flere år. En del av opplysningene er av eldre dato, og det er ikke gjort nye feltundersøkelser under arbeidet med denne rapporten. Ved framtidige revisjoner av viltkartverket bør feltregistreringer få en større plass i kartleggingen. Måltrettet feltarbeid kunne øke presisjonen av viltopplysningene, noe som er svært viktig for å kunne drive god og presis forvaltning.

Odda er en stor kommune, og mange av naturområdene er nokså tungt tilgjengelig. Det finnes helt sikkert gode og viktige viltbiotoper som vi ikke har fått med i denne rapporten, men likevel tror vi at vi har fanget opp de viktigste.

Villreinområdene stiller i en særklasse som viktige viltområder, og kunnskapen om reinens områdebruk er ganske god. Kunnskapen om andre arter innenfor villreinområdene er imidlertid mangelfull. Særlig når det gjelder deler av Hardangervidda, hadde det vært ønskelig med bedre dokumentasjon, selv om vi ut fra bl.a. geologi, vegetasjon og topografi, ikke kan forvente å finne like viktige biotoper som f.eks. på Eidfjorddelen av vidda. Eventuelle forekomster her vil dessuten være skjernet for arealinngrep, siden de ligger innenfor villreinområdet, og i stor grad også innenfor Hardangervidda nasjonalpark.

De fleste viltområdene i Odda utenom villreinområdene er knyttet til skog, og verdiene er i stor grad knyttet til eldre skog med god tilgang på død ved. Topografien i Odda er slik at disse områdene i liten grad er utsatt for inngrep ut over skogbruksaktivitet. Skogbruksaktiviteten er også i dag på et lavt nivå, og spettene har nok bedre forhold enn de har hatt på lenge. Likevel er det viktig å følge opp disse områdene over tid, for å følge med på utviklingen.

Også rovfuglene i Odda må regnes som godt kartlagt. Men også her er det viktig å følge med på utviklingen. For noen dyregrupper er dokumentasjon av forekomst mangelfull. Dette gjelder først og fremst småpattedyrene, inklusiv flaggermus, og til dels reptiler og amfibier. Det nye systemet for artsregistreringer og digital fototeknologi har gjort det langt enklere å rapportere og dokumentere observasjoner av f.eks. smågnagere. Registrering av smågnagere kan også egne seg som et skoleprosjekt, med f.eks. registrering av sporregn. Å oppsøke hekkeplasser for kattugle, eventuelt opphenging av noen ugleholker, vil også kunne være til hjelp, fordi kattuglas gulpeboller kan gi nyttig informasjon om forekomst av småpattedyr. Slike prosjekter er gjerne mindre relevante i forhold til arealforvaltning, men gir oss generell kunnskap om arters forekomst og utbredelse.

Lemen i Valldalen sommeren 2010. Foto: Ingvar Måge.

9. KONFLIKTER MELLOM VILTET OG VÅR EGEN NATURBRUK

SKOGBRUK

Skogen i Odda består av omlag 43.000 daa produktivt areal, dvs. ca. 43 % av kommunens areal. Flere rødlistearter er knyttet til skogsmiljøene, og skogeierne har derfor et viktig ansvar når det gjelder forvaltning av viltets leveområder. Områder med skogsdrift medfører endringer i vegetasjon og naturgrunnlag i forhold til områder med naturskog. Aktiv skogsdrift fører med seg hogst, nyplanting og skogsveibygging. Dette påvirker viltet i disse områdene. Bl.a. er flere viltarter avhengig av bestemte skogtyper. Som eksempel kan nevnes hønhøne, som hos oss er knyttet til gammel furuskog. Et annet eksempel er spetter som er avhengige av eldre trær og spesielt osp som reirtre. Av spettene bør hvitryggspett, gråspett, og dvergspett spesielt framheves. Dette er arter som er ganske sjeldne på landsbasis, mens det i Odda finnes bra bestander av alle disse artene. Odda kommune har således et særlig ansvar for å ta hensyn til disse artene i sin arealforvaltning, ved å ivareta artenes biotoper. Lov om skogbruk og skogvern

av 1965, med endringer senest 1993, pålegger skogeierne bl.a. å ta hensyn til flersidig bruk av skog til virkeproduksjon og livsmiljø for dyr og planter. Flersidig skogbruk medfører at det bør tas en del generelle hensyn som å unngå avvirkning på impediment og uproduktiv skogsmark, bevare kantsoner, spare mindre trær/busker/eldre hultrær og sette igjen noen stormfaste trær. Mer spesielle tiltak kan være hensynet til spill- og hekkeplasser, rovfuglreir, kalvingsplasser m.m. Lovverket regulerer skogsdriften, men det gjenstår fremdeles en del for å oppnå tilfredsstillende praksis ut fra vilthensyn. F.eks. kan det av hensyn til dyrelivet i større grad oppmuntres til nyplanting av furu framfor gran, gjennom de offentlige tilskuddsordningene. Kommunen vil ha et særskilt ansvar for å ta viltinteressene med i vurderingen i forhold til aktiv skogsdrift. Etter hvert har økt kunnskap om økologi gjort det mulig å drive skogen mer økologisk riktig. De siste årene har skogbruket vist større vilje til å ta flerbrukshensyn i skogbruksplanleggingen. Det kan likevel ofte bli konflikt mellom ønsket om å drive skogen økologisk forsvarlig og

samtidig maksimere det økonomiske utbyttet. God skogbruksplanlegging, der også kunnskap om økologi har en sentral plass, er viktig i denne sammenheng. Under nevnes noen tiltak som vil være viktige for å ivareta viltinteressene i skogbruket:

- Et visst minimumsareal med gammelskog må opprettholdes.
- Sett igjen kantskog mot myr, elver, vann og dyrket mark.
- Unngå hogst i bekkekløfter, like under bratte bergskrenter og på rasmark.
- Mindre øyer på myr og i vann er ofte viktige hekke-lokaliteter og bør derfor ikke hogges.
- Sumpskog bør i størst mulig grad spares for hogst. Sumpskog er ofte svært viktig som beiteområde og hekkeområde for fugl. Det er også en relativt sjelden naturtype.
- Unngå grøfting av myr og "vassjuk mark".
- Sett igjen noen store trær.
- Sett igjen døde trær og store løvtrær, særlig osp, for bl.a. å opprettholde reirtre og viktige næringskilder for spetter.
- Unngå treslagsskifte i områder med frodig løvskog og eldre blandingsskog.
- Ta hensyn til funksjonsområder for spesielle arter, f.eks. reiområder for rovfugl og spillplasser.
- Ved vegfremføring og hogst i viktige og svært viktige viltområder er det viktig at viltmyndighetene tidlig blir tatt med i planleggingen.

JORDBRUK

Det er flere tiltak innen jordbruket som kan representere konflikter i forhold til dyrelivet. Som eksempler kan nevnes: kanalisering av elver og bekkeløp, bekkelukking og grøfting, oppdemming/ nydyrking av fuktmark, vannforurensning, nydyrking, og hogging av kantskog. Større områder med ensidig arealbruk gir generelt sett mindre muligheter for levesteder for viltet. Denne typen jordbruk er lite utbredt i Odda. Det meste av terrenget i kommunen er mer eller mindre kupert, og det er få større flate partier. Dette gjenspeiler seg også i jordbruksarealene, ved at dyrket mark generelt sett er mer oppstykket. Åpne bekker, spesielt de som er bevokst med kantskog, er viktige leveområder for mange dyrearter da slike områder har høy produksjon av både planter og insekter. Bekkene har også en meget viktig funksjon som naturlige renseanlegg. Skog og krattbevokste bekkeløp er i tillegg viktige korridorer eller ferdselsårer for mange arter som lever i tilknytning til kulturlandskapet i landbruket. Endringer i driftsformene i jordbruket, med mer bruk av tunge maskiner, har påvirket jordbrukslandskapet til det verre for dyrelivet. F.eks. har innføring av slåmaskinen vært medvirkende årsak til drastiske endringer i vipebestanden i Odda. Beiteskader fra hjort på skog og innmark kan representere et problem. En ytterligere økning av hjortebestanden vil trolig forsterke dette problemet.

Granmeis under reirbygging i en gammel ospestubbe. Fonnastøl, 14.4.2007. Foto: Rune Voie.

FRILUFTSLIV OG FERDSEL

I Norge har allmennheten lovfestet rett til fri ferdsel i utmarka. Dette gjelder de fleste former for friluftsliv, men med visse avgrensninger (jakt, fiske og motorisert og organisert ferdsel). Ferdsel i utmark er ofte et resultat av den enkeltes interesse for natur og naturopplevelser. Likevel vil slik ferdsel, både til lands og til vanns, nesten alltid kunne ha visse negative konsekvenser for viltet. Spesielt i yngletiden er mange viltarter vare for forstyrrelser, men også til andre årstider kan stress på grunn av ferdsel kunne føre til at enkelte arter endrer bruken av området. Stor generell ferdsel kan føre til lavere bestander av flere arter som f.eks. hjortevilt, hønsfugl og rovfugl. Hunder kan gjøre stor skade på viltet dersom de blir sluppet løs i viltets yngletid.

JAKT

Som ved annen ferdsel i utmark kan jakt, ved ferdselen i seg selv, ha uheldige effekt på viltet, også de artene som ikke er jaktbare. Jakten foregår imidlertid til den tiden på året der viltet er minst sårbart for forstyrrelser.

Rein er den jaktressursen i Odda kommune som er størst ut fra antall dyr og kjøttmengde, men også hjortejakten er etter hvert blitt betydelig. Hjortejakten foregår i jaktvald som er godkjent av viltneimnda. Både viltloven og organiseringen av hjortejakten, gjør at viltneimnda i stor grad kan påse at det til enhver tid ikke felles flere dyr enn det bestanden tilsier er forsvarlig. Således vil hjortejakten i seg selv ikke representere noen trussel mot hjortebestanden i kommunen.

Når det gjelder småviltjakt i Odda, er denne i liten grad organisert. Dette øker faren for overbeskatning. Rypejakt, både lirype og fjellrype, er sterkt dominerende. Orrfugl er den arten som har størst jaktinteresse blant skogsfuglene, siden storfugl er sjelden og kun opptrer sporadisk. Ut fra bestanden i Odda, bør det vurderes fredning av storfugl i kommunen. Ellers jaktes det sporadisk på hare og andefugler.

FAUNAKRIMINALITET

I tillegg til den lovlige og organiserte jakten i kommunen, er det kjent at det også foregår ulovlig jakt. I første rekke er det jakt på hjort som er registrert. Etterstrebelse av fredet vilt, spesielt truede og sårbare rovfugler kan også være et problem. Her kan det være både krypskyting med tanke på utstopping og ulovlig innsamling av egg og unger til f.eks. falkoner. Vi har konkrete eksempler der et tysk par ble tatt med ulovlig innsamlede egg. Trolig er det flere turister som ferierer i vårt distrikt med eggssamling som hobby. Det er derfor viktig at den lokale viltmyndighet holdes oppdatert med opplysninger om hekkelokaliteter for aktuelle arter, for å kunne lokalisere og redusere evt. problemer.

BOLIG- OG FRITIDSBEBYGGELSE

Bolig- og fritidsbebyggelse medfører flere uheldige virkninger for viltet. De direkte virkningene er den fysiske omdisponeringen av arealene. Mer indirekte vil bebyggelsen medføre forstyrrelser for viltet ved økt ferdsel og forstyrrelser. Dette er kanskje den mest negative konsekvensen for dyrelivet, fordi denne er mindre konstant og berører større arealdel. Det er derfor viktig å ta hensyn til viltinteressene ved arealplanleggingen i kommunen, slik at det ikke planlegges bebyggelse i eller ved de viktige viltområdene.

VEIBYGGING

Veier fører til økt ferdsel som kan ha svært uheldige konsekvenser for viltarter, da særlig i tidligere veiløse områder. Spesielt gjelder dette utbygging av skogsbilveier. Her bør viltkartet legges til grunn for all framtidig planlegging. Ved veibygging generelt, også utbedringer, vil det i sårbare områder være hensiktsmessig å legge anleggsperioden utenfor bestemte tidsrom når dette lar seg gjøre. F.eks. hekketid for sårbare fuglearter og spilltider for skogshøns.

KRAFTLEDNINGER

Kraftledninger og andre typer ledningstraseer tar hvert år livet av mange fugler. Hubroen er særlig utsatt, fordi den gjerne benytter høgspennmastene som jaktpost og lager kortslutning mellom ledningene og selve masten i det de slår ut vingene for å fly. Imidlertid er kollisjon med ledninger en langt hyppigere dødsårsak for flertallet av fugleartene. Derfor er det i hovedsak de mindre ledningstraseene som utgjør den største trusselen for viltet, spesielt når de går på tvers av dalsøkk, nær skogskanten og i høyde med tretoppene. For å kunne vurdere virkningen en evt. ny ledningstrasé vil medføre for viltet, bør viltmyndigheten trekkes inn i denne typen saker. I utgangspunktet vil alle typer inngrep i de viktige viltområdene være uønsket, men god planlegging kan og resultere i minimale skadevirkninger.

ANDRE TEKNISKE INNGREP

Det er knyttet mange interesser til arealene i en kommune, og flere av interessene vil være i konflikt med hverandre. Bl.a. vil utbyggingsinteresser ofte være lite forenlige med viltinteresser i et område. Naturområder som bærer preg av mer urørt natur, bør kanskje sees på som en ressurs i seg selv, og ikke bare et område til utbygging for kortsiktig økonomisk gevinst. I arealdisponeringen er det derfor viktig å være klar over ikke bare de direkte virkningene av et tiltak, men også de indirekte. Arealforvaltning vil således representere en av kommunens største miljøutfordringer i tiden framover.

Eksempler på tiltak som bør vurderes nøye, i tillegg til de tiltak som er nevnt tidligere i dette kapittelet, er:

- Utfyllinger (veier, industriarealer, etc.)
- Regulering og/eller utbygging til industriformål, camping-plasser, turistområder, motorsport, aktivitetssenter, etc.
- Inngrep som fører til forurensning eller forstyrrelser, inkludert støyforurensning.

Ved større tekniske inngrep må konsekvenser for viltet vurderes, og her vil viltkartet og viltrapporten være et viktig redskap.

Storfuglen har gått sterkt tilbake i Odda. Denne "spillegale" røya ble fanget inn på Eitheim og sluppet i Espelandsmarka 26.4.2005. Foto: Rune Voie.

10. LITTERATUR OG RESSURSER PÅ WEB

LITTERATUR

Viltrapporten er ingen vitenskapelig artikkel, og derfor har en ikke vært helt konsekvent når det gjelder sitering og litteraturhenvisninger. Mye informasjon om fuglelivet i Odda er å finne i fylkestidsskriftet for Norsk Ornitologisk Forening, Hordaland, som har blitt utgitt siden 1972. Her finnes flere artikler fra Odda. Rapportene fra den lokale sjeldenhetskomiteen er også publisert her. Tidsskriftet ble først utgitt under navnet *Krompen*, før det fra og med 2006 skiftet navn til *Fuglar i Hordaland*. For de andre dyregruppene er kildetilfanget langt mindre. De fleste kildene som er benyttet i viltrapporten, pluss noen andre som er relevante for Odda, er nevnt under.

Helland-Hansen, W. (red.). 2004. Naturhistorisk vegbok, Bergen.

Holtan, D. 2009. Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Odda. – Odda kommune og Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 7/2009.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Larsen, A. og Voie, R. 1977. Fugleliv rundt Odda de siste 10 år. – *Krompen* 6 (3): 13-16.

Larsen, A. og Voie, R. 1978. Fuglefaunaen i Indre Hardanger. Hefte.

- Michaelsen, J. 1985: Sjeldne fugler i Norge i 1981. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF), NZF og NOF. – Vår Fuglefauna 8: 49-52.
- Moe, B. 1995. Vernet edelløvkog i Hordaland. – Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 5/1995.
- Moe, B. 2001. Inventering av verneverdig barskog i Hordaland. – Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 2/2001.
- Olafsen, O. 1907. Ullensvang. Bergen, 1907.
- Opedal, H. O. 1930. Makter og menneske. Folkeminne ifrå Hardanger I. Oslo 1930.
- Opedal, H. O. 1934. Makter og menneske. Folkeminne ifrå Hardanger II. Oslo 1934.
- Overvoll, O. 2003. Registrering av fugl og pattedyr i samband med konsekvensutgreiing for Folgefonna nasjonalpark. – Fylkesmannen i Hordaland, MVA-rapport 13/2003.
- Hartvedt, G. H. (red.). 1976. Hordaland og Bergen, bygd og by i Norge 1976.
- Stenberg, I. 2001. Kvitryggspetten i Noreg - status fram til 2001. - Norsk Ornitologisk Forening, rapport nr. 6-2001.
- Stormark, T. A. 1996. Flaggermus i Hordaland. Del III, s. 174-180 i Olsen, K.M. (red.): Kunnskapsstatus for flaggermus i Norge. – Norsk Zoologisk Forening, rapport 2. 210 s.
- Syvvertsen, P.O., Isaksen, K., Olsen, K.M., Rigstad, K. og Starholm, T. 2001. Kartlegging av flaggermus i Hordaland. Kunnskapsstatus 1999. - Norsk Zoologisk Forening, rapport 9, manuskript.
- Voie, R. 1983. Hvitstrupenattergal – første observasjon i Norge. - Vår Fuglefauna 6: 121-122.

RESSURSER PÅ WEB

De siste ti årene har det skjedd svært mye når det gjelder tilgang til informasjon om både vilt og andre organisme-grupper på Internet. *Artsobservasjoner.no* er tidligere nevnt, og svært mye informasjon om fugler er å finne her. Publikasjonene av godkjente observasjoner av sjeldne fugler, er nå lagt ut på NOF's websider. Artsdatabankens websider er inngangsportal til flere andre databaser, bl.a. *Artskart* og *Artsportalen – med rødlista*. I Direktoratet for naturforvaltning *Naturbase* finnes bl.a. opplysninger om viltarters leveområder, inkludert opplysningene fra kommunal viltkartlegging. Noen sentrale websider nevnes under.

Direktoratet for naturforvaltning: www.dirnat.no
 Miljøstatus i Norge og i fylkene: www.miljostatus.no
 Naturbase: www.naturbase.no
 Artsdatabanken: www.artsdatabanken.no
 Norsk Villreinsenter: www.villrein.no/
 Norsk Ornitologisk Forening (NOF) sentralt: www.birdlife.no
 NOF Hordaland: <http://fuglar.no>
 NOF, LRSK-rapporter: <http://fuglar.no/lrsk/rapporter.php>
 NOF, NSKF-rapporter: www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/rapporter.php
 Norsk Zoologisk Forening: www.zoologi.no/

Låtevatnet i høstfarger, 19.10.2008. Foto: Rune Voie

11. ARTSLISTE

I den følgende artslisten har vi prøvd å gi ei grov kvantitativ status for de ulike viltartene i Odda. Mange av disse vurderingene er høyst skjønsmessige. For det første er kunnskapsgrunnlaget i mange tilfeller for dårlig, og særlig når det gjelder ei del fuglearter, varierer tallet mye mellom ulike årstider og fra år til år. Det er selvfølgelig også store nyanser i forekomsten artene imellom, og ikkje minst mellom de forskjellige artsgruppene, som er umulig å få fram i en slik oversikt. For noen arter, der en mener å ha grunnlag for det, er det gjort et estimat for tallet på hekkepar. For noen arter finnes mer utfyllende informasjon i kapittel 7. En del av vurderingene i lista kan helt sikkert diskuteres, og det er et ønske at en i framtiden skal få bedre kunnskap om de ulike artenes status i kommunen.

Koder brukt i artslisten:

Status	Forekomst
D påvist yngling	(x) enkeltobservasjoner
C sannsynlig yngling	(xx) fåtallig, uregelmessig
B mulig yngling	X fåtallig, regelmessig
O observert	XX vanlig
* tidligere	XXX tallrik

Oppsummering:

Gruppe	Status				Totalt
	D	C	B	O	
Amfibium	1	0	0	1	2
Krypdyr	0	2	0	0	2
Fugler	102	5	10	87	204
Pattedyr	21	6	3	4	34
Totalt	124	13	13	92	242

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Forekomst			
			Vår	Sommer	Høst	Vinter
AMFIBIUM						
Padde	<i>Bufo bufo</i>	O	(x)			
Frosk	<i>Rana temporaria</i>	D	XX	XX	XX	dvale
KRYPDYR						
Firfisle	<i>Lacerta vivipara</i>	C		(xx)		dvale
Stålorm	<i>Anguis fragilis</i>	C		(xx)		dvale
FUGLER						
LOMMER						
Smålom	<i>Gavia stellata</i>	O				(x)
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	B		(xx)		
Islom	<i>Gavia immer</i>	O				(x)
DYKKERE						
Dvergdykker	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Gråstrupedykker	<i>Podiceps grisegena</i>	O				(x)
STORMFUGLER						
Stormsvale	<i>Oceanodroma leucorhoa</i>	O			(x)	
PELIKANFUGLER						
Havsule	<i>Morus bassanus</i>	O			(x)	
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	O	X	(x)	X	X
HEGRER						
Gråhegre	<i>Ardea cinerea</i>	D	X	1-5 par	X	X
ANDEFUGLER						
Knoppsvane	<i>Cygnus olor</i>	O	(x)			(x)
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	O	X			X
Sædgås	<i>Anser fabialis</i>	O	(x)			
Kortnebbgås	<i>Anser brachyrhynchus</i>	O	(x)		(x)	(x)
Tundragås	<i>Anser albifrons</i>	O		(x)		
Grågås	<i>Anser anser</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	D	X	5-7 par	X	X
Hvitkinngås	<i>Branta leucopsis</i>	O		(x)		
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	O		(x)		
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>	O	(x)	(x)	(x)	(x)
Brunnakke	<i>Anas penelope</i>	D*		X	X	X

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Forekomst			
			Vår	Sommer	Høst	Vinter
Krikkand	<i>Anas crecca</i>	D	X	X	X	
Amerikakrikkand	<i>Anas carolinensis</i>	O	(x)			
Stokkand	<i>Anas platyrhynchos</i>	D	XX	XX	XX	XX
Stjertand	<i>Anas acuta</i>	O	(x)		(x)	
Knekkand	<i>Anas querquedula</i>	B	(x)			
Skjeand	<i>Anas clypeata</i>	O	(x)			
Toppand	<i>Aythya fuligula</i>	O	(xx)		(xx)	
Bergand	<i>Aythya marila</i>	O	(xx)		(xx)	
Ærfugl	<i>Somateria mollissima</i>	O	(x)		(x)	
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	O			(xx)	
Svartand	<i>Melanitta nigra</i>	O			(xx)	(xx)
Sjørre	<i>Melanitta fusca</i>	O			(xx)	
Kvinand	<i>Bucephala clangula</i>	O	XX	X	XX	XX
Lappfiskand	<i>Mergus albellus</i>	O				(x)
Siland	<i>Mergus serrator</i>	D	X	2-3 par	X	X
Laksand	<i>Mergus merganser</i>	O	X	(xx)	X	X
ROVFUGLER						
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	O	(xx)	(xx)	(xx)	X
Myrhauk	<i>Circus cyaneus</i>	O			(x)	
Hønehauk	<i>Accipiter gentilis</i>	D*	X	X	X	X
Spurvehauk	<i>Accipiter nisus</i>	D	X	X	X	X
Musvåk	<i>Buteo buteo</i>	O	(x)		(xx)	
Fjellvåk	<i>Buteo lagopus</i>	D	X	X	X	
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	D	X	5 par	X	X
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	O	(xx)		(xx)	
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	D	X	X	X	(x)
Dvergfalk	<i>Falco columbarius</i>	C	X	X	X	
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	D	X	3-4 par	X	X
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	D	X	3-4 par	X	(x)
HØNSEFUGLER						
Lirype	<i>Lagopus lagopus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Fjellrype	<i>Lagopus mutus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Orrfugl	<i>Tetrao tetrix</i>	D	XX	XX	XX	XX
Storfugl	<i>Tetrao urogallus</i>	D	X	X	X	X
TRANEFUGLER						
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	B*		(x)		
Sivhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	O	(x)			(x)
Sothøne	<i>Fulica atra</i>	O	(xx)			(xx)
Trane	<i>Grus grus</i>	O	(x)			
VADEFUGLER						
Tjeld	<i>Haematopus ostralgus</i>	D	X	X	X	
Dverglo	<i>Charadrius dubius</i>	O	(x)			
Sandlo	<i>Charadrius hiaticula</i>	O	(x)		(x)	
Boltit	<i>Charadrius morinellus</i>	D	(x)	(x)	(x)	
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	D	X	X		
Tundralo	<i>Pluvialis squatarola</i>	O			(x)	
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	D	X	X	X	(x)
Polarsnipe	<i>Calidris canutus</i>	O			(x)	
Dvergsnipe	<i>Calidris minuta</i>	O			(x)	
Temmincksnipe	<i>Calidris temminckii</i>	O			(x)	
Fjæreplytt	<i>Calidris maritima</i>	B			(x)	
Myrsnipe	<i>Calidris alpina</i>	B		(xx)	(xx)	
Tundrasnipe	<i>Calidris ferruginea</i>	O			(x)	
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	O			(x)	
Kvartbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>	O			(xx)	
Enkeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	D	X	X	X	
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	B	(x)		(x)	
Rugde	<i>Scolopax rusticola</i>	D	X	X	X	(x)
Lappspove	<i>Limosa lapponica</i>	O			(x)	
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>	B		(x)		
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	B	X	(xx)	X	

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Forekomst			
			Vår	Sommer	Høst	Vinter
Rødstilk	<i>Tringa totanus</i>	D	X	X	X	
Gluttsnipe	<i>Tringa nebularia</i>	O	(xx)		(xx)	
Skogsnipe	<i>Tringa ochropus</i>	O	(xx)		(xx)	
Grønnstilk	<i>Tringa glareola</i>	O	(x)			
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleucos</i>	D	XX	XX	XX	
JOER, MÅKER OG TERNER						
Tyvjo	<i>Stercorarius parasiticus</i>	O		(x)	(x)	
Hettemåke	<i>Larus ridibundus</i>	O	X		(xx)	
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	D	XXX	70-80 par	XX	X
Sildemåke	<i>Larus fuscus</i>	D	X	2-3 par	X	
Gråmåke	<i>Larus argentatus</i>	D	XX	5-10 par	XX	XXX
Polarmåke	<i>Larus hyperboreus</i>	O	(x)			
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	D	X	1-2 par	X	X
Krykkje	<i>Rissa tridactyla</i>	O				(x)
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	O			(x)	
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	D	X	ca. 5 par	X	
Svartterne	<i>Chlidonias niger</i>	O	(x)			
ALKEFUGLER						
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	O			(x)	
Teist	<i>Cephus grylle</i>	O			(x)	
Alkekonge	<i>Alle alle</i>	O			(x)	
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>	O			(x)	
DUER						
Bydue	<i>Columba livia</i>	D	XX	20-30 par	XX	XX
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	D*	(x)	(x)	(x)	(x)
GJØKER						
Gjøk	<i>Cuculus canorus</i>	D	X	X	X	
UGLER						
Hubro	<i>Bubo bubo</i>	D	(xx)	1-2 par	(xx)	(xx)
Snøugle	<i>Nyctea scandiaca</i>	O	(x)	(x)	(x)	
Haukugle	<i>Surnia ulula</i>	O	(xx)		(xx)	(xx)
Spurveugle	<i>Glaucidium passerinum</i>	O				(x)
Kattugle	<i>Strix aluco</i>	D	X	X	X	X
Hornugle	<i>Asio otus</i>	D*	(x)	(x)		(x)
Jordugle	<i>Asio flammeus</i>	O	(xx)		(xx)	
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	D				
SEILERE						
Tårnseglar	<i>Apus apus</i>	D		ca. 10 par		
RÅKEFUGLER						
Hærfugl	<i>Upupa epops</i>	O	(x)		(x)	
SPETTEFUGLER						
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Gråspett	<i>Picus canus</i>	D	X	X	X	X
Grønnspekk	<i>Picus viridis</i>	D	XX	XX	XX	XX
Svartspett	<i>Dryocopus martius</i>	O				(x)
Flaggspett	<i>Dendrocopos major</i>	D	X	X	X	X
Hvitryggspett	<i>Dendrocopos leucotos</i>	D	XX	20-25 par	XX	XX
Dvergspett	<i>Dendrocopos minor</i>	D	X	X	X	X
Tretåspett	<i>Picoides tridactylus</i>	O	(x)	(x)		(x)
SPURVEFUGLER						
Trelerke	<i>Lullula arborea</i>	O				(x)
Sanglerke	<i>Alauda arvensis</i>	B	X	(xx)	X	
Fjellerke	<i>Eremophila alpestris</i>	O	(x)			
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	D*	X	X	X	
Låvesvale	<i>Hirundo rustica</i>	D	XX	XX	XX	

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Forekomst			
			Vår	Sommer	Høst	Vinter
Amursvale	<i>Hirundo daurica</i>	O	(x)			
Taksvale	<i>Delichon urbica</i>	D	XX	XX	XX	
Tartarpiplerke	<i>Anthus novaseelandiae</i>	O			(x)	
Trepiplerke	<i>Anthus trivialis</i>	D	X	XX	X	
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	D	XXX	XXX	XXX	
Skjærpiplerke	<i>Anthus petrosus</i>	O	(x)			
Gulerle	<i>Motacilla flava thunbergii</i>	O	(x)		X	
Vintererle	<i>Motacilla cinerea</i>	D	X	X	X	(x)
Linerle	<i>Motacilla alba</i>	D	XX	XX	XX	(x)
Svartryggerle	<i>M. a. yarrellii</i>		(xx)	(xx)		
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	O	X		X	X
Fossekall	<i>Cinclus cinclus</i>	D	XX	XX	XX	X
Gjerdsmett	<i>Troglodytes troglodytes</i>	D	XX	XX	XX	XX
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	D	XX	XX	XX	
Rødstrupe	<i>Erithacus rubecula</i>	D	XXX	XXX	XXX	X
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	D	X	X	X	
Hvitstrupeartergal	<i>Irania gutturalis</i>	O	(x)			
Svartrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	O	(x)		(x)	
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	D	X	X	X	
Buskskvett	<i>Saxicola rubetra</i>	D	X	X	X	
Svartstrupe	<i>Saxicola torquata</i>	O	(x)			(x)
Steinskvett	<i>Oenanthe oenanthe</i>	D	XX	XX	XX	
Ringtrost	<i>Turdus torquatus</i>	D	XX	XX	XX	
Svarttrost	<i>Turdus merula</i>	D	XXX	XXX	XXX	XX
Gråtrost	<i>Turdus pilaris</i>	D	XXX	XXX	XXX	XX
Måltrost	<i>Turdus philomelos</i>	D	XXX	XXX	XXX	
Rødvingetrost	<i>Turdus iliacus</i>	D	XXX	XXX	XXX	X
Duetrost	<i>Turdus viscivorus</i>	C	X	X	X	
Gresshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	O		(x)	(x)	
Gulsanger	<i>Hippolais icterina</i>	D	X	X	X	
Møller	<i>Sylvia curruca</i>	B	(x)	(x)		
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	D	(xx)	(xx)	(xx)	
Hagesanger	<i>Sylvia borin</i>	C	(xx)	(xx)	(xx)	
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	D	XX	XX	XX	(x)
Bøksanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	C	(xx)	(xx)		
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	D	XX	XX	XX	
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	D	XXX	XXX	XXX	
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Gråfluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	D	XX	XX	XX	
Svarthvitfluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	D	XX	XX	X	
Stjertmeis	<i>Aegithalos caudatus</i>	D	X	X	X	X
Løvmeis	<i>Parus palustris</i>	D	X	X	X	X
Granmeis	<i>Parus montanus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Toppmeis	<i>Parus cristatus</i>	D	X	X	X	X
Svartmeis	<i>Parus ater</i>	D	XX	XX	XX	XX
Blåmeis	<i>Parus caeruleus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Kjøttmeis	<i>Parus major</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Spettmeis	<i>Sitta europaea</i>	D	XX	XX	XX	XX
Trekryper	<i>Certhia familiaris</i>	D	X	X	X	X
Tornskate	<i>Lanius collurio</i>	O	(x)		(x)	
Varsler	<i>Lanius excubitor</i>	O			(xx)	(xx)
Nøtteskrike	<i>Garrulus glandarius</i>	D	X	X	X	X
Skjere	<i>Pica pica</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Nøttekråke	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	D	X	X	X	X
Kaie	<i>Corvus monedula</i>	O	(x)			(x)
Kornkråke	<i>Corvus frugilegus</i>	O	(x)			(x)
Kråke	<i>Corvus cornix</i>	D	XX	XX	XX	XX
Svartkråke	<i>Corvus corone</i>	O	(x)		(x)	
Ravn	<i>Corvus corax</i>	D	X	X	X	X
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	D	XX	XX	XX	
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	D	(x)	(x)	(x)	(x)
Bokfink	<i>Fringilla coelebs</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	D	XX	XX	XX	XX
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	O	(x)		(x)	

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Forekomst			
			Vår	Sommer	Høst	Vinter
Bergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>	D	X	X	X	(x)
Brunsisik	<i>Carduelis cabaret</i>	C	XX	XX	XX	X
Gråsisik	<i>Carduelis flammea</i>	D	XX	XX	XX	X
Grønnfink	<i>Carduelis chloris</i>	D	XX	XX	XX	XX
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	O	(x)		(x)	(xx)
Grønnsisik	<i>Carduelis spinus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Båndkorsnebb	<i>Loxia leucoptera</i>	O			(x)	(x)
Grankorsnebb	<i>Loxia curvirostra</i>	D	X	X	XX	X
Furukorsnebb	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	D	X	X	X	X
Konglebit	<i>Pinicola enucleator</i>	O				(x)
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	D	X	X	X	XX
Kjernebiter	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	O	(x)			(x)
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	O	(x)			(x)
Snøspurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>	D	X	X	X	(x)
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	D	(x)	(x)	(xx)	(xx)
Sivspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	D	X	X	X	

PATTEDYR

INSEKTETERE

Piggsvin	<i>Erinaceus europaeus</i>	D	X	X	X	dvale
Vanlig spissmus	<i>Sorex araneus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Dvergspissmus	<i>Sorex minutus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Vannspissmus	<i>Meomys fodiens</i>	C	X	X	X	X

FLAGGERMUS

Vannflaggermus	<i>Myotis daubentonii</i>	D	XX	XX	XX	dvale
Skjeggflaggermus	<i>Myotis mystacinus</i>	C	X	X	X	dvale
Skimmelflaggermus	<i>Vespertilio murinus</i>	C	X	X	X	dvale
Nordflaggermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	D	XX	XX	XX	dvale
Dvergflaggermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	D	XX	XX	XX	dvale

ROVDYR

Ulv	<i>Canis lupus</i>	O*				
Rødrev	<i>Vulpes vulpes</i>	D	XX	XX	XX	XX
Fjellrev	<i>Alopex lagopus</i>	B*				
Bjørn	<i>Ursus arctos</i>	B*				
Mink	<i>Neovison vison</i>	D	XX	XX	XX	XX
Røyskatt	<i>Mustela erminea</i>	D	XX	XX	XX	XX
Snømus	<i>Mustela nivalis</i>	C	XX	XX	XX	XX
Mår	<i>Martes martes</i>	D	X	X	X	X
Jerv	<i>Gulo gulo</i>	O	(x)	(x)	(x)	(x)
Oter	<i>Lutra lutra</i>	B*				
Gaupe	<i>Lynx lynx</i>	O	(x)		(x)	(x)

HJORTEDYR

Hjort	<i>Cervus elaphus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Elg	<i>Alces alces</i>	D	X	X	X	X
Rådyr	<i>Capreolus capreolus</i>	D	X	X	X	X
Rein	<i>Rangifer tarandus</i>	D	XX	XX	XX	XX

HAREDYR

Hare	<i>Lepus timidus</i>	D	XX	XX	XX	XX
------	----------------------	---	----	----	----	----

GNAGERE

Ekorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	D	XX	XX	XX	XX
Bever	<i>Castor fiber</i>	O		(x)		
Brunrotte	<i>Rattus norvegicus</i>	D	X	X	X	X
Liten skogmus	<i>Apodemus sylvaticus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Markmus	<i>Microtus agrestis</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX
Fjellrotte	<i>Microtus oeconomus</i>	C	XXX	XXX	XXX	XXX
Klatremus	<i>Clethrionomys glareolus</i>	D	XX	XX	XX	XX
Gråsidemus	<i>Clethrionomys rufocanus</i>	C	XX	XX	XX	XX
Lemen	<i>Lemmus lemmus</i>	D	XXX	XXX	XXX	XXX

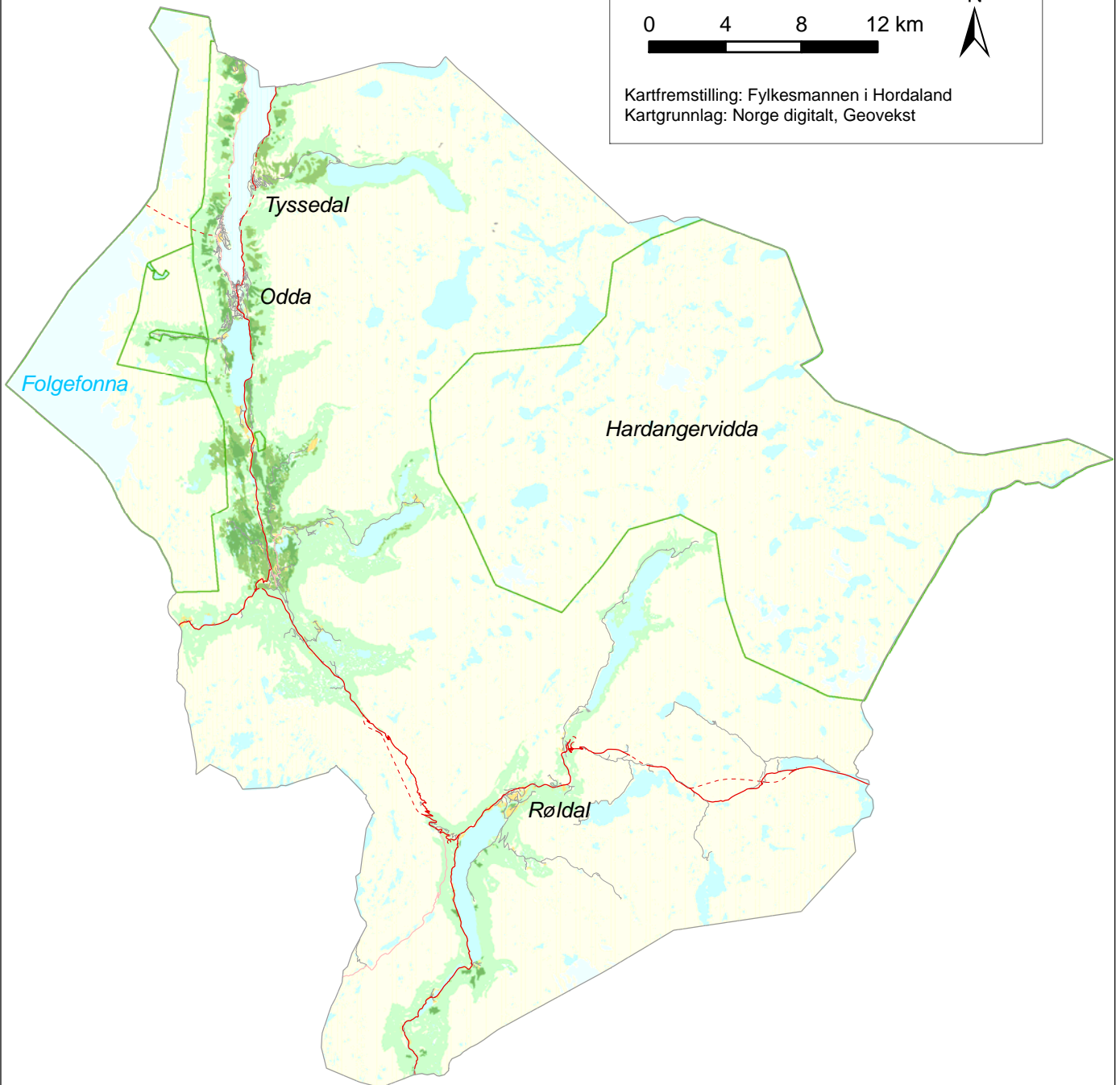
Naturgrunnlaget i Odda

- Barskog
- Lauvskog
- Blandingskog
- Dyrket mark
- Naturvern

0 4 8 12 km

Kartfremstilling: Fylkesmannen i Hordaland
Kartgrunnlag: Norge digitalt, Geovekst

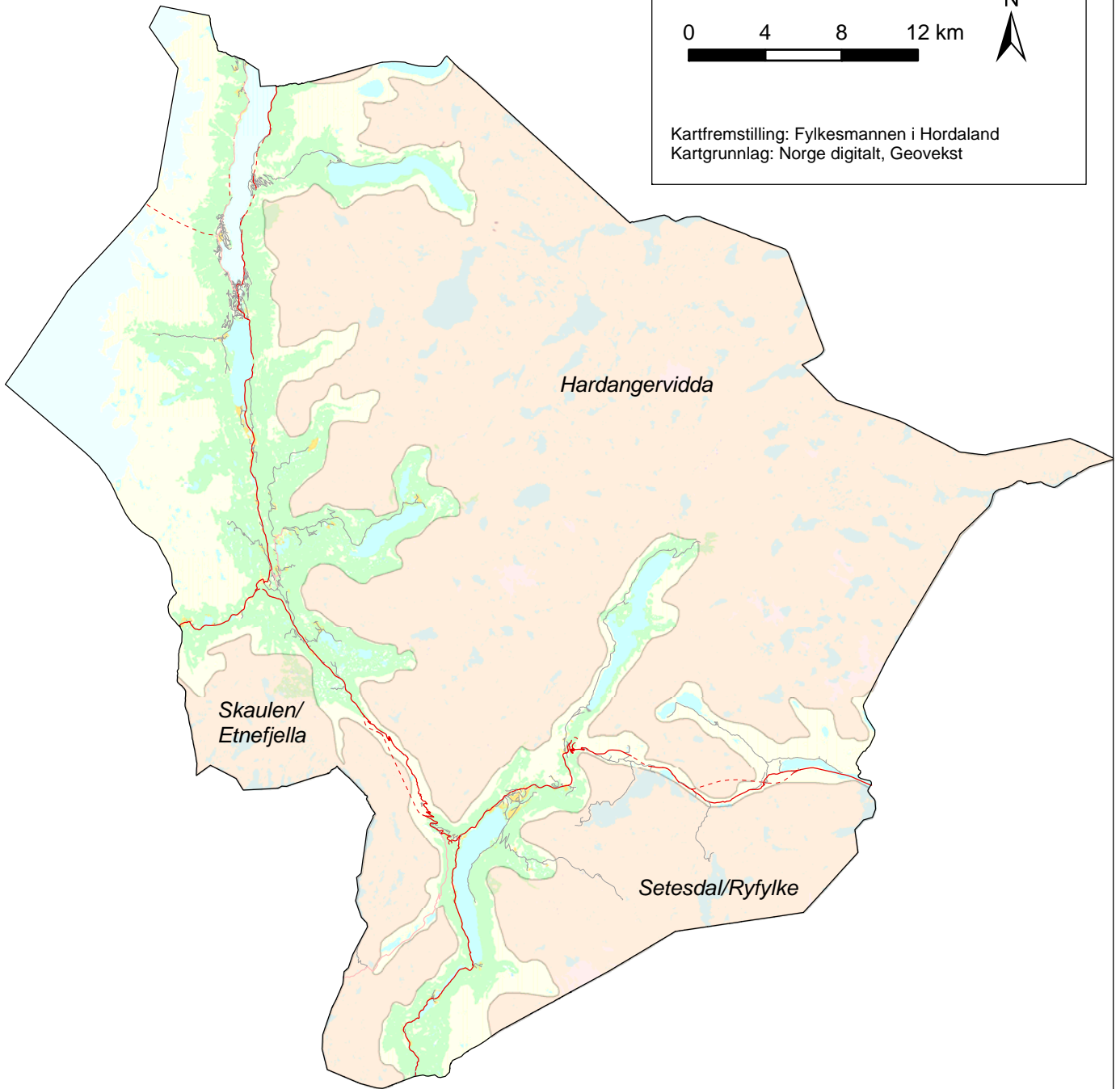
Villreinområder i Odda

 Villreinområde

0 4 8 12 km

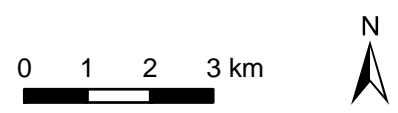

Kartfremstilling: Fylkesmannen i Hordaland
Kartgrunnlag: Norge digitalt, Geovekst

Viktige viltområder i Odda

- Viktig viltområde
- Barskog
- Lauvskog
- Blandingskog
- Naturvern

Kartfremstilling: Fylkesmannen i Hordaland
Kartgrunnlag: Norge digitalt, Geovekst

